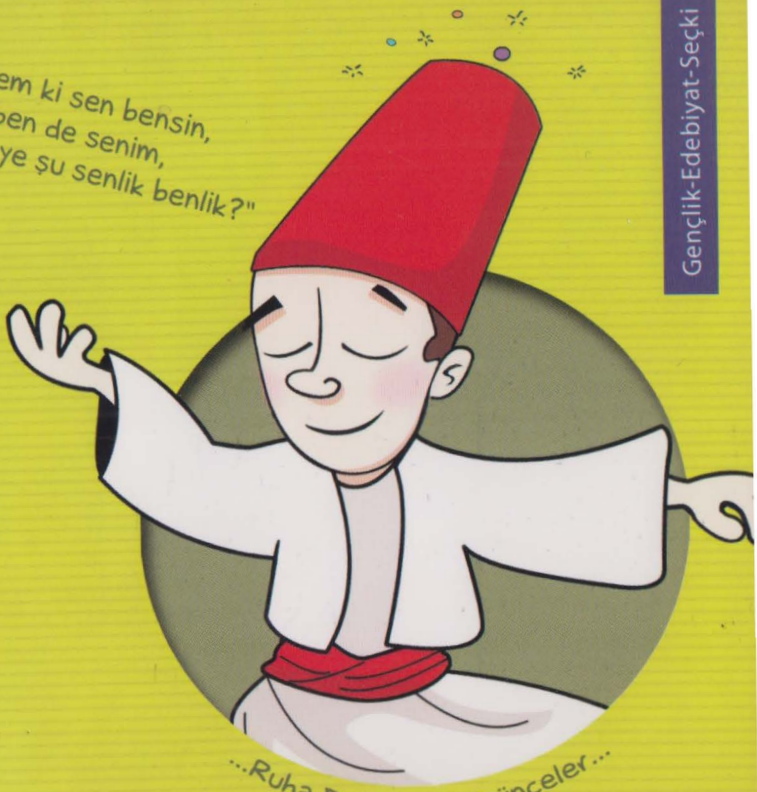
"Madem ki sen bensin,
ben de senim,
niceye şu senlik benlik?"

Gençlik-Edebiyat-Seçki

...Ruha Dokunan Düşünceler...

Ne demiş Mevlana

Hazırlayan: Aslı Aker

carpe diem!

carpe diem

"Çünkü insana en çok kitap yakışıyor
ve mürekkebin kuruduğu yerde kan akıyor!"

ânı yakala!

ne demiş mevlânâ

gençlik-edebiyat-seçki
ruha dokunanlar-4
isbn: 975-6107-11-1
1. baskı, istanbul, mart 2006
4. baskı, istanbul, mart 2010

hazırlayan: aslı aker
konsept danışmanı: ömer sevinçgül
yayın yönetmeni: sibel talay
editör: ezgi harmancı
illüstrasyonlar: sermur işik
kapak tasarımı: ravza kızılruğ
baskı-cilt: sistem matbaacılık
yılanlı ayazma yolu no:8
zeytinburnu/istanbul
(0212.482 11 01)

carpe diem kitap
lacivert yayıncılık san ve tic ltd şti.
alayköşkü cad. no: 11 kat: 2
cağaloğlu / istanbul
yayın: 0212. 514 63 89
satış-dağıtım: 0212 511 24 24
kitap@carpediemkitap.com
www.carpediemkitap.com
copyright carpe diem kitap
yayıncılık sertifika no: 12366

mevlânâ ne demiş

aslı akar

aslı aker

1987'de istanbul'da doğdu. mimar sinan üniversitesi güzel sanatlar fakültesi arkeoloji bölümü mezunu. çeşitli edebiyat dergilerinde yazı ve şiirleri yayımlandı. kasım 2004'te adı yok gençlik edebiyat dergisi ekibine katıldı. yayımlanmış iki adet kitabı var.

içindekiler

• söz aydınlanırken 9
• hayatı 13
• şeb-i arus 16
• mevlevilik 18
• sema 21
• eserleri 25
• ünlü on sekiz beyt 27
• sandukadaki şiir 30
• "biz güzeliz, sen de güzelleş" 35
• "güneşe karşı gölgenin ne değeri olabilir ki?" 39
• dinle, bu ney nasıl şikâyet ediyor?
ayrılıkları nasıl anlatıyor? 41
• "uyanık olan daha ziyade uykudadır." 43
• "gündüz gibi parlamayı diliyorsan,
geceye benzeyen varlığını yak!" 46
• "dünyayı aydınlatan güneş, bir parçacık yaklaştı mı,
her şey yandı gitti!" 49
• "değişenler hep bedene ait sıfatlardır." 51
• "ölümsüz bir canın var,
ölümden niye korkuyorsun?" 56
• fil 60
• "neyi istersen yak yık, ama ayrılıktan söz etme!" 62
• aklın çarmıhı 66
• "ey inci, kırıldığına üzülme, parlayacaksın!" 68
• tohum 72
• "sarhoşların bağırmaları sâkiye delildir." 74
• "arzu et ama ölçülü olsun.
bir saman çöpü bir dağı kaldıramaz." 78
• "senin güzel kokun ötelerden haber getirir." 81

• "aptallık ve bilgisizlik yarına kabul etmez!" 85
• "ölüydüm, dirildim; ağlayıştım, gülüş oldum." 90
• "tohumun ağaç olması için iç gerek!" 92
• "inanan, inananın aynasıdır." 97
• "bu bedenin sağlığı, canın arkadaşıdır." 99
• "mezar cennetler topluluğunun perdesidir." 103
• "ten ruhun elbisesidir." 105
• kıssa 110
• "korku, korkusu olmayan adamındır." 112
• hakikat 116
• "tatlı suyun başı kalabalık olur." 118
• "helva kime nasipse o yer;
parmakları uzun olan değil!" 121
• "insan kendi perdesini kendi yırtar." 125
• "bulut ağlamasa yeşil nasıl güler?" 130
• "savaş hileden ibarettir." 135
• kuyumcu 138
• "herkes misal getiremez!" 139
• "zuhal yıldızı arşınla ölçülmez!" 144
• "mahzen boşaldı mı kadeh dolar." 149
• kılavuz 155
• mektubât't'an bir mektup 156
• mecâlis-i seb'a'dan 159
• bir tutam kıssa... 163
• mevlânâ'nın dilinden bir dua: 169
• mesnevî'nin diğer dillerdeki tercüme
ve şerhlerinden bazıları 171
• mini sözlük 173
• kaynakların 191

editörün notu:

Mevlânâ'nın gerçek resmi yoktur, elde olanlar ressamların hayali çizimleridir. O'na olan saygımızdan dolayı hayali bir çizim kullanmadık.

Her gün bir yerden göçmek ne iyi...
Her gün bir yere konmak ne güzel...
Bulanmadan, donmadan akmak ne hoş...
Dünle beraber gitti cancağızım,
ne kadar söz varsa düne ait
Şimdi yeni şeyler söylemek lazım...
(A.Kadir Düzenlemesi)

Söz Aydınlanırken

Mevlânâ...

İsmi kıtaları aşan bir derya...

Gönlümü tatlandıran, içime tatmadığım ballar akıtıp beni yükselten, her dizede içime huzur salıp beni dingin uykulara yatıran ya da aksine sorgulamalara sürükleyen o...

Dünyanın şiirinin ardındaki destandı onun gördüğü, söylediği. İnsanın içindeki insana ulaşmaktı gayesi. Aşka giden, aşkla bezeli yolda, karşısına çıkan yolculara da anlattı aşkının büyüsünü, yüceliğini, hakikatini...

Varlık, oluş, dünya, insan ve daha nice konular hakkında insan olma duyarlılığı ve bilinciyle bir felsefe oluşturmuş büyük bir düşünür.

Mevlânâ'dan "ruha dokunan düşünceler" derlemek, içsel bir yolculuğa çıkıp kendimi keşfetme süreciydi benim için. İnsan, varlık, evren kesitleri üzerinde bir bilimsel araştırmaydı âdeta bu çalışma. Her okuduğum cümle benim gözümde hayat buluyor, içimi dolduruyordu. Oturmayan taşlarımı yerine yerleştiriyor, gönlümün belki de hiç görmediği dünyalara kapılarını açıyordu, bir bir...

Mesnevî'yi okurken, kendimi benden önce hayatı tadan âlimlerin yanı başında buldum. Kimi zaman onlarla aynı sofrada oturup tasavvufu konuştum, düşündüm, sustum.

Aşkın özünü yaktım içimde, tutuşturdum. Rubailerini okurken; âşık oldum.

İtiraf etmek gerekirse, kalemim vasıfsız kaldı bazen onun karşısında. Uzunca süre küstü kalem bana. Böyle olunca da okudum onu sadece, saatlerce, günlerce...

Kendime dönüp de kalemi elime aldığımdaysa ele geçirmişti beni o dil, o ahenk, aşk...

Eserlerine, onun aşkına âşık olup çıktım sonunda!

Mevlânâ'dan Ruha Dokunan Düşünceler, büyük düşünürün her sözcüğü insan izi taşıyan eserlerinden derlendi. Zaman zaman aklımı başımdan alan, kimi zaman da gözlerimi açan o eserlerden...

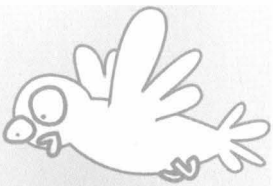
Genç bir bakış açısı ve o genç zihnin Mevlânâ algılayışı ile coşkulanmanıza olanak verip sizi göklerde bir sefere çıkaracak, diğer âlemler üzerine düşünürken anahtar olacak bir çalışma oldu elinizdeki kitap.

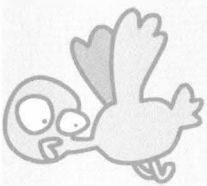
Kalem yazmaya devam ederken mürekkebin sayfaya bıraktığı izin, aslında benim aynadaki görüntümden hiçbir farkı olmadığını fark ettim. Ama o iz öyle bir iz ki, hem bendendi, hem de benim 'İnandığım'dan. Zaten kalemin elimdeki raksı da O'ndandı, mürekkebin sözü de...

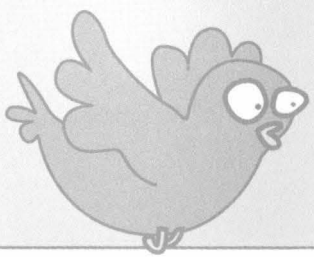
İnsanın öncesi, şimdisi ve sonrasının seyrine hazırsa yürekle göz, sayfalar söylemeye başladı bile aydınlanan bir söz...

"Şimdi yeni şeyler söylemek lâzım..."

Aslı Aker
Şubat' 2006 İstanbul

Bu Bölüm

Hayatım Hakkında...

O düşman ki, gönül satrancının bile
şahını mat etti, cennetten çıkartıp
maskara etti.

Asıl adı Muhammed Celâleddin'dir. Rûmî ve Mevlânâ isimlerinin kendisine sonradan verildiği bilinmektedir. Rûmî, Anadolu anlamına gelen bir sözcüktür. Onun Konya'da yaşamış olması bu ismi almasının nedeni olarak gösterilir.

Mevlânâ isminin ise Konya'da dersler vermeye başladığı dönemlerde kendisine verildiğini biliyoruz. Mevlânânın kelime anlamı ise 'efendimiz'dir. Mevlânâ, bugün Afganistan'da bulunan Belh şehrinde doğmuştur. Doğum tarihi 30 Eylül 1207'dir. Ancak kimi araştırmacılar farklı tarihler de öne sürmektedir.

Babası, Muhammed Bahâeddin Veled; büyük babası, Ahmet Hâtibi oğlu Hüseyin Hâtibi'dir. Annesi ise, Belh Emiri Rükneddin'in kızı Mümine Hatun'dur. Muhammed Bahâeddin Veled'in, kendi zamanının âlimler padişahı mânasında 'Sultanül Ulema' olarak anıldığı bilinir.

Mevlânâ, babasının vefatı üzerine, ona verilen müderrislik görevini yürüttüğü esnada pek çok insanla tanıştı. Dönemin önde gelen isimleriyle tasavvuftan, tasavvuf hakkında yeni konuşulan görüşlerden sohbetler etti. Ama onlardan biri vardı ki onun dünyasına âdeta bir güneş gibi doğdu. 1244 yılında Konya'ya yerleşen İranlı mutasavvıf Şems-i Tebrizî idi bu.

Bu coşkulu mutasavvıf, fikirleri ve üslûbu ile Mevlânâ'yı etkisi altına aldı, onu yeni ufuklara yöneltti. Ancak, aralarındaki nezih muhabbet çoğu kimse tarafından yadırgandı, kıyasıya eleştirildi. Şems'e karşı yoğun bir muhalefet oluştu. Bu tavırlara dayanamayan Şems, 1247 tarihinde ortadan kayboldu.

Şems kuşkusuz son derecede cezbeli bir adamdı. Hakkında fazla bilgimiz yok. Ancak, onun özgür ruhlu, bir yerde karar kılmak istemeyen, hiçbir mekâna ve insana bağlanmayan biri olduğunu anlıyoruz. Kuşkusuz önemli bir ermiştir. Mevlânâ gibi bir dehayı etkilemek herkesin harcı olmasa gerek.

Evet, onun mâna yoldaşıydı. Şems. Bu iki büyük ermiş bir araya geldi mi günlerce süren sohbetler ederlerdi. Şems'i tanımadan önce büyük bir âlim olan ve akıl kanadı gelişen Mevlânâ'nın, tanıdıktan sonra kalp

kanadı da gelişip serpilmeye başladı. Şems, cazibeli konuşmalarıyla bir çakmaktaşı gibi tutuşturmuştu onu. O aklı başında, vakarlı müderris gitmiş, yerine duygu ve coşku dolu bir gönül adamı gelmişti.

Kuşkusuz Şems'in gidişine çok üzüldü Mevlânâ. Fakat kalbî yürüyüşünü aksatmaksızın sürdürdü. İlâhî aşkı her geçen gün biraz daha alevlendi, şiir olup döküldü dilinden. Akıl yolunun zirvelerine çıkan Mevlânâ artık gönül dağlarının da doruklarından biri oldu. Bütün eserleri bu akıl ve gönül birlikteliğinin verimleridir. Akıl ve kalp iki kanattır onda, onlarla en yüksek mâna âlemlerine uçar. Kendisini sabır ve iştiyakla izleyebilen okuyucusunu da uçurur.

Şeb-i Arus

Meleklerin diline destan olacak kadar güzel bir ömür sürer Mevlânâ. Gerek kendi zamanı, gerekse daha sonraki bütün zamanları etkileyen eserler yazar. Bir merhamet ve sevgi çağlayanıdır âdeta, yüzyıllardır durmadan akar. Bereketler götürür gittiği yerlere. Müslim ya da gayrimüslim pek çok insanı etkisi altına alır. 1273 tarihinde fânî teni bu dünyadan ayrılır ayrılmasına ama yanan gönüllere bengisular sunan eserleriyle her yerdedir.

Kendisi de ünlü bir şair olan Mevlânâ Câmî, "Peygamber değildi, lâkin kitabı vardı." diye tanımlar onu.

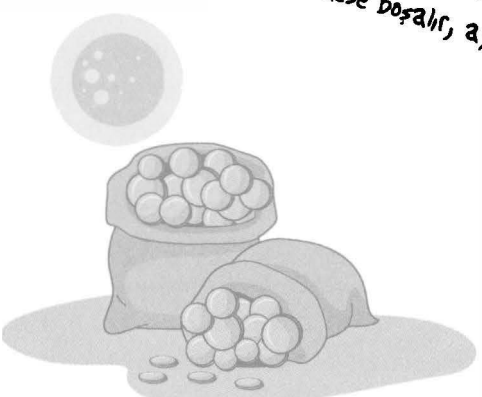
Konya ulularından büyük ermiş Sadreddin Konevî, "O, mâna gerdanlığının ortasındaki eşi bulunmaz bir inciydi." der.

Kadı Siraceddin ona olan hasretini şu sözlerle dile getirir: "Ecel dikeni senin mübarek ayağına battığı gün n'olurdu, feleğin eli benim başıma helâk kılıcını vursaydı da böyle bir günde gözüm cihânı sensiz görmeseydi..."

Bedreddin Yahya bir başka üzülür onun yokluğuna, "Derdinle ağlamayan göz, yasınla yırtılmayan yaka hani? Yemin ederim ki toprağın karnına senin gibisi düşmedi..." diyerek feryâd eder ardından.

Ve daha binlerce gönül insanı onun nefesiyle yeniden can bulur, hakka erer, onun pervanesi olur.

Ömrün altın kesesine benzer.
Gece ile gündüz ise para sayan adamdır.
Bilmeden, anlamadan sayar durur.
Nihayet kese boşalır, ay tutulur.

Mevlevilik

Mevleviliğin tarikatlaşması Mevlânâ'nın ölümünden sonraya dayanır. Mevlevilik, Mevlânâ yolunda, o büyük mutasavvıfın izinde olma yoludur. Mevlânâ'nın sağlığında yavaş yavaş şekillenen topluluk, onun ölümünün ardından Mesnevî'yi de kaleme alan Çelebi Hüsameddin'in önderliğinde yoluna devam etmiştir. Çelebi Hüsameddin on bir yıl devam eden vazifesi süresince, Mevlânâ türbesini inşa ettirmiştir. Bunun dışında belki de tarikatın oluşmasına vesile olacak sema gösterileri, toplu olarak Mesnevî okumak gibi çeşitli organizasyonları da yürütmüştür. Hüsameddin Çelebi ölünce, yerini Mevlânâ'nın oğlu Sultan Veled aldı. Mevleviliğin duyulması ve yayılması konusunda yadsınamayacak bir beceriye sahip olan Sultan Veled ilk Mevlevihâneyi kuran kişidir.

Mevlevihâneler dönem içinde kurulan tekkelerin yanında sayıca azdı. Tarikatın merkezi ise Konya'da idi. İstanbul'da yalnızca beş adet mevlevihâne vardı ve bunlar Kasımpaşa, Beşiktaş, Yenikapı, Üsküdar ve Galata'ya dağılmışlardı.

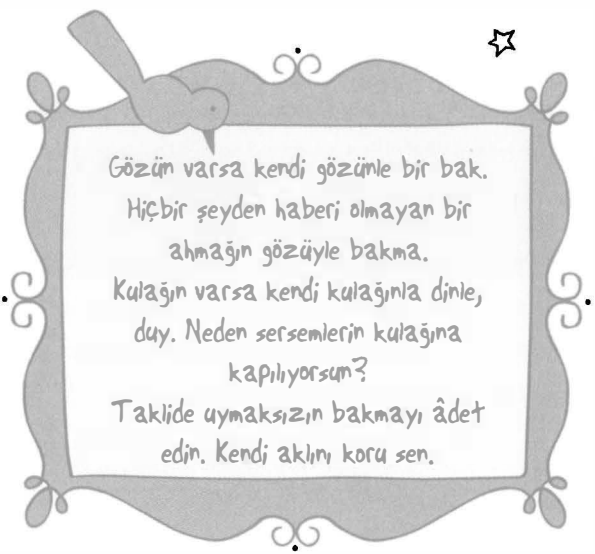
Mevlevihânelerin yayıldıkları dönemi göz önüne alırsak, İstanbul'un kalburüstü sayılabilecek ve çoğunluğu gayrimüslim olan tebaasının bulunduğu yerlere yerleştiklerini ve bunun dönem için zor bir hâdise olduğunu söyleyebiliriz. Bu noktada ise ön plâna çıkan ve belki de genel anlamda oluşumun kabul görmesine vesile olan unsur Mevlânâ'nın kendisi, eserleri, evrensel davası ve yoludur.

Dergâh denen mevlevihâneler birkaç bölümden oluşurdu. Semahâne, türbe, mescit, meydan ve mutfak bu bölümlerin başlıcalarıydı. Ayrıca dervişlerin de zaman zaman ibâdet etmek için kaldığı hücreler mevcuttu.

Mevlevihaneler genelde şehir merkezlerinin dışına yapılırdı. Kapıları Ramazan ayı dışında akşam ezanıyla birlikte kapanır. Sabah ezanında açılana dek kimse içeri girip çıkmazdı. Kapı görevlisi olan dervişe bevvab denirdi.

Mevlânâ'yı seven, sayan, okuyan herkes kendini mevlevî olarak hissedebilirdi kuşkusuz. Ama gerçek bir mevlevî olabilmek için "çile" denen meşakkatli dönemden geçmek gerekiyordu. Çile, mevlevî olmak isteyen kimsenin şeyhe gitmesi ile başlardı. Şeyhin onayından sonra ise birçok iş ve düşünceyle yoğrulup diğer mevlevilerin arasına katılırdı.

Mevleviliğin kişinin tasavvufî yolculuktaki durumuna göre çeşitli aşamaları vardır. İlk sırada Mevlevîlerin büyük çoğunluğunu oluşturan muhiblerdir. Muhibler mevlevî külahı giymiş, tekbir ettirip yola girmişlerdir. İkinci aşamada bulunanlar dervişlerdir. Onlara 'dede' de denir. Bir tekkeyi yönetmek, derviş ve muhib yetiştirmek onun işidir. Şeyhler üçüncü aşamada yer alırlar. En yüksek aşamada ise halîfeler vardır.

Sema

Sema, musikiyle bedenin ibâdetidir. Nağmeleri dinlerken kendinden geçmek, dönmektir. Bu törendeki her şey bir anlam taşır. Semada pek çok sembol olduğu gibi, bu sembollerin ardında pek çok mâna vardır.

Semahane daire biçimindedir ve dünyayı temsil eder. Şeyhin oturduğu kırmızı post Mevlânâ'nın makamı sayılır, şeyh ise vekâleten onun yerindedir.

Sema töreni Itri Efendi'nin bestelediği Naat-ı Şerif ile başlar. Allah'ın kâinatı yaratışındaki "ol" emrini temsilen kudüm sesi duyulur. O sesin ardından gelen ney ise, evrene verilen İlâhî nefestir. Kâinat can bulmuştur.

Semazenin kıyafeti ise, nefsinin kefeni olarak betimlenebilir. Semazen semaya başlarken, hırkasını çıkarır ve manevî temizliği için ilk adımını atmış olur. Kollarının çapraz duruşu ise Allah'ın birliğini temsil eder. Dönerken gökyüzüne dönük eli ile Hak'tan aldığını yere yakın olan diğer eliyle halka dağıtır. Bu hareket aynı zamanda semazenin Hak'ta yok oluşunu sembolize eder.

Sema, her zaman coşkunun dışa vurumu olmuştur. İnsanın âdeta karşı konulamaz bir arzusudur hislerini

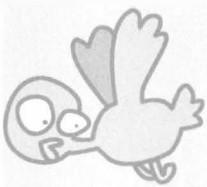
ifade etmek. İbâdetini de evrendeki her şey gibi dönerek yapar semazenler. Yaradanlarına daha da yaklaşır, onları izleyenleri de kendilerinden geçirir, Hak'la buluştururlar.

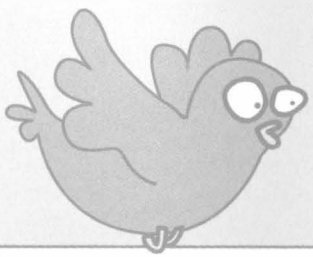
Mevlânâ'nın ne zaman ilk kez sema yaptığına dair elimizde kesin bir bilgi olmamakla birlikte Şems'i tanıdıktan sonra sema yapmaya başladığı söylenmektedir.

Bu dönüşü ben kendi canımdan öğrendim.
Beden kalıbına girmeden önce can
âleminde de böyle dönerdim.
Bana sabır ve sükûn daha uygundur diyorlar.
Ben bu sabrı da sükûnu da
size bağışladım.

Eserlerim

Bedende bir uzuv ağrıyıp
incinse, bütün beden incinir.
İster barış çağında olsun,
ister savaş, bu böyledir.

Şems yoktur artık. Mevlânâ kendi iç dünyasına döner. Müderrislik görevini bırakır. İlk büyük yapıtı olan Divan-ı Kebir'i yazar. Şiir semasının Zümrüdüanka'sıdır artık, özgürce kanat çırpar. İnciler dökülür tatlı dilinden. Yakın dostlarının ısrarlı istekleri üzerine 'Mesnevî' adlı ünlü kitabını yazar. Bu eserinde, soyut anlamları somut bir dille anlatabilmek için hikâyelerden yararlanır. Mesnevî, yaklaşık yirmi altı bin beytiyle şiir ve tasavvuf âleminin en görkemli eserlerinden biri olur.

Divan-ı Kebir ve Mesnevî kadar ünlü olmasa da başka eserleri de vardır Mevlânâ'nın: Divan-ı Rubâiyât, Fih-i ma-Fih, Mecalis-i Seb'a ve Mektubat.

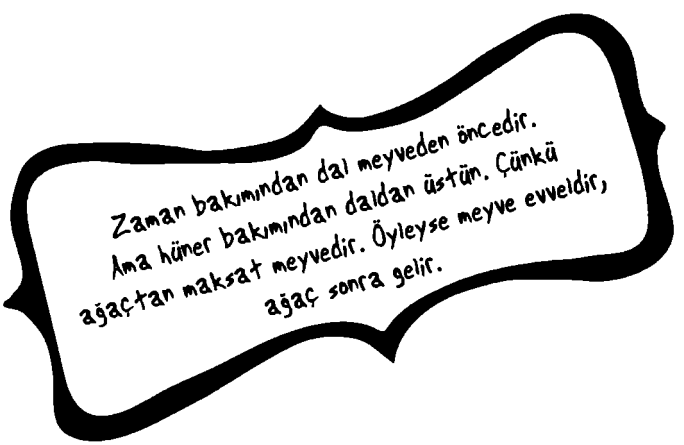
Divan-ı Rubâiyât, iki bin rubai içeren bir eserdir. Gazellerinde göze çarpan coşkunluk ve tasavvuf inancının esasları rubailerinde daha çarpıcı bir biçimde verilmiştir.

Fih-i ma-Fih, "Onun içindeki, içindedir" mânasına gelir. Bu eserde Mevlânâ, çeşitli konuşmalarına yer verir, hadisleri açıklar, ahlâk ve tasavvuf konularından söz eder.

Meclis-i Seb'a, Mevlânâ'nın altı bölüm hâlinde toplanan öğütlerini içerir.

Mektûbât, Mevlânâ'nın çeşitli nedenlerle dönemin üst düzey yetkililerine yazılmış olan yüz kırk yedi adet mektubundan oluşur. Kibar bir ifadeyle ve büyük bir alçakgönüllülükle yazılan mektuplar, Mevlânâ'nın kişiliğini ve dönemin olaylarını yansıtması açısından önemlidir.

Ünlü On Sekiz Beyt

Kuşkusuz, Mevlânâ'nın en ünlü eseridir Mesnevî. Girişinde on sekiz beyitlik harika bir bölüm vardır. Eserin özüdür bu beyitler. Rivayete bakılırsa, Mevlânâ önce bunları yazmış, Hüsamettin isimli talebesine göstermiş. Şiirin fevkalade tesirini gören Hüsamettin, yalvarıp yakararak devamını istemiş. Bu talebi kabul etmiş Mevlânâ. Kalbinden taşan feyizler coşkun ırmaklar gibi akmaya başlamış. Misli görülmedik oranda simgesel bir dille yazılmış olan bu derin anlamlı şiirin kısacık bir çevirisi şöyledir:

Dinle bu neyi, nasıl şikâyet ediyor?
Firakları, ayrılıkları hikâye ediyor.

Ney der ki: Beni kamışlıktan kestikleri zamandan beri,
Hem erkekler inlediler figanımdan hem de kadınlar.

İştiyak derdini açıp da gösterebilmem için,
Ayrılık acılarıyla parelenmiş bir gönül isterim.

Asıl vatanından uzaklaşmış olan kimse,
Orada geçirmiş olduğu zamanı tekrar arar.

Ben her cemiyette, her mecliste inledim durdum.
Hem kötü hallilerle hem de iyi hallilerle bulundum.

Herkes kendi anlayışına göre yârim oldu.
İçimdeki sırlarımı anlamaya çalışmadı.

Benim sırrım nalemden uzak değildir;
Lakin ne gözde var o nur ne de kulakta.

Beden ruhtan, ruh bedenden gizli değildir.
Lâkin herkesin ruhu görmesine izin yoktur.

Bu neyin sesi ateştir, hava değildir.
Kimde bu ateş yok ise, yok olsun o.

Aşkın ateşidir ki 'ney'e düştü.
Aşkın kaynayışı, 'mey'e düştü.

Ney, yârinden ayrılmış olanın arkadaşıdır.
Onun perdeleri bizim perdelerimizi yırttı.

Kim gördü ney gibi hem zehir hem tiryakı?
Kim gördü ney bir dostu ve müştakı?

Ney, kan dolu olan yoldan söz ediyor,
Mecnun aşkının öyküsünü anlatıyor.

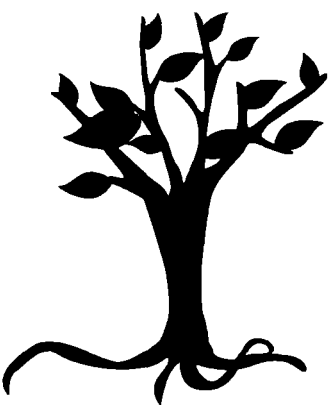
Bu aklın mahremi akılsızlıktan başka bir şey değildir;
Dile de kulaktan başka müşteri yoktur.

Günler gamımızın içinde akşam oldu;
Günler yanmalar ile yoldaş oldu.

Günler geçiyorsa ne gam, korku yok ki bize!
Ey temizlikte dengi olmayan, yeter ki sen kal!

Balıktan başka her şey suya kandı,
Rızkı olmayana da günler uzadı.

Ne anlar pişmişin halinden ham olan,
Öyleyse sözü kısa kesmeli, vesselam!

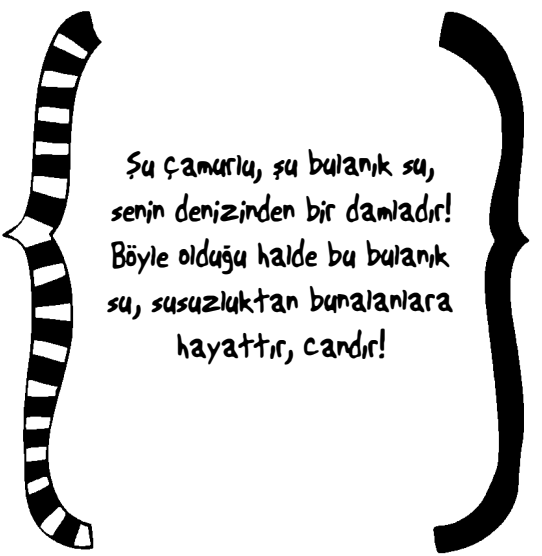
Ağacın dalları, yaprakları yeşil bile olsa kök çürümüş, kokuşmuşsa faydası yok. Fakat kökü sağlam da yeşil yaprakları yoksa nihayet günün birinde yüzlerce yaprak, el sallar.

Sandukadaki Şiir

Mevlânâ'nın Konya Müzesi'ndeki sandukası üzerinde şu şiir bulunur.

ölüm günü tabutum yürüyünce,
dünyanın derdiyle dertleniyorum sanma.
bana ağlama, yazık deme.
şeytanın tuzağına düşersen,
işte o zamandır hayıflanma vakti.
cenazemi görünce ayrılık deme.
buluşma zamanım o vakittir benim.
beni toprağa bırakınca elveda deme sakın,
mezar cennetler topluluğunun perdesidir.
gurûbu gördün ya, tulûu da seyret.
güneşle aya gurûbtan ne zarar gelir ki...
sana gurûb görünür ama tulûudur o.
mezar sana hapis görünür
ama ruhun halâsıdır.
hangi tohum yere düştü de çıkmadı?
neden insan tohumu hakkında
yanlış bir zanna düşersin?

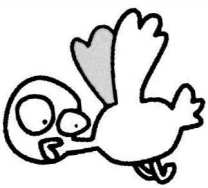
hangi kova kuyuya
sarkıtıldı da dolu çıkmadı?
can yusuf'u kuyudan ziyan mı görürsün?
niçin feryâd edersin?
bu yanda ağzını yumdun mu, o tarafta aç.
artık senin hâyu hûyun
mekânsızlık boşluğunun türküleridir.

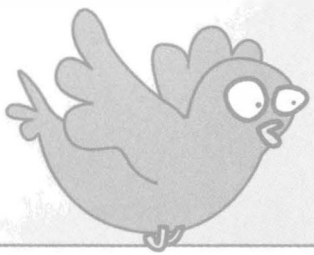

Acı, tatlı dudakların etkisiyle tatlılaşır.
Diken, gül bahçesi ile gönlü çeker.

Ruha Dokunan
Düşüncelerim

"Biz Güzeliz, Sen de Güzelleş!"

Biz güzeliz, sen de güzelleş, beze kendini. Bizim huyumuzla huylan, bize alış başkalarına değil...

Bir katre olma, kendini deniz hâline getir. Mademki denizi özlüyorsun, katreliği yok et gitsin...

Beri gel, beri! Daha da beri! Niceye şu yol vuruculuk? Mademki sen bensin, ben de senim, niceye şu senlik benlik...

*

Bir mertebedir ki o, her nefeste gözsüz görür, elsiz tutar orada insan.

*

Ölümümüzden sonra mezanmızı yerde aramayınız. Bizim mezarımız ariflerin gönüllerindedir...

*

Can sana döküldü, seninle birleşti. Candan senin kokunu duymadayım diye okşarım onu.

*

Ben hem hamım, hem kavrulmuş.
Hem gülmedeyim, hem ağlıyorum.
Âlemi de hayretlere salmışım.
Kendim de hayretteyim.
Vuslat içinde ayrılığa düşmüşüm ben...

*

Yüceliğinden göklere bile sığmıyorsun,
Nasıl oldu da sığdın şu gizli gönlüme?

*

Dalda yaprak titriyor.
Bedenimde gönlüm.
Dalın titreyişi rüzgârdan.
Gönlümün titreyişiyse o güzelin yüzünden.

*

Susmak, bal şerbeti içmekten daha iyidir.
Sözü yak, vazgeç kinayeden.

*

Tövbe vaktidir dedim ben.
Bana dedi ki bir âşık:
"Ben dün tövbe ettim.
Senden daha eski tövbekârım."

*

Sabır aşka kâr etmez. Sabırla aşk bir arada bulunamaz. Akıl da âşığın derdine yetişemez, derman bulamaz...

*

Doğandan aslı, nesli belli olan keklik korkar. Sineğe o korkudan pay yoktur, çünkü doğan sinek avlamaz. Sinekleri ancak örümcekler avlar.

*

Gönül olmasa gözün hiçbir şey göremez.
Gönül akıl nurlarıyla nurlanırsa o nurdan göze de pay verir.

*

Tanrı'ya lâyık olan nurun şulesi, ona ulaşanlara nur görünür ama ondan uzak kalanlara ateş gibidir.

*

Suyu sayıklayıp duran testini ırmağa daldır. Daldırınca ağırlaştığını anlarsın. Anlarsın da su olduğuna inanırsın.

*

Meyve nasıl ağaçta biterse, aşk da asılmakla canlanır.

*

Sus, çünkü aşk bülbülü ötmede. Bülbülün karşısında turaca susmak düşer!

*

Kimin hırkası ben olursam, çıplak kalmaz o.
Kimin çaresi bensem, çaresiz kalmaz o.

*

Sen söylemezsen söz onun sözü olur.
Sen örüp dokumazsan, senden örüp dokur.

*

Toprak olduğum zaman, yine toprağım.
Zerre zerre olur, aşk kesilirim.
Hangi tozdan bir ses duyarsan, bil ki o tozun içinde benim zerrem var.

*

Su nasıl ayı yansıtır, bildirirse, bedenler de canı bildirir.

*

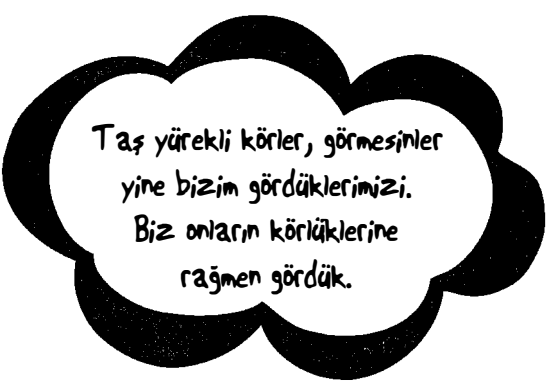
Bülbüller gibi feryâd edelim de, avlayalım onları. Onun işi naz, bizimki niyaz... Feryâd etmeyelim de ne yapalım?

*

Ey yaprak, bir güç buldun da çıktın hapisten. Nasıl yardın dalı, nasıl çıktın zindandan? Söyle de biz de kurtulalım bu hapisten...

*

Ben yaşadıkça Kuran'ın bendesiyim.
Ben Hz. Muhammed'in ayağının tozuyum.
Biri benden bundan başkasını naklederse ondan da bizarım, o sözünden de...

"Güneşe Karşı Gölgenin Ne Değeri Olabilir ki?"

Onun ağlayışı da kendinden değildir, gülüşü de, sözü de. Bunlar ancak Tanrı'nın âdetidir.

*

Mademki vefan yok, söyleme. Çünkü sözün çoğu, biz'lik, ben'lik davasıdır.

*

Biz bu ambarda buğday biriktirmede, toplanan buğdayı yine kaybetmedeyiz. Biz bu vahşi mahlûklar topluluğu, düşünmüyoruz ki buğdayın noksanlaşması farenin hilesindendir. Fare, ambarımızı deldikçe, hilesinden ambar harap olmuştur. Ey can, önce farenin şerrini defet, sonra buğday biriktirmeye çabala!

*

Sevgiliden uzak kalan kişi buluşma zamanını bekler durur.

*

Edepsiz, yalnız kendine kötülük etmez; bütün çevreye ateş salar.

*

Bu dünya bir dağdır, yaptıklarımızsa ses. Ses yankılanır, gene bize döner gelir.

*

Bir yere on tane mum getirseler, görünüşte hepsi farklıdır. Fakat ışıklarına yüz çevirdin mi, hiç şüphe yok ki birinin ışığı, öbüründen ayırt edilemez.

Dostun dostlarla birleşmesi hoştur; sen mâna eteğini tut; görünüş inatçıdır. İnatçı görünüşü eziyetlerle erit de onun altında defineye benzeyen birliği seyret.

*

Bozuk düzen, çürümüş bir köktür. Çürümüş bir ağaç meyve vermez.

*

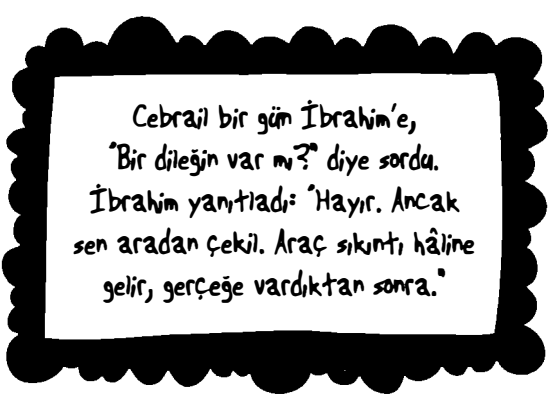
Katı taş da olsan, mermer de kesilsen bir gönül sahibine ulaştın mı inci olursun.

*

Ümitsizlik köyüne gitme, ümitler var. Karanlığa doğru yürüme, güneşler var.

*

Dünyanın gamının savaşını bedenine yükle. O can çekişmeyi gönlüne, canına az tattır.

"Dinle, bu ney nasıl şikâyet ediyor? Ayrılıkları nasıl anlatıyor?"

Beni kamışlıktan kestiklerinden beri feryâdımdan kadın erkek herkes ağlayıp inledi. Ayrılıktan parça parça olmuş bir kalp isterim ki özlem derdini ona açıklayayım.

Aslından uzak düşen kişi, ona kavuşma zamanını gözler. Ben her toplulukta inledim; kötü hâllilerle de arkadaş oldum, iyi hâllilerle de. Herkes kendi zannınca bana dost oldu, ama kimse içimdeki sırları aramadı. Benim sırrım feryâdımdan uzak değildir, fakat her gözde ve kulakta o nur yoktur. Beden ruhtan, ruh da bedenden gizli değildir; lâkin kimsenin, ruhu görmesine izin yoktur.

Bu neyin sesi ateştir, hava değil; kimde bu ateş yoksa yok olsun! Neye düşen, aşk ateşidir, şaraba düşen, aşk coşkunluğudur. Ney, dostundan ayrılanın arkadaşıdır; onun perdeleri bizim perdelerimizi yırtmıştır.

Ney gibi hem zehir, hem panzehir olanı kim gördü? Ney gibi hem özlem çeken, hem sırları paylaşanı kim

gördü? Ney kan dolu bir yoldan bahsediyor; Mecnun'un aşk hikâyelerini anlatıyor. Bu aklın mahremi, akılsızdan başkası değildir; dilin müşterisi ancak kulaktır.

Üzüntü içerisinde günlerimizi fark edemez olduk; günlerimiz yanmalarla eş oldu. Günler geçerse geçsin, korkumuz yok! Ey temizlikte eşi olmayan, sen kal yeter! Balıktan başka herkes suya kandı; nasibi olmayanın da nasibi gecikti.

Ham kişi olgun kimsenin hâlinden hiç anlamaz; öyleyse sözü kısa kesmek gerekir, vesselâm!

Duy, şikâyet etmede her an bu ney.
Anlatır ayrılıklardan bu ney.
Der ki, "Feryâdım kamışlıktan gelir.
Kim işitse gözlerinden kan gelir."

"Uyanık Olan Daha Ziyade Uykudadır."

Putların anası, bir put olan nefsimizdir. Çünkü put yılandır, nefis putuysa ejderha. Put kırmak kolaydır, hem de çok kolay, fakat nefsi kırıp geçirmeyi kolay görmek cehâlettir.

*

Her ağlamanın sonu gülmektir; sonu gören mutlu olur. Nerede akarsu varsa, orada yeşillik vardır. Nerede akan gözyaşı varsa, oraya rahmet gelir.

*

Sen dilersen ateş, tatlı su olur; dilemezsen su da ateş kesilir.

*

Bir lokmadan haset doğarsa, bilgisizlik ve gaflet meydana gelirse, o lokmayı haram bil.

*

Sevgi, acıları tatlılaştırır. Çünkü sevgilerin temeli, insanı doğru yola götürmektir.

*

Dilden, ağızdan ansızın çıkan sözü yaydan fırlamış bir ok diye bil. O ok, bir daha geri dönmez.

*

Ey dil! Hem sonsuz bir hazinesin sen, hem de dermanı bulunmaz bir dertsin.

*

Dostum, âşıkların hayatı ölümdedir. Gönül vermedikçe gönlü bulamazsın sen.

*

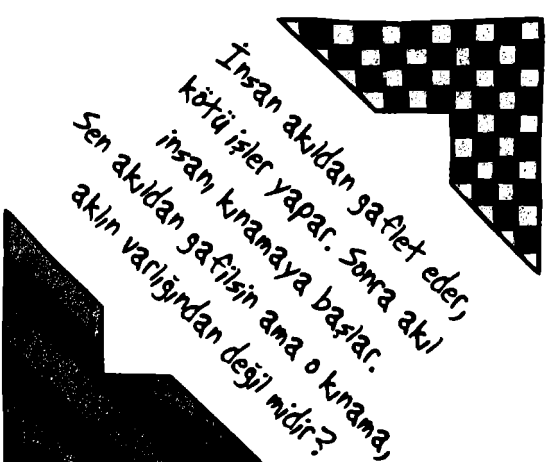
Yarasa güneşten gizlenir, perde ardına girerse, güneşin hayalinden gizlenmiş değildir. Korku ona bir hayal verir. İşte o hayal onu karanlığa çeker. Nur hayali onu korkutur da, gecelere sarılmasına sebep olur.

Sen düşmanın hayali ve tasavvuru yüzünden sevgiliye, dosta sarılmışsındır.

*

Kadın, Tanrı ışığıdır, sevgili değil.

*

Eğer tamamıyla zorluklara daldınsa, daralıp kaldınsa sabret. Sabır genişliğin anahtarıdır.

*

Kin tutma! Zira kin yüzünden sapıtanların kabirlerini kindarların yanına kazarlar.

Kinin aslı cehennemdir. Senin kinin, o küllün cüzüdür; dinin de düşmanıdır. Aklını başına al; cüz küllün yanında karar kılar. Acı, mutlaka acılara katılır. Batıl söz, nasıl olur da hakka eş olur?

Kardeş, sen ancak o düşünceden ibaretsin. Geri kalan varlığın ise kemik ve deriden başka bir şey değildir. Düşüncen manevî, varlığın gülse, gül bahçesisin; dikense, külhâna lâyıksın.

Koku satanların tablalarına bak. Her cinsi, kendi cinsinin yanına koyarlar. Cinsleri kendi cinsleriyle karıştırır; bu uygunluktan bir güzellik, bir süs meydana getirirler. Fakat mercimek, şeker arasına karışırsa taneleri birer birer ayıklarlar.

Tablalar kırıldı, canlar döküldü ve iyiyi, kötüyü birbirine karıştırdılar. Allah, bu taneleri ayırıp tabağa koysunlar diye kitaplar verdi, peygamberleri gönderdi. Peygamberler gelmeden önce hepimiz birdik; iyi miyiz, kötü müyüz kimse bilmezdi. Âlemde kalp akçayla sağlam akça bir yürümekteydi. Çünkü ortalık tamamıyla geceydi, biz de gece yolcularına benziyorduk.

"Gündüz Gibi Parlamayı Diliyorsan, Geceye Benzeyen Varlığını Yak!"

Adam karısına; "Hanım!" dedi. "Sen kadın mısın? Yoksa hüzün ve keder kumkuması mı? Ben, yoksullukla övünürüm. Yoksulluk, benim başımın tacıdır, onu başıma kakma...

"Dervişlerin yoksulluğu senin anlayacağın türde bir yoksulluk değildir. Bu sebeple yoksulluğa hor bakma. Çünkü yoksulların mülkün, malın ötesinde, Celâl sahibi olan Hak tarafından pek büyük manevî rızkları vardır.

*

Dünya hissi bu cihânın merdivenidir. Din hissi ise göklerin...

*

Musa ile savaşan sihirbazlar inatlarından onun asası gibi birer asa aldılar ellerine. Bu asa ile o asa arasında çok fark vardır, bu işle o iş arasında pek büyük bir yol vardır. O işin ardında Tanrı lâneti, bu işe karşılıksa Tanrı rahmeti...

İyiyle kötünün imtihanı, altının kaynayıp tortusunun üstüne çıkması içindir.

*

Arş, kötü kişinin övülmesinden titrer.

*

Âşıklar, ferah kadehini güzellerin elleriyle öldürüldükleri zaman içerler.

*

Ben öyle bir aşka gark olmuşum ki, benden önce gelenlerin aşkları da benim aşkıma batmış, gark olmuştur, benden sonrakilerin aşkları da.

*

Biz aşkın âşığıyız. Çünkü aşk kurtuluştur. Can Hızır gibidir. Aşk ise abıhayata benzer. Aşk padişahından beratı olmayana yazıklar olsun!

Hayvanın, aşkı besleyen, ruha gıda olan manevî tatlılıklardan, can şekerinden ne haberi olacak?

*

Her bayağı akıl hırs ve öfke zamanı yerinde durmaz ki!

Aşk mekânsızlık âleminde kızgınlık madenidir. Yedi cehennem, onun kıvılcımından bir dumandır.

*

Rüyadaki derdin, kederin, uyandığında neşeleneceğine işarettir.

*

Aşk, insanın başına tatlı belâlar getiren hoş bir şeydir. Bu yüzdendir ki, aşkın getirdiği belalardan çekinen, korkan kişi âşık değildir.

Aşk işinde mert kişi odur ki, aşk ateşi canına düşünce o uğurda canını verir, canından geçer.

*

Eşlerin birbirine benzemesi gerek, ayakkabı ve mest gibi çift olan şeylere bak da bunu anla.

Ayakkabının bir teki, ayağa dar gelince, öbürü de senin işine yaramaz.

*

Ruh bedensiz bir iş yapamaz. Kalıbın da ruhsuz soğur, donar. Kalıbın meydandadır da canın gizli.

"Dünyayı Aydınlatan Güneş, Bir Parçacık Yaklaştı Mı, Her Şey Yandı Gitti!"

Eğer sevgiliye kavuştunsa, bağlı bahçeli cennet budur. Eğer ayrı düştünse cehennem, ateş budur. Aşk kadîmdir, ondan önce hiçbir şey yoktur.

*

Bâkî olan can güneşi öyle bir güneştir ki, asla gurup etmez.

*

Güneşin vücûduna delil yine güneştir. Sana delil lâzımsa güneşten yüz çevirme.

*

Artık bildim ki, aşk benden ayrılamaz, bana bağlanıp kalmıştır. Onun örtülmüş saçları benim elimdedir. Dün, her ne kadar ben kadehin sarhoşu idiysem de, bugün kadeh benim sarhoşumdur.

*

Âşık olan gönül iniltisinden anlaşılır. Hiçbir hastalık gönül hastalığı gibi değildir.

*

Kalem, yazmada koşup durmaktadır. Ama aşk bahsine gelince, çatlar, âciz kalır.

*

Candan ve cihândan vazgeçmek zor değildir. Asıl zor olan, senden ayrılmak, senden uzak düşmektir.

*

Vesvesenin ağzını bağlayacak ancak aşktır. Yoksa vesvesenin ağzını kim bağlayabilmiştir?

*

Edepten dolayı felek nura gark olmuştur. Yine edepten, melekler masum ve tertemiz olmuşlardır.

"Değişenler Hep Bedene Ait Sıfatlardır."

Azat ol!

Ne zamana dek altının, gümüşün esiri olacaksın?

*

Dünyada hiçbir zehir yahut şeker yoktur ki, birine ayak, öbürüne ayakkabı olmasın. Birine ayak olur, öbürüne bukağı. Birisine zehirdir, ötekine şeker gibi tatlı! Yılanın zehri, yılana hayattır, insana ölüm. Deniz mahlûklarına deniz bağ, bahçe gibidir. Fakat karada yaşayanlara ölümdür.

*

Kendi gözünü yum. Gözünün yerine, ona âşık olanlardan ariyet bir göz edin.

*

Kötü ve istenmeyen bir şey olsa dahi, sana kılavuzluk etti, sevgiline ulaştırdıysa, sevimlidir, dosttur.

*

Sen, seni yolundan alıkoyandan, bizim kapımızdan uzaklaştırandan şikâyet et!

Gerçekte her düşman, senin ilacındır. Seni faydalandırır, gönlünü alır senin. Çünkü ondan kaçar, ıssız köşelere sığınır, Tanrı lütfundan yardım dilersin.

Dostlarınsa asıl düşmanlarındır. Onlar seni Tanrı kapısından uzaklaştırır, meşgul ederler.

*

Denizin köpüğünü gördün mü? Hayran olmak lâzım ki denizi de göresin.

Köpüğü gören, sırlar söyler. Fakat denizi gören, şaşırır kalır. Köpüğü gören, niyetlerde bulunur. Denizi gören, gönlünü deniz hâline getirir.

*

Her bilen kişi aklen bilir ki, hareket edenin bir hareket ettiricisi vardır. Sen onu gözünle görmüyorsan, eserlerine bak ve anla! Beden de canla hareket eder ama canı göremezsin. Göremezsin ama tenin hareketine bak da canı anla!

*

Doğruluk durağından başka bir yerde bir an bile durma. İnsana kimse gözü gibi lâlâlık edemez.

*

Gözlü adamın, bir rastlantı sonucu kuyuya düşmesi için ömürler gerek. Fakat böyle bir kazanın körün başına gelme ihtimali her zaman vardır. Çünkü düşmek, onun tabiatıdır, huyudur.

Kör, pisliğe düşer de bu koku nedir, kendinden midir bilmez. Ona biri miskler saçsa da onu kendisinden bilir, sevgilinin lütfundan değil!

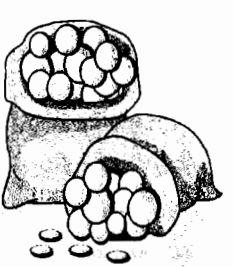
*

Âşığın doğruluğu cansız bir şeye bile tesir eder. Bilen bir kişinin gönlüne dokunsa şaşılır mı?

*

İnsanlarda ayıptan başka hiçbir şey görmeyene, ayıplar olsun.

Bir sûfî, boş bir sofra görünce
coştu, sevincini belli eden sözler
söylemeye başladı.
Onu gören bir adam şaştı bu işe,
"Sen niye seviniyorsun ki bu kadar?
Sofrada hiçbir şey yok." dedi.
Sûfî, adama dönerek,
"Sen varlık peşinde koş.
Çünkü sen âşık değilsin. Ekmek
olmasa bile, ekmeğin aşkı,
âşık olana nimettir.
Âşıkların varlıkla işi olmaz.
Onlar sermayesiz kârdadırlar."
cevabını verdi.

Nice padişahlar vardır,
güçleri kuvvetleri öldürmüştür onları.

Gözü açık kişi! O iki göz, sana yüzlerce anadır, yüzlerce baba. Hele gönül gözün yok mu! O bu gözlere nispeten, yetmiş kat azizdir, kuvvetlidir. Bu iki duygu gözü, onun nimetiyle geçinmededir.

*

İyiyi, kötüyü bilmeyen sen, kendini sına, başkalarını değil! Kendini sınadın mı, başkalarını sınamaktan vazgeçersin. Şeker parçası olduğunu bildin mi, şeker yapılan ve satılan yere lâyık olduğunu da bilirsin.

Sınamaksızın şunu bil ki, Tanrı yersiz, zamansız şeker göndermez sana.

Sınamaksızın şunu bil ki, eğer başsan Tanrı seni ayakkabı konan yere göndermez.

*

Bu bizi kökümüzden söküp atan gamlar, ümitsizlikler ömrümüzün orağıdır. Bu böyle oldu, şu şöyle oldu demeler, şeytanın gönlümüze düşürdüğü kuruntulardır.

*

Rahmet denizleri coşunca, taşlar bile âbıhayatı içer. Zayıf zerre değerlenir, büyür. Topraktan meydana gelen şu döşeme, atlas hâline gelir, değerli bir kumaş olur.

*

Lezzetten geçen kişi, bütün lezzetlere aldırış etmez bir hâle gelir, ama gerçekte kendisi lezzet kesilir; lezzetten hiç ayrılmaz olur.

*

Peygamber Efendimiz (s.a.v.) buyurdu ki: "Hakk'ın esintileri, güzel, temiz kokuları, manevî lütufları, ihsanları, feyizleri, bu günlerde olduğu gibi, dünya durdukça vakit vakit eser durur.

*

Geceleri her eve bir kandil, bir mum koyarlar ve onun ışığıyla karanlıktan kurtulurlar ya, o kandil, bu tene benzer, ışığı da cana.

Kandil fitile, şuna buna muhtaçtır. Duyguların bu altı fitilli kandili, genellikle uykuya, yemeye, içmeye dayanır.

O kandilin temeli bunlardır. Yiyip içmeden, yatıp uyumadan, yarım nefeslik bir zaman bile yaşayamaz.

Fakat yiyip yatmakla da yaşayamaz. Fitili, yağı olmadıkça bekâsı yoktur. Fakat fitile, yağa da vefası yoktur.

Çünkü sebebe bağlı olan, sebepsiz meydana gelmeyen ışığı, ölümü arar durur. Nasıl yaşayabilir ki, aydın gün onun ölümüdür.

"Ölümsüz Bir Canın Var, Ölümden Niye Korkuyorsun?"

Gönül evine bak!

Gamla tozlandı mı, süpürgeci olmaksızın tövbeyle süpürülür, arındırılır.

*

Gönüller alan o büyük, o eşsiz varlığın yakınlığı sanmam ki canda bulunsun. O, bize canımızdan bile daha yakındır.

*

Sakın gökyüzünün nurundan ümit kesme. Tanrı dilerse o nur bir anda sana erişiverir.

*

Nice dilekleriniz var, bağış istemedesiniz. Bir kendinize gelin artık, bağışın ta kendisi sizsiniz.

Gece gündüz kavuşup buluşma aşkındasınız. Oysa kavuşmanın da ışığı sizsiniz, buluşmanın da. Ama bundan haberiniz yok, anlamıyorsunuz.

*

Görünüşte sen küçük bir âdemsin. Ama hakikatte en büyük âlem sensin.

*

Her peygamberin, her velinin ayrı bir mesleği, ayrı bir meşrebi, yolu, yordamı vardır. Fakat hepsi de kendilerine gönül verenleri Hakk'a götürdükleri için, hepsi de bir yoldadır.

*

Güneş, Tanrı emriyle bizim aşçımızdır, çiyleri pişirir. Artık ona "Tanrı" dersen aptallık olur!

*

Dünya malı zayıf kuşların tuzağıdır. Âhiret mülkü büyük kuşların tuzağı. Hatta bu âhiret mülkü o kadar derindir ki, ulu kuşları avlar!

*

Birisi güzel bir söz söylüyorsa bu, dinleyenin dinlemesinden, anlamasından ileri gelir.

*

Bazı cihân padişahları, kötülüklerinden dolayı kulluk şarabından bir koku bile almamışlardır.

*

Güzel sesi dinlemek âşıklara gıdadır. Çünkü güzel ses dinlemede gönül huzuru ve ilahî vuslat zevki vardır. İnsanın hayalleri kuvvetlenir. Hatta hayaller, o güzel sesten, nağmelerden suretlere bürünür. Aşk ateşi güzel seslerle kuvvet bulur. Cennetin tesiriyle bütün kötü ve çirkin sesler de lâtif olur.

*

Kimi, falan adamın huyu kötü diye şikâyet ederken görürsen, bil ki bu şikâyetçinin huyu kötüdür. Kötüdür ki o kötü huylunun kötülüğünü söylüyor. Çünkü iyi huylu, kötü tabiatlılara tahammül eden, onların fenalığını söylemeyendir.

*

Senin gibi bir güzelin bulunduğu yerde coşmamak, hareket etmemek, heyecansız donup kalmak küfürdür. Seni görüp de kaçıp gitmeyen, başta kalan akıl kötü bir yılandır, onun başı ezilmelidir.

*

Bu âlem bir testidir, gönül de ırmak suyuna benzer.

Bu âlem bir odadır, gönülse görülmedik, şaşılacak şeylerle dolu bir şehir.

*

Benim canım senin canını tanıdı mı, görüp geçirdiklerinin aynı şeyler olduğunu hatırlarlar.

*

Âlemde cismimiz bizim yüzümüzü örtmekte. Biz, samanla örtülü deniz gibiyiz.

*

Uyuyan kişinin ne gördüğü işe yarar, ne söylediği. Gördüğü şey de, söylediği söz de düşten öte değildir.

Ruhların aşağılanması bedenler yüzündendir. Bedenlerin yüceliği ruhlardandır.

*

Bahtı yaver ve talihi kutlu olan kişi bilir ki akıl ve zekâ taslamak İblis'tendir, aşk ise Âdem'den!

Akıl ve zekâ, denizde yüzgeçliğe benzer. Bunlardan azı kurtulur; çoğunun sonu ise boğulup gitmektir. Yüzgeçliği bırak, büyüklenmekten vazgeç... Bu ırmak değil, dere değil, denizdir deniz! Hem de öyle sığınılacak yeri olmayan uçsuz bucaksız bir deniz ki yedi denizi bir saman çöpü gibi kapıverir!

Aşka gelince; o seçkin erler için gemiye benzer. Gemiye binen kişinin bir afete uğraması nâdirdir, çoğu zaman kurtulur.

Aklı, zekâyı sat da hayranlığı satın al. Akıl ve zekâ, zandır; hayranlıksa bakış, görüş! Aklı, Mustafa'nın önünde kurban et. "Hasbiyallâh. Allah bana yeter!" de.

*

Ey âşıklar!

Saf, duru şarap sizindir, size sunulur.

Bâkî olan sizsiniz, bekâ sizindir.

*

Karıncaların bile sesini duyan, elbette gönüllerin feryâdını da duyar.

Fil

Hintliler halka göstermek üzere bir fil getirip karanlık bir ahıra koydular. Hayvanı görmek için o kapkaranlık yere bir hayli adam toplandı. Fakat ahır o kadar karanlıktı ki gözle görmenin imkânı yoktu.

O, göz gözü görmeyecek kadar karanlık yerde, file ellerini sürmeğe başladılar.

Birisi eline hortumunu geçirdi, "Fil bir oluğa benziyor." dedi. Başka birinin eline kulağı geçti, "Fil bir yelpazeye benziyor." dedi. Bir başkasının eline ayağı geçmişti, dedi ki: "Fil bir direğe benziyor." Bir başkası da sırtını ellemişti, "Fil bir taht gibidir." dedi.

Herkes, neresi eline geldiyse, nasıl sandıysa fili ona göre anlatmaya koyuldu. Onların sözleri görüşleri yüzünden birbirine aykırı oldu. Birisi dal dedi, öbürü elif.

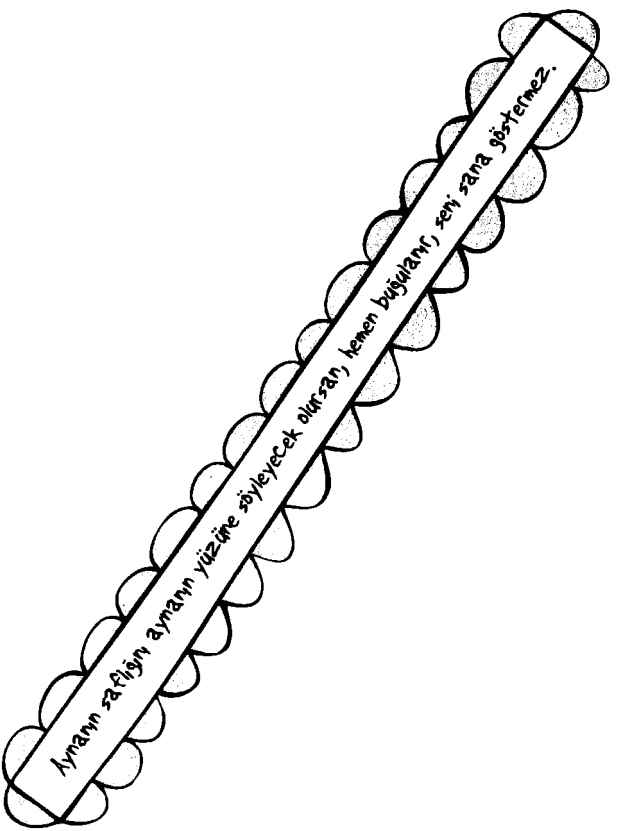
Fakat herkesin elinde bir mum olsaydı sözlerindeki ayrılık olmazdı. Duygu gözü, ancak ele avuca benzer; avuç bütün fili birden kavrayamaz ki! Denizi gören göz başka, köpüğü gören göz başka...

Köpüğü bırak de denizin gözüyle bak sen! Köpükler, gece gündüz denizden meydana gelir, onları deniz

harekete geçirir. Fakat ne şaşılacak şey ki sen köpüğü görüyorsun da denizi görmüyorsun!..

Biz, gemilere benziyoruz. Apaydın denizin içindeyiz de gözlerimiz görmüyor, birbirimize çarpıp duruyoruz.

Ey ten gemisine binmiş, uykuya dalmış adam! Denizi gördün ama asıl denize bak! Denizin de bir denizi var; onu sürüp durur. Ruhun da bir ruhu var, onu istediği tarafa çeker çevirir.

"Neyi İstersen Yak Yık, Ama Ayrılıktan Söz Etme!"

Ayrılık kalksın, şirk ve ikilik kalmasın. Zira manevî varlıkta ancak birlik vardır.

*

Ateşin hararetine düşmedikçe nefis güzelleşmez. Demir kor hâline gelmedikçe, sakın dövmeye kalkışma.

*

Yumuşak söyle ama sakın doğrudan başka bir şey söyleme. Yumuşak sözlerle vesveseler satmaya kalkışma!

*

Mum yanınca pervaneyi çağırdı mı, pervanenin canı yanmaktan çekinmez.

*

İnsan, görünüşte bir sivrisineğin tesiriyle acı çeker. Fakat iç yüzü, yedi kat göğü bile kaplamıştır.

*

İnsanın bedeniyle ruhu, taşla demire benzer. Fakat bu taşla demir, sıfat ve eser bakımından bir çakmaktır.

Ateş taşla demirden doğar, doğar da bu iki babaya kahırlar yağdırır. Ateş, bedene ait bir sıfattır, ama bedeni kahreder, alevler çıkarır.

*

Parmağındaki hareket, ne parmağın önündedir, ne ardında. Ne sağındadır, ne solunda.

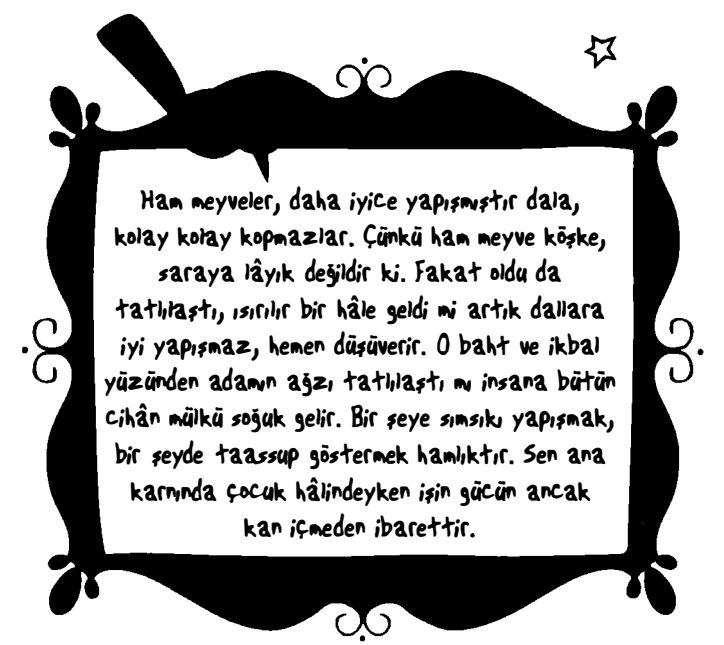
Uyku ve ölüm hâlinde o hareket, parmağından gider. Uyanıkken gelir. O hareket olmadıkça parmak faydasızdır. Peki, nasıl geliyor o hareket?

Gözünün nuru, göz bebeğindeki ışık, altı yönden gelmiyor. Fakat ne yolla geliyor? Taraf ve yön yaratılış âlemindedir. Emir ve sıfat âlemini yönsüz, tarafsız bil.

*

Bu âlem uykusunda neler yaptıysan uyanınca hepsini apaçık görürsün. Ve anlarsın ki rüyada bu kötü işleri yaptın ama onlar geçip gitmedi, hepsinin bir tabiri var.

*

Ne şaşılacak şeydir ki, ruh da oturduğu, doğup büyüdüğü yerleri, yurtları hatırına bile getirmez. Bulutun yıldızları örttüğü gibi, şu yıkık dünyanın gözlerini bağladığını düşünmez.

*

Aklı gideren, insanı sarhoş eden yalnız şarap değildir ki. Şehvete ait ne varsa, hepsi gözü, kulağı bağlar, örter.

*

Beden topraktır. Fakat Tanrı ona bir ışık verdi mi, âlemi kaplamada, dünyayı istilâ etmede ay gibi üstat olur.

*

Bazı hükümdarlar, bir tılsımdan, ölü bir resimden ibarettirler. Bakar gibi görünürler de, ahmakların yollarını keserler.

*

Kızgınlığını yatıştır da gözünü aç, neşelen. Dostlardan ibret al da, üstat ol!

*

Sen, gözünün zayıflığından ayağının önünü görürsün. Zayıfsın. Üstelik kılavuzun da zayıf...

Elle ayağa rehberlik eden gözdür. Basılacak, basılmayacak yeri de o görür.

*

Tanrı'nın mühürlediği kulağa öğüt mü girer? Sonradan olan şey ezelî hükmü nasıl değiştirir?

*

Nefsi aşağılama gölgesi, güzel bir yatılacak yerdir. O, duruluğa yeteneği olana hoş bir uyku yeridir. Bu bölgeyi bırakır da benlik tarafına gidersen, çabucak âsi olur, azar, yolunu kaybedersin.

*

Feleğin abes şeylerine bölünmüş olan can, altmış sevda ortasında müşterek bir hâle gelmiştir. Artık böyle birine bir şey söylenemez, susmak daha iyidir. Zira ahmaklara verilecek cevap sükûttur. Bunu bilirim ben. Bilirim ama ten sarhoşluğu ağzımı, ben istemediğim halde açar. Esnemek ve aksırıkla da ağzın istemediğin halde açılır ya, işte öyle.

Öyle yüzler vardır ki şeytanlar,
sinek gibi üşüşürler başına.
Bekçi gibi orada yer tutar, otururlar.
Böyle adamların yüzünü gördün mü,
bakma, baktıysan hoşlanıp gülme!

Aklın Çarmıhı

İnsan için, iç sıkıcı dört şey vardır; bu dört şey, aklın çarmıhı kesilmiştir.

Ey idraki güneşe benzeyen! Sen vaktin Halil'isin; şu yol kesen dört kuşu öldür! Çünkü bunların her biri, karga gibi akıllıların akıl gözlerini oyar, çıkarır.

Bedene ait dört huy, Halil Peygamber'in kuşlarına benzer. Onları kesmek, cana yol açar.

Ey Halil, iyiden, kötüden kurtulmak için kes onların başlarını da ayaklar setten kurtulsun! Küll sensin, hepsi de senin cüzlerindir. Çöz ayaklarını! Onların ayakları, senin ayakların demektir. Âlem, senin yüzünden can yurdu kesilir; bir atlı, yüzlerce orduya arka olur. Çünkü şu beden, dört huyun durağıdır; o huyların adları, dört fitneci kuştur.

Halkın ebedî olarak diriliğini istersen, bu dört şom ve kötü kuşun başlarını kes. Sonra da onları bir başka çeşit dirilt de artık onlardan bir zarar gelmesin. O yol kesen manevî dört kuş, halkın gönlünü yurt edinmiştir. Değil mi ki bütün doğru gönüllerin beyisin, bu zamanda Allah'ın halifesi sensin. Bu dört diri kuşun, kes başlarını da ebedî olmayan halkı ebedîleştir.

O kuşlar kaz, tavus, karga ve horozdur. Bunların insanlardaki örneği de dört huydur. Kaz hırstır; tavus makam, şan şöhret sevgisi; karga, uzun yaşama isteği; horoz ise şehvet...

Hırs kazı, kuru olsun, yaş olsun, ne bulursa yere gömer. Bir an bile kursağı durmaz, Allah buyruğundan yalnız "Yiyin!" hükmünü duymuştur.

Yağmacı gibi evi kazar, çabuk çabuk dağarcığını doldurup durur. İyi kötü ne bulursa dağarcığına tıkar; inci tanelerini de oraya atar, nohut tanelerini de.

Tavus adı sanı duyulsun diye cilvelenir durur. Bütün çabası, halkı hayır yönünden olsun, şer yönünden olsun, bir çeşit avlamak, kendisiyle meşgul etmektir; ama sonucunu, faydasını o da bilmez, haberi bile yoktur.

Karakarganın gaak gaak diye bağırışı sürekli bedeniyle yaşamayı dilemesidir. O, tek ve temiz olan Allah'tan, İblis gibi kıyamete dek yaşamayı ister.

Horoz ise şehvete düşkündür; şehvete pek tapar; o zehirli, kötü şarapla sarhoştur.

İki parmağının ucunu gözüne koy.
Bir şey görebiliyor musun dünyadan?
Sen göremiyorsun diye bu âlem yok değildir!

"Ey İnci, Kırıldığına Üzülme, Parlayacaksın!"

Her zaman yeni bir suret, her an yeni bir güzellik görmedeyim. Yeni görmekle de keder ve usanç kalmaz. İnsan dâima yeniye neşelenir durur, yeniden.

*

Mal, mülk, devlet ve altın senin canına yoldaş olmaz. Sen altın ver de görüşün kuvvetlensin diye bir sürme al. O sürmeyi gözüne çek de, şu âlemin daracık bir kuyu olduğunu gör.

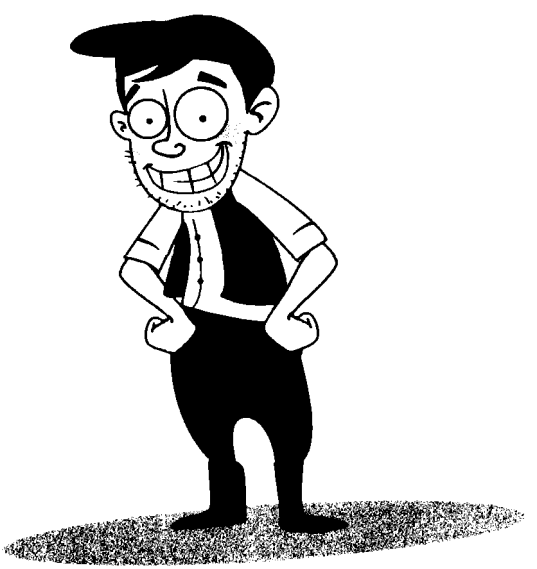
*

Aşkta, her ne kadar öncelik içinde öncelik varsa da asıl öncelik, o önce oluştan daha öncedir... Yokluk evi olan şu dünyada, birçok varlar, varlıklar görünmektedir. Hâlbuki gözlerimizi iyice ovuşturur da bakarsak, çoğu yoktur, yok! Dünya, var gibi görünen bir yokluktur aslında.

*

Dünya kocakarısı senin yanında oldukça ve sen onun işvelerine kapılıp kaldıkça, onun ne ağı çözülür, ne büyü düğümleri...

Akıl el atıp da eteklerini yakalamadıkça
çocuklar taşın taş olduğunu nasıl bilirler?
İnsan akılla bir olur, saçı,
sakalı ağartmakla değil!

Bu geçitten ayrılmak güçtür. O duraktan ayrılmaksa bil ki daha güç.

Ey bu dünya ayrılığına sabredemeyen dost! Tanrı ayrılığına nasıl sabredeceksin? Bu kara sudan ayrılamıyorsun da, Tanrı kaynağından ayrılmaya nasıl katlanıyorsun?

*

Kanaâtten meydana gelen darlık, takvadandır. Bu, düşük kişilerin yaşadığı darlıktan ayrı bir şeydir.

*

Bir nefesçik Tanrı güzelliğini görsen canın da ateşlere düşer, bedenin de.

*

Temiz kişi, himmetiyle altın hazinesine bile bakmadan terk edip gider.

*

Yokluğa sonsuz, sayısız sebepler var.
Hangi yolu kapayalım ki?
Isırıcı ölüme yüzlerce pencere, kapı var.
Açılırken her biri gıcırdamakta.
O ölüm kapılarının acı sesini
Haris kişilerin kulakları işitmez.
Bir yandan bedenin dertleri,
Bir yandan düşmanların cefası kapıların sesi...

*

Ten sevinci, dünyaya mensup olana göre yücelik.
Ama âhiret gününe göre noksan.

*

Gökyüzünden yeryüzüne kadar ateşten bir aşk zinciri sarkıtmışlardır! Eğer hakikati seviyorsan, o zincire sarıl, yukarılara çık!

*

Ten, yalımı olmadı mı ölür gider. Artık ona ne gündüz vardır, ne gece...

Ama gece ve gündüz olmasa da bâkîdir ruh. Nitekim göz, rüyada ay ve güneş olmadığı halde, ayı da görür güneşi de...

*

Dünya her nefeste yeniden yaratılmada, yenilenmededir.

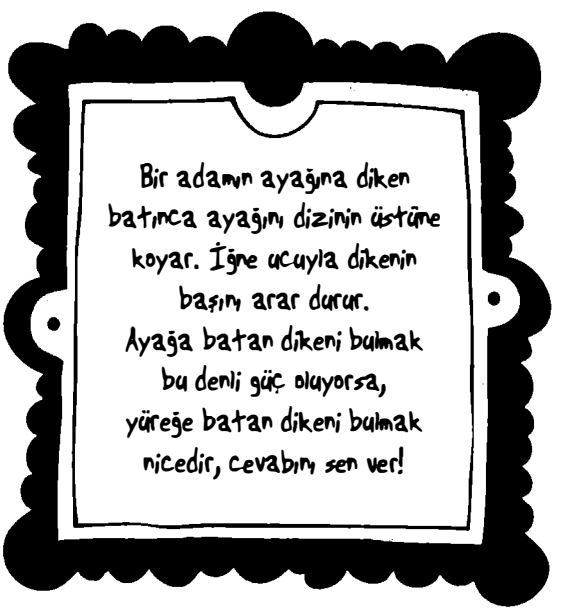
Ama biz dünya öylece duruyor sanıp yenilenmekten gafiliz.

*

Gündüz doğan şu güneş yok mu, iç dünyanı aydınlatan güneşin doğuşundan bir kabuktur, onun bir yansımasıdır ancak.

*

Duygu gözü, güneşe karşı zebundur. İlâhi bir göz ara, ilâhi bir göz bul da, onun bakışına karşı, şimşekler saçan güneşin nurları zebun olsun.

Tohum

İnsanın elde ettiği şey, kârsa çalışıp çabalamasından ileri gelmiştir, zararsa çalışmamasından... Yoksa Âdem(a.s.) "Rabbimiz, biz nefsimize zulmettik." der miydi? "Bu suç, bahtımdan, kader böyleymiş; ihtiyatın, tedbirin ne faydası var?" derdi İblis gibi. Hani o da "Beni sen azdırdın. Hem kadehimizi kırıyor, hem de bizi dövüyorsun." demişti ya!

Hâlbuki takdir haktır; ama kulun çalışması da hak! Kendine gel de koca şeytan gibi kör olma! Yiğidim, kadere az bahane bul. Nasıl oluyor da suçunu başkalarına yüklüyorsun?

Zeyd kan döksün, cezasını Amr çeksin... Amr şarap içsin, Ahmed'e hâd vurulsun... Böyle şey olur mu?

Kendi etrafında dolan, kendi suçunu gör; hareketi güneşten bil, gölgeden bilme! Bir bey bile yanlış ceza vermiyor; can gözü açık o bey, düşmanı tanıyor.

Bal şerbetini sen içiyorsun da sıtma başkasını mı tutuyor? Gündüz sen çalışıyorsun da ücretini akşam başkası mı alıyor? Hangi işte çalıştın da faydasını, zararını görmedin? Ne ektin de sonunda onu biçmedin?

Canından, teninden doğan işin, çocuğun gibi gelir, senin eteğini tutar. Yaptığın işe gayb âleminde bir suret verirler. Hırsızlık için darağacı kurmazlar mı? Arpa ektin mi arpadan başka bir şey bitmez. Borcu sen aldın. Borç veren, senden başka kimden rehin ister ki?

Suçu kendinde bul, tohumu sen ektin. Allah'ın cezalandırmasıyla, adaletiyle uzlaş! Zahmetin sebebi, kötülük etmektir. Kötülüğü yaptığın işlerde gör; "Talihimden." deme.

Mescitte dört kişi namaza durmuştu.
Bu sırada müezzin içeri girdi.
Namaz kılanlardan biri,
kendini tutamayıp,
"Ezan okundu mu?" diye yersiz bir sordu.
Yanındaki adam, "Sus! Konuşunca namazın
bozulacağını bilmiyor musun?" dedi.
Onun yanındaki söylendi
bu defa: "Oru kınıyorsun ama
konuşmakla kendi
namazını da bozmuş oldun..."
Dördüncü adamsa kendi kendine
şöyle söylendi: "Konuşup kendi
namazlarını bozdular.
Oh, çok şükür benim
namazım bozulmadı!"

"Sarhoşların Bağırmaları Sâkiye Delildir."

Yağ, ayran içinde yok gibidir de, ayran varlık âlemine bayrak dikmiştir.

Sende var gibi görünen, deriden ibarettir, fânî görünen şey yok mu, asıl var olan odur işte.

Yağlanmamış, eskimemiş ayranın varsa, dövüp yağını çıkarmadan asla harcama. Onu bilgiyle elden ele alarak döndür dur da gizlediğini meydana çıkarsın. Zira fânî olan şey, bâkînin delilidir.

*

Senin yalanın fânî tendir. Doğrunsa Tanrı'ya mensup olan can.

*

Kararsızların, perîşan kişilerin gönüllerine gelen arzular, istekler hep sendendir! Yoksa balçıktan yaratılmış olan insanların gönüllerinde bu istekler nasıl belirebilirdi?

*

Güzelliğini mezada çıkaranın vay hâline!

*

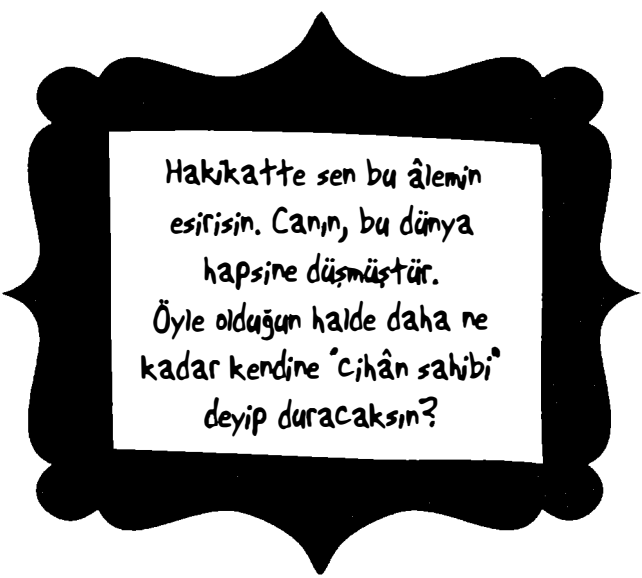
Bahçe O'nu bilseydi, terü taze dalından kan damlardı. Akıl O'nu anlasaydı gözünden ırmaklar coşardı.

O ay parçası güzel, bir gün, gün değirmisinden baş çıkarıp görünseydi havada, zerre zerre Mecnunlar, Leylâlar belirirdi. O'nun akıl defineleri bir bucakta aşağılık bir yere aksetseydi, o yıkık yerin her yanında yüzlerce Kârun hazinesi meydana gelirdi. Gönle vuran güzellik göze de görünseydi, her elini yüzünü yumıyan kirli kişi Şeyh Zünnun kesilirdi.

Ey bakınıp duran tacir, ne vakte dek bakıp kalacaksın? Sevgiliyi elde etmek ucuz olsaydı bu bakışla sevgili meydana çıkardı elbet.

*

Kendi manevî yüzünü aynada görebilsen, kendi kendinin sevgilisi olursun da, başka sevgili aramazsın!

Her sabah, göklerden bir ses gelir. Gönlünden dünya sevgisini atabilirsen, o sesi duyar, hakikat yolunun izini bulur, gidersin!

*

Dumanlarla dolmuş evde bir pencere açtılar. Duman çıktı gitti. Eve, güneşin nuru doldu! O ev nedir, neyin sembolüdür?

O ev, gönül evidir. İçeri dolan duman da, üzüntülerimizi, kederlerimizi gösterir. Aslında, boş düşüncelerimiz, kaygılarımız, bizim manevî zevkimizin, neşemizin boynunu kırmaktadır.

*

Teni çeşitli nimetlerle beslemek, insana hamlık verir! Mihnet ve meşakkat ise onu yola getirir. Din mihnetini çekmedikçe, iman devletini elde edemezsin!

*

Bendeki coşkunluğu, benim sevdamı Allah bütün âleme dağıtsa, herkese pay etse, o zaman dünyada akıllı tek bir insan göremezsin. Herkes deli divâne, herkes aklından yoksun olur!

*

Kötüye yormak, endişelenmek, insanı hiçbir hastalığı yokken hasta eder.

*

Nerede dert varsa devâ oraya gider. Yoksulluk neredeyse, nimet oraya varır. Müşkül neredeyse cevap orada, gemi neredeyse su oradadır. Suyu az ara, susuzluğu elde et de, sular yukarıdan da coşsun, aşağıdan da fışkırsın!

Boğazcağızı nazik yavrucak doğmasaydı, onu besleyecek süt nasıl olur da memelerden akardı?

*

Alçak kişi, saf kimseleri kandırmak için velilerin sözlerini çalar.

*

Sen istemezsin, sebep olamazsın ama burnun kanar. Bir hayli de kan akar, derken ateşin geçer, kurtulursun.

Her meyvenin içi, kabuğundan yeğdir, iyidir. Teni kabuk, sevgiliyi iç bil!

İnsan da pek latif bir içe sahiptir. İnsansan bir an olsun onu ara!

*

Sevgili sana gizli bir sır söylemek için kulağını kendine doğru çekerse, sen de kulaktan ibaret ol.

"Arzu Et Ama Ölçülü Olsun. Bir Saman Çöpü Bir Dağı Kaldıramaz."

Yücelerdeniz, yücelere gidiyoruz biz; deniz deniz, denize gidiyoruz biz.

Biz oradan da değiliz, buradan da; mekânsızlık âlemindeniz, mekânsızlığa gidiyoruz biz.

"Tapacak Allah'tır ancak." sözü, "Yoktur tapacak!" sözünün ardından gelir. Biz de yokuz âdeta, vara gidiyoruz biz.

Can tufanında Nuh'un gemisiyiz; hâsılı elsiz ayaksız gidiyoruz biz. Dalga gibi kendimizden baş çıkardık, gene kendimizi seyre gidiyoruz biz.

Hakk'ın yolu iğne yordamından da ince; fakat iplik gibi yalınkat gidiyoruz biz.

Aklını başına devşir de yoldaşlarını, konak yerini hatırla; hatırla da bil ki her an yol almadayız, her an gidiyoruz biz.

"Gene de dönüp ona varacağız." ayetini okumuşsundur; oku da anla; nerelere gidiyoruz biz? Yıldızımız, ay devrinde değil, Ülker'in ülkesine gidiyoruz biz.

Başlarımızda yüce bir himmet var; yücelerden, yüceler yücesi Rabbe gidiyoruz biz.

A kör sıçan, harman günümüz bugün; kör değilsen aç gözünü de gör, gözü açık gidiyoruz biz. A söz, sus, gelme benimle; dikkat et de bak, kıskançlığımızdan bizsiz gidiyoruz biz. A varlığımız yolumuzu kesme; Kafdağı'na, Zümrüdüanka'ya gidiyoruz biz.

*

Kızgınlığın, cehennem ateşinin tohumudur. Kendine gel de şu cehennemini söndür, çünkü o bir tuzaktır.

*

Gönül, sana da vefa etmez, seni de terk edip gider. O senden vazgeçmeden sen ondan vazgeçmeye çalış!

*

Pişman olmayı kendine âdet edinirsen, boyuna pişman olur durur, sonunda bu pişmanlığa da daha ziyade pişman olursun! Ömrünün yarısı perîşanlıkta geçer, öbür yarısı da pişmanlıkta heder olur gider.

Ben ateşe atılmada pek çeviğim.
Yanmakla azalacak, yanmamakla
çoğalacak, yaşayacak can değilim ki!

Ten mektubunu açmayı kolay sanma.
Yoksa herkes gönül sırrını apaçık görürdü!
Bu mektubu açmak ne güçtür, ne sarptır!
Erlerin işidir bu, çocuk işi değil!

*

Rüyasında Hakk tarafından bir ses işitti onun ruhu.

O ses, dünyada duyulan her güzel sesin, her nağmenin aslıdır. Başka seslerin hepsi de, o sesin yankısıdır.

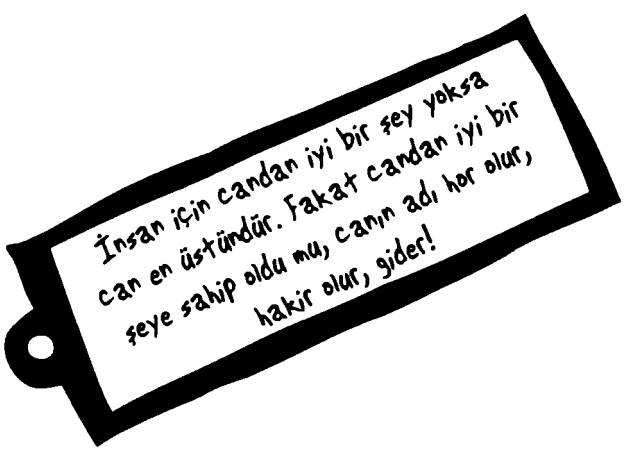
Türk de, Kürt de, Farsça söyleyen de, Arapça söyleyen de o sesi, kulaksız duymuş, anlamıştır.

*

Sûfî, zamanın çocuğudur. Bir iş yarına bırakmak, tarikat anlayışına uymaz.

*

Sana her elini uzatana elini verme.

"Senin Güzel Kokun Ötelerden Haber Getirir."

Her yaprak, yiyecek bulamadı, el açtı, sana duaya başladı. Onların ağızsız, dilsiz yalvarmalarına duyarsız kalmadın. Lütuflarda bulundun ve ilkbaharda, süslü elbiseler giydirdin onlara. Yiyecekler vererek dileklerini yerine getirdin.

*

Gönlünü yıkayıp kötü huylardan, kötü düşüncelerden temizleyememişsin! Yüzünü yıkamaktan sana ne fayda var? Hırstan, açgözlülükten süpürgeye dönmüşsün, toz toprak içindesin!

*

Gönlünü hoş tut! Âlem, sende bulunan o incinin, o ilâhî emanetin yüzünden, baştanbaşa altın kesildi! Gönül verdiğin o güzel varlığa benzer bir güzel hani nerde? Öyle bir güzeli gösterebilir misin?

*

Ruhumun muratlardan öte bir muradı, isteklerden başka bir isteği vardır.

Bu aşk şarabıyla, kendimi bir kuru yaprak misali, senin sevgi rüzgârının önüne atmışım. Çünkü bu aşk şarabında senin sevdandan esip gelen bir hava, bir sevgi kokusu var.

*

Canını yak, külünü sürme et, gözüne çek de, o can sürmesi yüzünden iki dünyada da körlük kalmasın artık. Her şeyi açıkça gör!

*

Bir küçük kör kurt olan ipek böceği de, senin sevginden ilham alarak insanlara giyecekler örer, kefenler biçer!

Resim, ressama "beni kusurlu yaptın!" diyebilir mi?
Zaten resme o kötü görünüşü,
kusuru veren ressamın ta kendisidir!

Aklıma, "Ey aklım, neredesin? Seni bulamıyorum!" diye sordum!

Akıl dedi ki: "Ben, sana artık yol gösterecek değilim. Dünyaya olan bağlılığını koparmak, seni sarhoş edip aşk yoluna düşürmek için şarap oldum. Benim özümle hiç bir ilgim kalmadı bu yüzden!"

*

Sema, diri kişilerin canlarına rahattır, huzurdur; canında can olan bilir bunu.

Gül bahçesinde yatıp uyuyan kişi, uyanmayı ister. Fakat zindanda uyumuş olan, uyanırsa zindana düşmüş olur. Sema düğün olan yerde olur, yas olan yerde değil; yas yeri, feryâd figan yeridir.

Üzerindeki cevheri görmeyen kişi yok mu; böyle kişiye müzik ne yapsın, def ne etsin. Sema, gönüller alan sevgiliyle buluşmak içindir.

Yüzlerini kıbleye dönmüş kişiler bu dünyada da semadadırlar, o dünyada da. Hele halka olup sema ederek dönüp duranların ortasında Kâbe de olursa.

Bir parmak şeker istiyorsan zaten var, hem de bedava; fakat şeker madenini istiyorsan o da burada.

*

Altın, binlerce defa, "Ben altınım!" diye bağırsa, madeninden dışarı çıkmadıkça, kimse ona müşteri olmaz, kimse almak istemez onu!

*

Gümüş bedenli güzellerin vücûdu seni avladıysa, ihtiyarlıktan sonra bir de pamuk tarlasına dönen bedene bak!

*

Akıl, iki akıldır. Birincisi kazanılan akıldır... Sen onu mektepte çocuk nasıl öğrenirse öyle öğrenirsin. Kitaptan, üstattan, düşünceden, anıştan, mânalardan, güzel ve dokunulmadık bilgilerden. Aklın artar, başkalarından

daha fazla akıllı olursun. Fakat bu ezberlemekle de ağırlaşır, sıkılırsın! Geze dolaşa âdeta bir ezberleme levhası kesilirsin...

Öbür akıl ise, Tanrı vergisidir... Onun kaynağı candadır. Gönülden bilgi ırmağı coştu mu ne bakar, ne kesilir, ne de sararır. Kaynağı, yolu bağlı ise ne gam! Çünkü o anbean gönül içinde coşup durmaktadır!

*

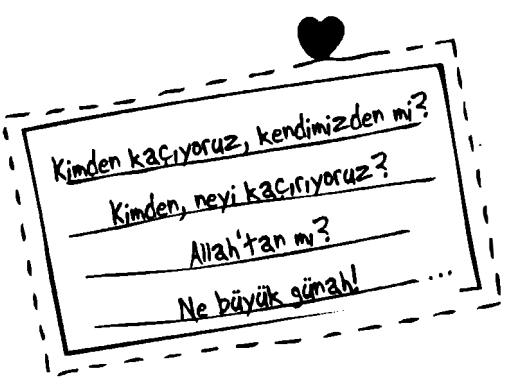
Her ne olursa olsun, ey göz!
Sakın ümitsizliğe düşme!
Bahar bulutu hâline gel de,
Aşkla inciler saç!

*

Kendini göstermeyen o gizli güzel meydana çıkıp da salına salına yürümeye başlayınca, her gizli şey, her örtülü güzel, giysilerini, örtülerini üstlerinden atarlar, oldukları gibi görünürler.

O zamana kadar, güzelliklerini gizleyen nice cimriler, onun güzelliği karşısında, her şeylerini ortaya koyarlar.

Cimri, taş bile olsa, gizli güzeli görünce, inciler saçan bir maden kesilir.

"Aptallık Ve Bilgisizlik Yama Kabul Etmez!"

Uykuya dalmış bilgisiz kişiye öğüt vermek, çorak yere tohum saçmaktır.

*

Kalk da, fânî olmayan, ölümsüz olan yaratıcının yarattığı eserlerdeki ihtişamı, güzelliği seyret!

Seyret de, fânî dünyadan, dünyaya ait işlerden, nimetlerden çabucak vazgeç, kurtul!

*

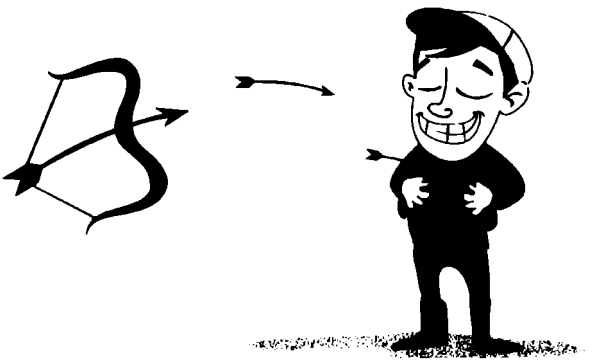
Duymuşsundur ya, "Saltanat kısırdır." derler. Padişahlık davasında olan kişi, korkusundan akrabalığı filan hep keser, hepsinden vazgeçer. Çünkü saltanat kısırdır, onun oğlu yoktur. Ateş gibi kimseyle dostluğu olamaz. Kimi bulursa yakar, yutar. Kimseyi bulamazsa kendi kendisini yer.

*

Can, bilgi sahibi olmaktan ibarettir.

*

Gizli kader yayından gece ve gündüz oklar uçuyor.
Tatlı canı korumak için siperin yoksa ne yapacaksın?

Aşk, sana çok şeyler kazandırır. Şu fânî dünyadan, mekân âleminden kurtulursun. Ötelere, mekânsızlık âlemine gidersin! En önemlisi de, aşk yolunda sana engel olan, seni nefsanî arzulara doğru çekip götüren bedenden, maddî varlığından ayrılırsın da, kendinde kendi öz varlığını bulur, onunla beraber Tanrı yoluna düşer, yol alırsın. Tıpkı deredeki su gibi, bineksiz, ayaksız yürür gidersin...

*

Bilgi dileyenin, bin yıl ömrü de olsa yine vazgeçmez araştırmaktan, ilme doymaz.

*

Sevgili ol da, sevgiliyi gör. Gönül ol da, dostu gör!
Yürüyen selvinin peşine düş de, gül bahçesini seyret!

*

Cennette bile olsam, altına gümüşe gark olsam, sensiz yetim sayılırım!

Ben, ağzımı kapadım, gamlar içinde otura kaldım! Yüzümdeki ellerimi aç da, göster bana kendini!

*

Her mermer, her granit kaya, bizim hâlimize ağladı! Ey sevgili! Sen de bize acı da, şu derdimize derman ol!

*

Bilgiyle uyumak uyanıklıktır.
Eyvah, bilgisizle oturan uyanık kişiye!

*

Kâse nasıl suyun üstünde durmaz çalkalanırsa, sen de o olmayınca bir yerde karar kılma, çırpın dur! Eline kâseyi alıp da her mutfağa koşma!

*

Seni inkâr eden putperest bile, taştan yonttuğu puta secde eder de, senin lütfunla ondan manevî bir zevk duyar!

*

Mademki açtın küpün ağzını, kese gibi bağlama.
Örtme, pencere kapanınca, ev karanlık olur!

*

Senin âşıkların bütün ölümlere gülerler. Bu hâl, onlara mahsustur!

*

Gecenin karanlığı, benim karanlıklarımın ışığıdır. Ayın nuru, benim sevgili ile buluşmamın nurundandır!

*

Dünyada yarım ekmeği olanın, bir de yuvası bulunanın iyi bir hâli vardır. O, kimseyi dilemez, istemez. Kimse de onu istemez, dilemez.

Böyle bir kişiye, "Neşe ile yaşa!" de. Çünkü o isteklerden, arzulardan kurtulmuş, mutlu olmuştur. Onun kendine göre hoş bir âlemi vardır.

*

Korkuyla eminlik arasında çok fark var. Hatta bu farktan söz açmaya bile ne hacet... Bu fark, herkesçe görünüp durmadadır. Söz, asıl şunda: Eminlikten eminliğe de pek büyük farklar var. Allah rahmet etsin, esenlikler versin, Mustafa (a.s.)'ın peygamberlerden üstün oluşu, eminlik yüzündendir. Yoksa bütün peygamberler eminliktedir, korkudan geçmişlerdir; ancak eminlikte de duraklar vardır, "Bazılarını, dereceler bakımından bazılarından üstün ettik." denmiştir, Korku âlemiyle korku duraklarını söyleyip göstermeye imkân vardır, fakat eminlik duraklarının ne izi vardır ne tozu. Herkes Hak yoluna ne bağışlıyor diye korku âlemine bir bakılsa görülür ki biri bedenini bağışlamada; biri mal bağışlamada, biri de can bağışlamada... Biri oruç tutuyor, öbürü namaz kılıyor... Biri on rekât kılıyor, öbürü yüz rekât. Şu hâlde onların durakları meydandadır, besbellidir, onları göstermek de mümkündür. Şuna benzer hani; Konya'ya yahut Kayseri'ye giden

yolların konakları bellidir; Kaymaz, Ubruh, Sultan, daha da başka duraklar meselâ. Fakat Antakya'dan Mısır'a dek denizdeki konakların izi tozu yoktur; onları kaptan bilir, karadakilere söylemez; çünkü zaten de anlamaz onlar.

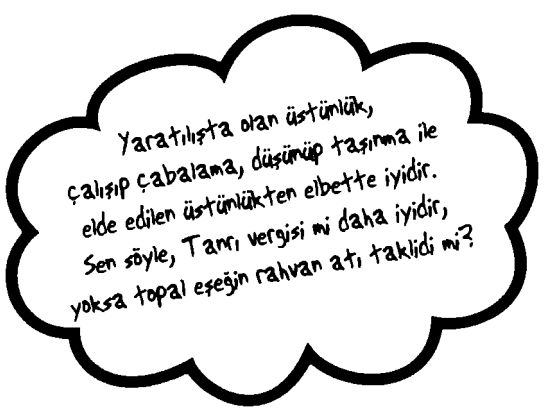
*

Bu ev, yabancının değil, sevgilinin evidir! Burası, tam oturulacak, karar kılınacak bir yerdir.Burası, iman evidir.

*

Aşkla âşina olmak, kan olmaktır, gönül kanını içmektir.

Köpeklerle beraber vefa kapısında beklemektir. Bekçilik etmektir!

"Ölüydüm, dirildim; ağlayıştım, gülüş oldum."

Aşk devleti geldi; durup duran, geçip gitmeyen devlet kesildim.

Tok bir gönlüm var, pek bir yüreğim; aslanların ödü var bende; doğup parlayan Zühre oldum ben.

Dedi ki, "Deli değilsin de bu eve o yüzden lâyık değilsin..." Gittim, sarhoş oldum, çalgıyla çağanakla doldum.

Dedi ki, "Öldürülmemişsin; çalgıya, çağanağa bulanmamışsın..." Yaşayışının yüzüne karşı öldürüldüm, yerlere serildim gitti.

Dedi ki, "Aklı eren bir adamcağızsın; hayallerle zanlarla sarhoşsun sen." Aptal oldum, küstahlaştım, herkesten kesildim.

"Mum oldun, bu topluluğun kıblesi kesildin." dedi. Topluluk da değilim, mum da değilim; dağılan bir duman kesildim ben.

"Şeyhsin, başsın; önde gidensin, kılavuzsun." dedi. Şeyh de değilim, ön de değilim; senin buyruğuna kul oldum ben.

"Kolun kanadın var; sana kanat vermem ben." dedi. Onun vereceği kanatlara heves ettim de kanatlarımı yoldum, kanatsız kaldın.

Gönlüm can parıltısını buldu, açılıp yarıldı. Gönlüm, senin atlasını buldu da şu yamalı hırkaya düşman kesildim. Zühre'ydim, ay oldum; yüzlerce aya gök kesildim; Yusuf'tum, şimdiden sonra Yusuf'u doğurmadayım ben.

Ey ay, senin yüzünden herkesçe bilindim tanındım. Bir bana bak, bir kendine... Senin gülüşünün yüzünden gül bahçesi kesildim, gülüp durmadayım.

Yürüyüp giden satranç taşları gibi tümden dil kesil, gene de sus! Çünkü o dünya padişahının yüzünden kutlandım, kutlu oldum gitti.

"Tohumun Ağaç Olması İçin İç Gerek!"

Irmağın suyu tatlıdır ama denizin heybeti nerededir!

Nerede şaha vezir olmak, her çeşit kayıttan, bağdan kurtulmak, hür olmak nerdedir!

*

Gözünü yumdun mu, canın kopuyormuş gibi bir kedere, ıstıraba düşersin.

Gözün, gündüzün nurundan ayrılmaya sabrı yoktur.

Gözünü yumdun mu, tasalanır, gama düşersin. Gözün nuru, gündüzün nurundan ayrılamaz.

*

Gözün açıkken de tasalanırsan,

Bil ki gönül gözünü yummuşsundur, onu aç!

*

Biz aşkın çocuğuyuz, aşk da bizim annemiz.

Ey çadırımızın altında gizlenmiş olan annemiz! Sen bizim kâfir tabiatımız yüzünden saklandın!

*

Aslı olmayan, aslı olmayanları çeker.

*

Yarı uykulu gözle bakıp da kuzgunu doğan görme!

*

Dünya var oldukça bütün insanlar, yaşadıkları ömür boyunca Sen'i anlatsalar, Sen'in yaratma gücünü, sanatını, kudretini açıklasalar yine bitiremezler!

*

Ney'le konuştum, dedim ki sana kim cefa etti böyle. Böyle hiç konuşmadan feryâdlar, iniltiler neden? Ney cevap verdi: Beni şeker dudaklıdan ayırdılar. Feryâdsız, figansız yaşamayı bilemiyorum ki...

*

Ey gözleri ile nergisi mest eden güzel! Güller, senin yüzünden gömleklerini yırtmışlar. Dallar, senin lütfunla tomurcuklarla dolmuş, meyvelere gebe kalmışlar! Ey benim ucu bucağı bulunmayan bağım bahçem!

*

Yâriyle hoş geçinen yarsız kalmaz, müşteri ile iyi anlaşan iflâs etmez. Ay geceden ürkmediği için öyle parlak kaldı. Gül de dikenle uyuştuğu için o kokuyu elde etti.

*

Önümde kendi ayran tasım oldu mu Allah'a yemin ederim ki kimsenin balını düşünmem. Yoksullukla ölüm kulağıma sürtünse bile hiçbir zaman özgürlüğü köleliğe değişmem.

*

İnsana her iki cihânda da savaşmak yaraşır. Mercandan da, taştan da sıkıntı çekmek gerek. İnsan ya erkekçe, erkek kılıklı yaşamalı ya da bin türlü utanç verici hâllere katlanmalı.

*

Git kendine dert ara, dert bul; dertlerden bir dert seç kendine! Çünkü yaşamak için bundan başka çare yoktur. Bahtın yâr olmadı diye üzülme sakın. Ancak derdin yoksa o zaman üzgünlük göster.

*

Oruç tutmakla bir an olsun tabiat kirlerinden arınır, temiz Hak erleri ardından semalara yükselirsin. Onun kutsal yakışı ile tutuşur, mum gibi yanar, nur olursun. Ama lokma karanlığında ancak, kara toprağa lokma olursun.

*

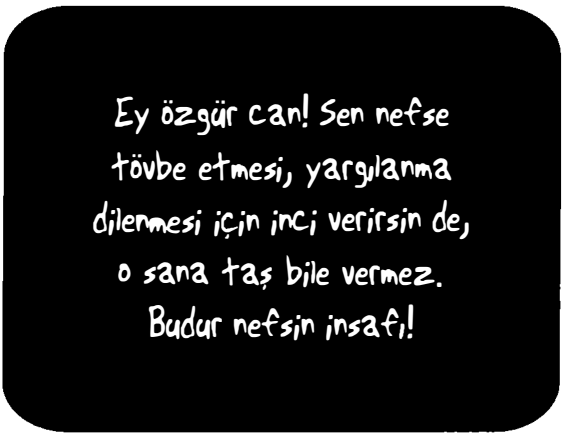
Yeryüzü tam üç ay ağzını kapar. Hiçbir şey söylemez, susar.

Ama ilkbahar gelince, gönlünden neler çıkacağını, neler bitireceğini bilir.

*

Aşk, ölü ekmeği can hâline getirmede, fânî olan canı ebedîleştirmede...

*

Gece gündüz uğraşıyor, kadının huylarını güzelleştirmeye çalışıyorsun. Kadının pisliğini kendinle temizlemedesin. Kendini onunla temizlersen daha iyi olur; çünkü onu da kendinle beraber temizlemiş olursun. Kendini, onun için temizle; ona doğru git. Sence olmayacak bir söz bile söylese "Doğru söylüyorsun." de.

Kıskançlığı bırak. Kıskançlık, erkek huyudur, ama şu bir tek iyi huyla birçok kötü huylar peydahlanır sende. Tanrı rahmet etsin, esenlikler versin, Peygamber, bunun için "Müslümanlıkta keşişlik yoktur" buyurdu; keşişler yalnız yaşarlar, dağlara çıkarlar, evlenmezler, dünyadan vazgeçerler; bunlar yoktur Müslümanlıkta.

Allah rahmet etsin, esenlikler versin, Peygamber'e ince, gizli bir yol gösterdi yüce, büyük Mevlâ. Nedir o yol? Kadınların cefasını çekmek, olmayacak sözlerini dinlemek, onlara üst olmak, kendi huylarını temizlemek, güzelleştirmek için onlarla evlenmek.

Sen de gönlün izine uy, onun gittiği yerlere git. Git de yeşilliklerin, çiçeklerin kara topraktan nasıl bittiklerini, vefa ırmaklarının durmadan nasıl aktıklarını gör!

Senin özün pek güzeldir.
Ölen deridir, bedendir, öz ölmez!

*

Semâ'ı bazı bilginler menetmiştir, bazıları caiz görmüştür ya; her ikisi de doğru.

Nefse uyan, şehvetine kapılan kişiler, kibirle, gafletle semâ'a kalkarlar, âhiret hâllerinden haberleri yoktur. Onların semâ'ı, boşuna bir iştir, oyundan ibarettir. Onlardır, yaptıklarıyla azaba uğrayanların ta kendileri. Çünkü nefis ve şehvet, dünyadandır. "Dünya yaşayışı, boştur, oyundan ibarettir."

Şeyhlerin, muhiplerin semâ'ına gelince: Bunlar, boş şeylerden, oyunlardan tertemizdir; hatta zâhir ehlinin çalışıp çabalamasından da yücedir bunların semâ'ı. Çünkü "İşler, niyetlere göredir."

"İnanan, inanan'ın aynasıdır."

Bir fili, su içsin diye bir su kaynağına götürdüler. Fil, kendini suda görüyor, başka bir fil var sanıyor, ürküyordu. Bilmiyordu ki kendinden ürkmededir.

Zulüm ediş, kin güdüş, haset, hırs, insafsızlık, büyüklenmek gibi bütün kötü huylar, sende oldu mu incinmezsin. Fakat bunları bir başkasında gördün mü ürkersin, incinirsin. Bil ki kendinden ürkmedesin, kendinden incinmedesin.

İnsan, kendi kelliğinden, kendindeki çıbandan iğrenmez; yaralı elini yemeğe sokar, parmağını yalar, gönlüne hiç de bir tiksinti gelmez. Fakat bir başkasında küçücük bir çıban yahut azıcık bir yara görse onun yediği yemekten tiksinir, o yemek, içine sinmez.

İşte kötü huylar da kelliklere, çıbanlara benzer. İnsan, bunlar kendisinde oldu mu incinmez; fakat bir başkasında bu huyların pek azını bile görse ondan incinir, tiksinir. Sen ondan ürküyor, kaçıyorsun ya, o da senden ürker, incinirse mazur gör; senin incinişin de onun için

bir özürdür; çünkü sen onu görünce inciniyorsun ya, o da aynı şeyi görüyor da senden inciniyor.

"İnanan, inananın aynasıdır." buyrulmuştur, "Kâfir, kâfirin aynasıdır." değil. Ama bu, kâfirin aynası yok demek değildir; onun da aynası vardır amma aynasından haberi yoktur.

Göklerin merdivenine çıktıktan sonra artık merdiven aramak anla sızdır.

"Bu Bedenin Sağlığı, Canın Arkadaşıdır."

Zamanede sana üç yoldaş vardır. Bunların biri vefalıdır, ikisi gaddar. Biri dostlarındır, öbürü malın mülkün. Üçüncüsü, güzel ameller, iyi işlerdir, vefalı olanlar.

Mal, seninle beraber gelmez, evden dışarı bile çıkmaz. Dost gelir, gelir ama mezar başına kadar. Ölüm gününde dost, sana hâl diliyle der ki: "Sana buraya kadar yoldaşım, bundan öteye gidemem. Mezarının başında bir zamancağız dururum."

Fakat yaptığın işler vefalıdır; Sarıl onlara! Seninle birlikte mezarın içine dek gelirler.

*

Bir hata yüzünden sen beni azarlamaya başlarsan! Can da, gönül de, hep hata işlemeye kalkışırlar. Hatalı işlerden başka hiçbir şey yapmazlar.

*

Yıllardan beri, ben şu görünen gölge varlığımın ötesindeki gerçek varlığımı yokluktan kaptım. Yokluk ise bir bakışta beni benden aldı. Varlığımı kaptı, gitti.

Yerde yarım arşınlık
genişlikte bir yol olsa,
insan hiç kuşkuya
düşmeden rahatça yürür;
fakat yüksek bir
duvarın üstünde gitsen,
yolun genişliği de
iki arşın olsa,
yine eğri büğrü gidersin.
Hatta içindeki
kuşku yüzünden
belki de düşersin.
İşte kuşkudan
gelen bu korkuya
iyice dikkat et,
kuşkunun
kötülüğünü anla!

Böylece ben kendimden de kurtuldum, gelecek derdinden de. Ümitten de halas oldum, korkudan da! Olduydu, olacaktı, vardı, yoktu kaydından da yakamı sıyırdım. Tamamıyla yok oldum!

*

Ey can, aklını başına devşir. Ölümden korkup kaçarsın ya, hakçası sen kendinden korkmaktasın. Gördüğün, ölümün yüzü değil, kendi çirkin yüzün! Canın bir ağaca benzer. Ölüm, yaprağıdır.

*

Aferin o yokluğa ki, bizim varlığımızı kaptı gitti. Zaten can âlemi de o yokluğun aşkı yüzünden var oldu.

*

İçimizde senin aşkın el çırpmada, yüzlerce başka âlemler yaratmada.

Göklerden de dışarı da, ötelerde yüzlerce asırlar meydana gelmede, yepyeni...

*

Farkı Allah'ın nurunda ara, elbisede değil!

Her çıplak adam "adam" olsaydı, sarımsak da adam olurdu.

*

Akıl da aynadır. Demirden ayna yapan aynacı, onu parlatmak, ayna hâline getirmek için ona çok eziyet eder. Bu yüzden olacak, ayna bizi istemiyor, bize gelmiyor. Hep biz onu elimize alıyor, ona bakıyoruz. O bize şunları söylüyor da, kulaklarımız gaflet pamuğu ile tıkalı olduğu için duyamıyoruz: "Ey insanlar, ben sizi sizsiz isterim!"

*

Kötü ve hayırsız adam, lengersiz gemidir.

Ne demir atmıştır ne de bir yere bağlıdır.

Deli rüzgârlardan kurtulamaz ki.

*

Kervanbaşının çanının sesini duyuyor musun?

Kervanın kalkmak üzere olduğunu haber veriyor.

O tarafta nice yol arkadaşlarımız, nice dostlarımız var.

Hep bizi bekliyorlar.

*

Ey ebedî aşk! Şu gönlümüzde kendini gösterip, canımızı balçık zindanından kurtardın da, tek olan, eşi olmayan Allah'a yönelttin.

*

Hiç sen, buzluğun ateşten haber verdiğini gördün mü?

"Mezar Cennetler Topluluğunun Perdesidir."

Varlığı nerede arayalım?
Varlığı terk etmede!

*

Sözün eğri, niyetin doğru olursa,
O söz eğriliği, Tanrı katında makbuldür.

*

Dert, gizlice Tanrı'yı çağırmana sebep olduğundan bütün dünya mallarından iyidir, yeğdir.

*

Kılavuzsuz yol gidene, iki günlük yol yüz yıllık yol olur.

*

Burada toz kalırsan, yıllar yılı kalmaya devam edersin.

Mekân mekân dolanır durursun, oyuncunun elindeki zar misâli...

*

Göz önünden giden her şey gönüldedir. Dünyada gönül gibi bir yerleri yoktur onların.

*

Senin ayağını bastığın toprağım ama bugün tozuyorum. Havanda dönüp duruyorum. Çünkü yel sensin.

*

Susayım da seni anayım. Ama her anış seni anmak, her hatırlayış seni hatırlamak zaten.

*

Senin ayağının altına toprak olan, gökleri anar mı artık?

Koruyuşunla ağzımı yumdur, dillere düşürme bizi...

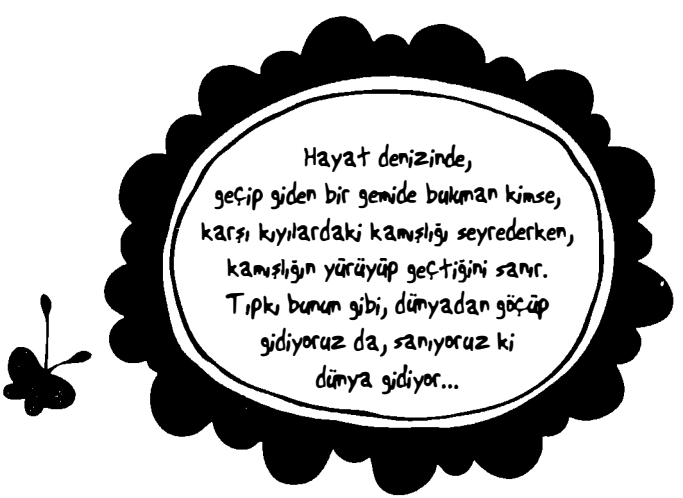
*

Can, ayna gibi kavramıştır senin suretini.

Gönül tarak gibi saçlarının arasına gömülmüş, gitmiştir.

*

Diken dahi olsan, istemede de diken gibi ol ki, dikenini gül hâline getirsinler.

'Ten Ruhun Elbisesidir.'

Bil ki bu ten elbiseye benzer. Yürü bu elbiseyi giyeni ara, elbiseye sürünüp durma!

*

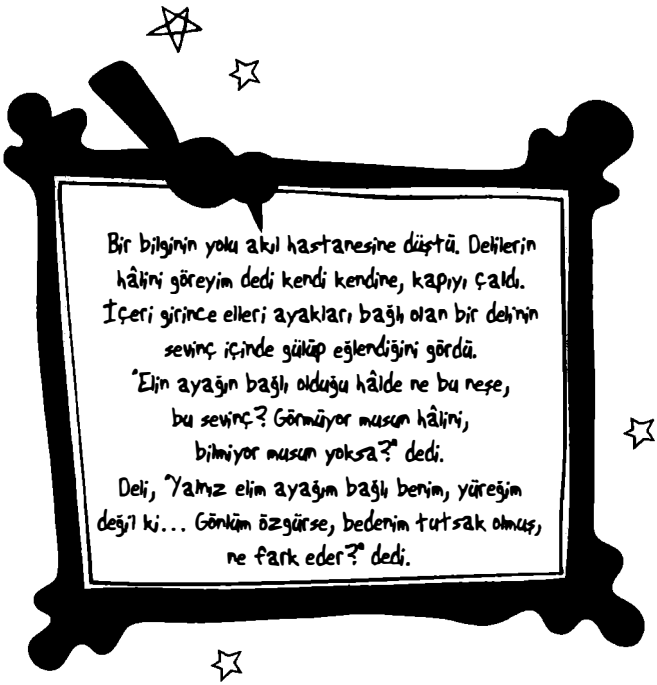
Herkes, herkese bir lokma bir şey verebilir ama boğaz bağışlamak, ancak Tanrı işidir. Tanrı, cisme de boğaz verir, ruha da. Her uzvuna ayrı ayrı boğaz bağışlar.

Fakat bu ihsanı, kendini ululuğa verdiğin, kötülükten ve hileden arındığın vakit yapar da sen de padişahın sırrını kimseye söylemez, şekeri sineğe sunamazsın.

Ululuk şarabını o adamın kulağı içer ki süsen gibi yüzlerce dili olduğu halde dilsizdir. Tanrı'nın lütfu, su içsin de yüzlerce ot bitirsin diye toprağa da boğaz ihsan eder. Sonra topraktan yaratılan mahlûklara boğaz verir, dudak verir.

Onlar da arayıp topraktan biten otları otlarlar. Hayvan, ot yedi de semirdi mi. insana gıda olur, ortadan kalkar.

Fakat toprak da, ruh çıktı, insan görüşten ayrıldı mı insanı yiyip sömürür.

*

Fânî bir varlık kendisini bâkî bir varlığa teslim edince o da bâkî ve ölümsüz olur.

*

Sen bedensiz bir bedene sahipsin. Gayrı canın cisminden çıkacak diye korkma!

*

Senin kuvvetin Tanrı kuvvetinden gelmektedir, hararetle atan damarlardan değil!

*

Tanrı'nın sana ihsan ettiği şeylere sevin, neşelen. Seni işgal eden şey, seni Hak'tan alıkoyar, aldatır.

Gamdan neşelen, ondan başka bir şeyden neşelenme, sevinme. Dert ve gam bahardır, başka şeyler kış!

Ondan başka her şey, seni yavaş yavaş helâke doğru götüren düşüncelerindir, isterse sana taç, taht, mal, mülk olsun.

Gamdan sevin, gam vuslat tuzağıdır. Bu yolda aşağıya düşüş, hakikatte yükseliştir.

*

Her an, canın bir bölümü ölüm hâlindedir, her an can verme zamanındadır. Can verme anında imanını gör, gözet.

*

Aşk, iki âleme de yabancıdır; aşkta yetmiş iki türlü divanelik var! Aşk, pek gizlidir ama şaşkınlığı meydanda. Padişahların canları bile ona hasret çekmektedir.

Aşk dini, aşk mezhebi, yetmiş iki şeriatta da dışarıdır. Padişahların tahtları, aşka karşı alelâde bir tahta parçasından ibarettir.

Aşk çalgıcısı, sema vaktinde şunu çalar:

Kulluk bir bağdır, efendilik baş ağrısı!

Şu hâlde aşk nedir?

Yokluk deryası!

Aklın ayağı, orada kırıktır!

*

Kendine gönlünde bir mezar kazman gerekir.

Onun toprağı olman, gamına gömülmen lâzım ki nefesin kutlu ve tesirli bir hâle gelebilsin.

*

Karnından ekmeği boşaltırsan, ululuk incileriyle doldurursun. Nur ve kemâli artıran lokma, helâl kazançtan elde edilen lokmadır. Hiç buğday ektin de arpa bittiğini gördün mü?

*

Hakları reddettikten, saymadıktan sonra, istediğin kadar vefakâr ol. Bil ki bu vefa, vefasızlığın ta kendisidir.

*

Bilgisizlik akılda bir taassuptur ki buna tutunanların şehirlerinde karhalar şom şom bağrışırlar. Yerleri, yurtları harabeye döner.

*

Seni dostundan ayıran sözü dinleme. O sözde ziyan vardır!

*

Yöneticilerin huyu halkına da tesir eder. Yönetici bir havuza benzer; halk da bu havuza bağlı su boruları gibidir. Eğer havuzdaki su pis ise, borulardan da aynı su akar. Sen bu sözün mânasına dal, iyice düşün bakalım!

*

Can oldu mu, gıda eksik gelmez elbette. Asker var mı, bayrak elbet bulunur!

*

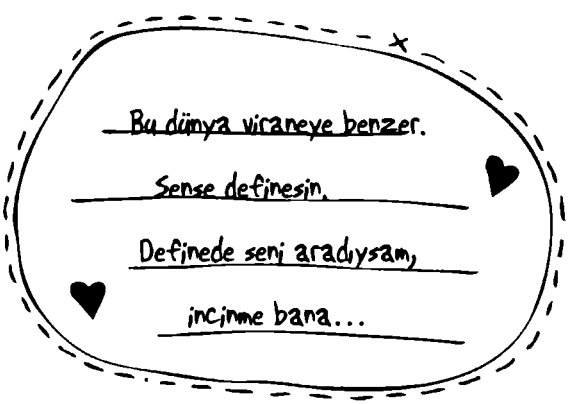
Âlemin zerreleri birbirine girse, yine Tanrı'nın kaza ve kaderine karşı bir hiçtir. Bu yeryüzü gökten nasıl kaçabilir, yeryüzü kendini gökten nasıl gizleyebilir? Gökten yeryüzüne ne yağarsa yağar, yeryüzü ne kaçabilir, ne bir çareye başvurabilir, ne de saklanabilir bir pusuda...

*

Sen bu yeryüzünün bir parçasısın, baş çekme. Tanrı hükmünü görünce isyan etme. "Sizi topraktan yarattık." sözünü duydun ya, demek ki senin de toprak olmanı istiyor, yüz çevirme!

*

Ne güzel ibâdet ediyor, ne hoş işler yapıyor; ama bir parça bile tat yok! İbâdet kabuktan ibâret, içi yok; cevizler çok fakat içleri boş. İbâdetin sonuç vermesi için zevk; tohumun ağaç olması için iç gerek!

Kıssa

Göbekli biri, ansızın eşek yurdundan şunu bunu kınayanlar gibi baş çıkararak, "Bu söz, yani Mesnevî, aşağılık bir söz! Peygamber'in hikâyesi, ona uymayı anlatıp durmakta. Bunda öyle velilerin at koşturdukları makamlara ait yüce bahisler, yüksek şeyler yok. Dünyadan ve Tanrı'dan başka her şeyden kesilmeden tut da yokluk makamına kadar derece derece, mertebe mertebe Tanrı'ya ulaşıncaya kadar her durağın, her konağın şehri de yok ki bir gönül sahibi, onunla kanatlanıp uçsun." dedi.

O kâfirler, Tanrı'nın kitabını da bu çeşit kınadılar.

"Bu esatirden, eski masallardan ibaret. Öyle derin bahisler, yüce hakikatleri eşelemeler yok bunda. Bunu küçücük çocuklar bile anlar. Kabul edilecek yahut edilmeyecek emirlerden, nehiylerden ibaret. Yusuf, Yusuf'un büklüm büklüm zülüfleri, Yakup, Zeliha, Zeliha'nın derdi. Bunlar değil mi? Bunları herkes anlar, bilir. Nerede bir söz ki akıl, onu idrak edemesin de hayretlere düşsün?" dediler.

Tanrı da dedi ki: "Eğer bu, sana kolay görünüyorsa bu çeşit kolay, basit bir sure söyleyiver. Cinlerinize, insanlarınıza, kudret ve sanat sahibi olanlarınıza söyleyin de ehemmiyetsiz gördüğünüz ayetler gibi bir ayet meydana getirsinler!"

Tanrı, hikmetiyle, yetenek sahibi her küçük çocuğun doğru yolu bulması için, tutkularına bir ciddiyet vermiştir.

'Korku, Korkusu Olmayan Adamındır.'

Tanrı'nın kaza ve kaderinden yine Tanrı'nın kaza ve kaderine kaçan, kişiden başka hiç kimseyi, hiçbir hile, kaza ve kaderden kurtaramaz.

*

Hiç el gönülden gizli iş yapabilir mi?

*

Tanrı sana Hak korkusu verdi mi, bunu "korkma!" hitabı say. Sana tabak yolladı mı, ekmek de yollayacak demektir.

*

Gam bir hazinedir, senin zahmet ve meşakkât çekişine maden.

*

Yolcu, kalbe yürü!
Orada seyret, orada gez dolaş!
Ağaçlar orada, akarsular orada...

*

Zâhir eğri büğrü olsa bile, sen ona bak. Bak, zira seni bâtına götürecek olan odur.

*

Her meyvenin evveli suretten ibarettir. Ondan sonra lezzet gelir ki lezzet mânâsıdır meyvenin.

*

Birisi şahâdet getirdi, imanını gösteren bir şey yaptı mı, dış görünüşe önem verenler, o adamın mümin olduğuna hükmederler.

Bu şekilde nice münafıklar gösterişe sığınmışlar; böylece de yüzlerce gerçek iman sahibinin kanını gizlice dökmüşlerdir.

*

Her şey maşuktur, aşk bir perdedir. Yaşayan maşuktur, âşıksa ölüdür. Kimin aşka meyli yoksa o kanatsız bir kuş gibidir, vah ona! Sevgilimin nuru önümde, ardımda olmadıkça ben nasıl önü, sonu idrak ederim? Aşk, bu sözün dışarı çıkıp yazılmasını ister, ama gammaz olmaz da ne olur?
Senin aynan, bilir misin neden gammaz değildir?
Yüzünden tozu, pası silinmemiş de ondan!

Kimin bir ölüye, bir taşa, toprağa sevdası varsa, bir diri yüzlünün ümidiyle sevdalanmıştır.

*

Dostlar suretten geçerseniz, her yer sizin için cennettir; gül bahçesi içinde gül bahçesidir. Suretini kırdın, yaktın mı, her şeyin suretini kırmayı öğrendin demektir.

*

Kaynayan yağın üstüne su dökersen ocağı da yakarsın tencereyi de.

Söyle; ama yumuşak söyle, sakın doğrudan başka da bir şey söyleme; yumuşak sözlerle de vesveseler satmaya kalkışma!

*

Tut ki bütün doğuyu, batıyı istilâ ettin, her tarafın saltanatına sahip oldun.
Mademki bu saltanat, kalmayacak, sen onu bir şimşek farz et. Çaktı, söndü.
Gönül, ebedî olmayan mülkü, bir rüya bil!
Cellât gibi boğazına yapışan debdebeyi, şanı, şöhreti ne yapacaksın ki?
Bil ki bu âlemde de bir emniyet bucağı vardır.
Yalnız, münâfığın sözünü az duy. Çünkü o söz, zaten söz değildir.

İnsanlar bir hayale kapılmış, bir bucağı eşelemekte. Biri define bulmak için bir köşeyi kazmakta. Başka biri papaz olmak için kiliseye kapanmış; öteki de hırs içinde ekine, tarlaya koşmuş. Bir diğeri cin çağırmakla meşgul, gönlünü aklını kaybetmiş; öbürü yıldız bilgisine kapılmış, fal bakmada...

Bunların her biri, bir diğerine bakıp "Ne iş yapıyor bu?" diye hayret etmede; her biri bir diğerinin işini boş bulmada.

Bunların hepsi can kıblesini kaybetmişler de onun için herkes ayrı tarafa yönelmiş. Bir bölük insan da kıble nerede diye arar; bir hayale kapılıp her tarafa döner, durur. Sabah olup da Kâbe göründü mü gerçekten kimin yolunu kaybettiği anlaşılır.

Bu şuna benzer: Hani, dalgıçlar denize dalar, denizin dibinde aceleyle ellerine ne geçerse toplarlar. Hepsi inci bulurum ümidiyle onu bunu torbalarına doldurur. Fakat o koca denizin dibinden çıktılar mı iri ve kıymetli inci kimin torbasındaysa ortaya çıkar. Birinin küçük bir inci, diğerinin sadece taş parçaları ya da boncuk olduğu anlaşılır.

İşte, kıyamet günü de buna benzer; onları bu gaflet uykusundan uyandırıp iyiyi, kötüyü, kimin ne topladığını meydana çıkarır.

Hakikat

Saf bir kişi, bir kuşluk vakti, koşa koşa Hz. Süleyman'ın adalet sarayına sığındı. Yüzü korkudan sararmış, dudakları mosmor kesilmişti. Hz. Süleyman; "Efendi! Sana ne oldu?" diye sordu ona. Adam; "Azrail, bana öyle öfkeli, öyle kin güder bir gözle baktı ki..." dedi. Hz. Süleyman; "Peki," dedi, "sen, şimdi benden ne istiyorsun onu söyle!" Adam: "Ey canları koruyan büyük varlık! Rüzgâra emret de beni buradan Hindistan'a götürsün; belki kulunuz, oraya gidince canını kurtarmış olur,"dedi. Hz. Süleyman rüzgâra emretti. Rüzgâr da adamı aldı, deniz üstünden uçurarak Hindistan'ın iç taraflarında bir yere götürdü hemen.

Ertesi gün divan kurulmuştu. Herkes Süleyman'ın huzuruna gelmişti. Hz. Süleyman Azrail'e dedi ki: "Senin korkundan bana gelip sığınan, o Müslüman'a, onu canından, malından, evinden, ayırmak, avare etmek için mi öyle öfkeli baktın?" Azrail dedi ki: "Ben ona öfkeli bakmadım. Ben onu, yol üstünde gördüm de şaşırdım kaldım. Bu nedenle ona, şaşkın şaşkın baktım. Çünkü Cenâb-ı Hakk bana 'Onun canını, bugün

Hindistan'da al' diye buyurmuştu. Şaşırdım ama kendi kendime de dedim ki: 'Bu adamın yüzlerce kanadı bile olsa onun bugün Hindistan'a varabilmesi çok uzak, çok zor'."

Ey yoksulluktan, ilâhî takdirden korkan ve ihtiraslarına kapılan kişi! Sen, bütün dünya işlerini buna kıyas et, gözünü aç da hakikati gör!

"Tatlı Suyun Başı Kalabalık Olur."

Temiz kişilerin taşını, toprağını öpmek, aşağılık adamlara hizmetten, onların bağına, bahçesine nail olmaktan yeğdir.

*

Aşağılık bir adam terzi olmaya kalkmışsa, padişah onun önüne bir atlas kumaş atar. "Bundan geniş bir kaftan yap." der. Bu sınamayla yersiz davaya kalkışanın başında iki boynuz belirir, öküzlüğü anlaşılır!

*

Sersemlikten uç, akla doğru koş!
Mecazi akıl, göklere uçabilir mi hiç?

*

Kuru dal da güneşe yakındır, yaş dal da. Güneş hiç ikisinden de gizlenir mi ki?

*

Kırık testinin sesi başka türlü olur.
Ses çavuşa benzer, önde gider!

*

Sarhoşun önünde hendek de birdir, meydan da!

*

Varlıklarından kurtulanlardan başka herkesin gözleri bağlanmış, kulakları tıkanmıştır.

*

Kim kötü bir gelenek koyduysa ve ondan sonra halk cahilliğinden bu geleneğe uyduysa, bütün bu âdeti işleyenlerin günahı, o âdeti ilk koyana da yazılır. Çünkü o baştır, diğerleri kuyruk!

*

Dalların el çırpışını duymuyorsun değil mi?
Buna can kulağı lâzım,
ten kulağı ile duyulmaz ki!

Muhtaçların, yoksulların sesini duy da, hilebazın sesi kulağını tutup çekmesin...

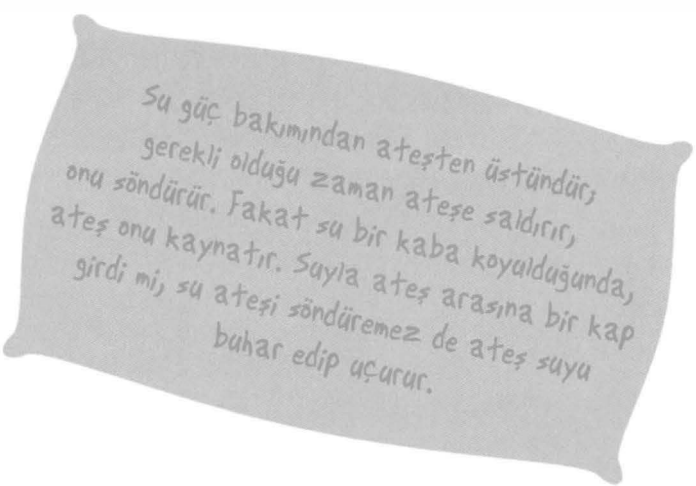
*

Çirkin resim ressamın çirkinliğini göstermez. Çirkin resim de yapabildiğine delil olur ancak. Hatta hem çirkin, hem de güzel resim yapabildiğine, dolayısıyla da ressamın iyi bir ressam olduğuna delildir.

*

Kadere az bahane bul. Nasıl oluyor da suçunu başkalarına yüklüyorsun? Kendini araştır ve kendi suçunu kendin gör! Gündüz vakti çalışıyorsun da, akşam ücretini başkası mı alıyor? Neye çalıştın da zararını ya da faydasını görmedin? Ne ektin de zamanı gelince onu devşirmedin?

Sen de bilirsin ki elindeki, yaptığının karşılığıdır. Yoksa âdil olan Allah'ın takdiri, insana yaptığına uygun olmayan cezayı nasıl verir? Suçu kendine bul. Çünkü o tohumu sen kendin ektin!

"Helva Kime Nasipse O Yer, Parmakları Uzun Olan Değil!"

Yüksüz sandık, fare ve yılanlarla dolu sandıktan iyidir.

*

Batıp giden güzel değildir.
Ben batıp gidenleri sevmem!

*

Konuşan, söz söyleyen iki kişi birbirinin hâlinden olmazsa, nasıl olur da duvarla kapı birbirini anlar, duyar?

*

Herkes kahrı lütuftan ayırt eder. İster bilgi sahibi olsun, ister cahil ya da aşağılık...

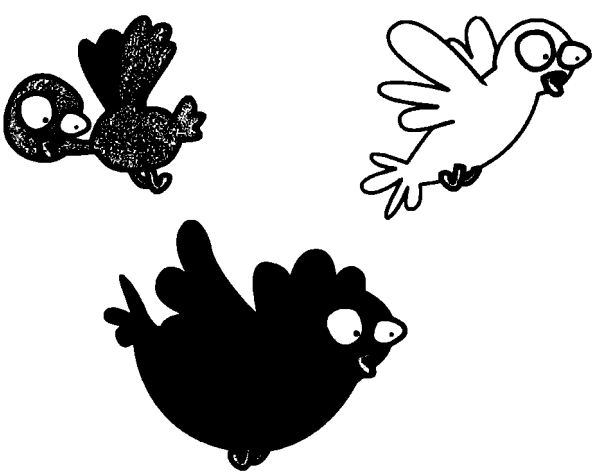
Fakat kahır içinde gizli olan lütfu yahut lütuf içinde gizli olan kahrı çok az kişi anlar.

*

Senin içinde pusu kurmuş olan nefis, kibir ve kin bakımından bütün insanlardan beterdir.

*

Herkesi bir iş için yetiştirmiş, gönlüne de o işin meylini vermişlerdir. Gönlünde bir meyil olmadıkça el, ayak nasıl hareket eder? Su, rüzgâr olmadıkça nasıl akar, savrulur? Kendinde göğe doğru çıkmaya bir meyil gördün mü, bir kuş gibi kanatlarını aç hemen. Ama kendinde yeryüzüne bir meyil gördün mü, feryâd et, ağlayıp inlemeyi hiç bırakma! Akıllılar önceden feryâd ederler. Bilgisizlerse işin sonunda başlarına vurular!

Bu âlem bir rüyadır, zanna kapılma sen.
Rüyada bir el kesilse bile zararı yok!

*

Ey rüşvet alan! Sen fil yavrusu yemektesin; düşmanın olan o fil sonunda kökünü kazır, mahveder seni.

*

Ayak kırıldı mı Tanrı kanat ihsan eder.
O, kuyunun dibinde bile kapı açar.

*

Şu âlem güneşin, ayın nuruyla dopdoludur da o, başını kuyuya eğmiş, "Aydınlık var diyorlar, hani nerede?" diye söyleniyor! Be alçak, başını kuyudan kaldır da bak!

*

Bir adamın oturduğu yerin civarında otururşan bir gün elbet o adamı görürsün. Bir kuyudan her gün toprak çekersen, elbet bir gün tertemiz, berrak suya ulaşırsın. Sen inanmazsan da bunu herkes bilir, ne ekersen, gün olur onu biçersin.

Taşı demire vur da kıvılcım çıkmasın... Böyle şey olmaz, olsa da nadirdir. Bir adamın bahtı yaver olmaz, adam nasibinde kurtuluş bulamazsa, o adam ancak nadir olan şeylere bakar.

*

Zulüm can sınırları arasında gizli kalır.
Ama onu halkın gözü önüne seren zalimdir.

*

Köpek dâima âcize, yoksula saldırır. Fırsat bulursa ısırır da. Komşularından av kapmak aslanlara göre ayıptır, köpeklere göre değil! Zalime tapan, mazlumu öldüren kişiler de pusudan çıkıp köpekçesine saldırırlar.

*

Söz söyleyen kemal sahibi oldu mu, yaydığı söz söyleme sofrası çeşit çeşit aşlarla doludur.

*

Can pencerem zevk ve şevkle açıktır. Tanrı'nın lütfu da oraya vasıtasız gelir. Tanrı'nın merhameti, nuru, madenimden, hakikatimden gelir; penceremden evime girer. Penceresi olmayan ev cehennemdir. Ey kul, dinin aslı pencere açmıştır! Her ormanı öyle pek baltalama; pencere açmak için balta vur. Yoksa bilmez misin ki güneşin nuru hicaplardan hariç olan hakikat güneşinin aksinden ibaret!

*

Tanrı lokmaya "Gir içeri!" diye emretmedikçe, boğazından bir tek lokma dahi geçmez!

*

Öyle bir anlat ki duyunca erdem sahibi de kabul etsin, bir şeyden anlamayan adam da. Herkesin aklının ereceği, fikrinin anlayacağı biçimde anlat.

Ahmak eğreti malı kendisinin sanır da üstüne titrer. Hay aşağılık adam! Uykuda kendini mal sahibi görür de çuvalını hırsızdan nasıl saklayacağı kaygısına düşer. Kulağı çekilip uyandırıldığındaysa, kendi korkusuyla kendi alay eder!

"İnsan Kendi Perdesini Kendi Yırtar."

Dünya nimetleri, Tanrı'nın kullarına lütfu, âdeta manevî tebessümler gibidir. Ama dünya malı bizi kandırır. Aklımızı alır başımızdan, bizi mağrur, perişan eder...

*

İnsan, ana karnındayken kan emer, varlığı kanladır, bedenin nesci kanla vücut bulur. Kandan kesilince gıdası süt olur, sütten kesilince lokma yemeğe başlar. Lokmadan da kesildi mi Lokman kesilir, gizli matluba talip olur.

Ana karnındaki çocuğa birisi dese ki: Dışarıda düzgün ve güzel bir âlem var. Boyuna, enine geniş bir yeryüzü, orada nice nimetler var, nice sonsuz yiyecek şeyler. Dağlar, denizler, ovalar, bostanlar, bağlar, çayırlar. Pek yüksek, ziyadar bir gökyüzü., güneş, ay ışığı, yüzlerce şuha yıldızı. Yıldızdan, poyrazdan, doğudan, batıdan esen yeller. Bağlar, bahçeler gelin gibi süslenmekte, bezenmekte.

O âlemdeki şaşılacak şeyler anlatılamaz ki, sen, neden bu kapkaranlık yerde mihnetler içindesin? Bu daracık çarmıhta kan yemektesin; hapis içinde, pislikler içinde, sıkıntılar içindesin. Çocuk, kendi hâline bakıp bunları inkâr eder, bu elçilikten yüz çevirir, kâfir olur. "Olmayacak şey, hileden, yalandan başka bir şey değil." der. Kör adamın vehmi, bunu anlamaktan ne kadar uzak!

*

İyi huylu, kötü huylulara tahammül edip, onların kötülüğünü söylemeyendir.

*

Allah'ın bize "Şunu yap, bunu yapma!" deyişi biz bunları yapalım yahut yapmayalım diye değildir. Bize, bizim aczimizi gösterme maksatlıdır.

*

Dışında yanan mum söndüğünde, içteki can mumun alevlenir, nurlanır.

*

Biri dostunun kapısını çaldı. Dostu "Kapıyı çalan kim?" diye sorunca "Benim!" diye yanıtladı. Dostu, "Şimdi git, böyle bir sofra ham kişinin makamı olamaz." dedi.
Bir yıl sonra, geldi kapısına dostunun, çaldı kapıyı. "Kim o?" dedi ses içeriden. "Senim!" dedi bu kez kapıdaki. "Mademki bensin gir içeri." dedi dostu. "Ev dar, iki kişi sığılmıyor."

Hırsızlığa alışmış adamın biri bir gece bir duvarın dibini delmekteydi. Hasta ev sahibi bir takırtı duydu ve uyandı. Dama çıkıp aşağıya eğildi, hırsızı görüp "Baba ne yapıyorsun? Hayırdır inşallah. Gece yarısı ne ediyorsun, kimsin sen?" dedi. Hırsız, "Davulcuyum beyim." diye cevap verdi.

Adam, "Peki, burada ne yapıyorsun?" deyince hırsız, "Davul çalıyorum." dedi. Ev sahibi dedi ki "Be adam, davul sesi hani?"

Hırsız, "Dur hele, sesini yarın duyarsın, eyvahlar olsun dediğin zaman kulağına dank eder!"

*

Şekerden ve zehirden geçmedikçe, sen o bir olan gül bahçesinden nasıl koku alabilirsin?

*

Şehvet duygusunun kulağına pamuk tıkayın! Aşağılık duygulara has sesleri duyan kulağınızı sağırlaştırın. Sağırlaştırın ki, can kulağınız açılsın! Açılsın ki, duyabilin hakikatin sesini...

*

"Cüz", "Kül"den ayrıldı mı, bir işe yaramaz. Tenden bir uzuv kesildi mi o, murdar olur.

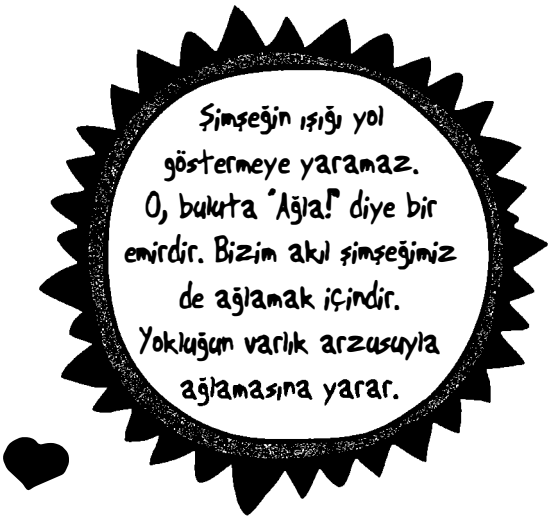
*

Sen bu ayakları yere basıyor sanma. Çünkü âşık şüphesiz ki, gönül yurduna sefer eder. Gönül sevgilinin sarhoşudur. Yoldan, yolun kısalığından ya da konaktan ne haberi var?

*

Zâhirî kör, görünen pisliklere bulaşır. Ama can gözü kör olan, görünmeyen gizli pisliklere bulaşır. Görünen pislik bir parça suyla yıkanır, paklanır. Ama içteki pislik arttıkça artar. Gözyaşından başka bir şey de onu temizleyemez.

*

Denizden bile yerine koymak koşuluyla su alsan, elbet o kurur, çöl olur.

*

Demircilik sanatını bilmeyen âdem, demirci ocağına yaklaşırsa sakalını, bıyığını yakar.

*

Sen uyanık kalıp, uyanıklıkla haşır neşir oldukça; uykuna gizlenen rüyalardan, onlardaki konuşmalardan nasıl anlam çıkarabilirsin?

*

Sevgili göz önünden ayrılınca, bize onun yerini tutacak bir armağan gerekir. Gül mevsimi geçip de gül bahçesi solunca, gül kokusunu nereden koklayabiliriz? Gül suyundan...

*

Budalanın özrü, kabahatinden beterdir. Bilgisizin özrü ise, ilmin zehri değerindedir.

*

Bir dili konuşmak, birinin dilinden anlamak bir bağ kurar, insanları yaklaştırır. Ama insan dilinden anlamadığı yabancılarla bir arada kaldığında kendini sıkışmış, hapsolmuş hisseder.

*

Kaza gelir çatarsa, bilgi uykuya dalar, güneş tutulur, ay kararır...

Yüzün ayıbını gizleyip
göstermeyen ayna,
ayna değil münafıktır!

'Bulut Ağlamasa Yeşil Nasıl Güler?'

Hangi güzelliktir ki, sonunda kaybetmesin güzelliğini?

Hangi tavan gün gelip kırılıp düşmesin yere?

*

Kendinde ve aklı başında olmak geçip giden zamanı anmak demektir. Ve geçmişi anmak da gelecekten korkmak da Allah'a karşı perdedir. Her iki zamanı da ateşe at, yak! Kaç zaman daha böyle ney gibi düğümlü kalacaksın?

*

Mucizelere inanmayanlar cansız şeylerin ses vermesini inkâr etseler de kıyamet gününde ayakları, elleri böyle bir şeyin olacağına şahitlik ederler.

*

Dua çıktığı evi bilir!

Sen kimi anarsan, kimi översen öv!

*

Allah insana, aklı ve fikri, kıyas delil asâsını, gerçeği bulsun diye verdi. İnsan ise onu başka biçimlerde kullanmaya kalktı, öfkeye kapıldı ve ona verene vurdu asâyı...

*

Hayale meylin yok mu? O senin için bir kanada benzer. O kanatla uçar, hakikate yükselirsin! Fakat şehvete uydun mu, kanadın dökülür, topal kalırsın, o hayal de senden kaçar gider...

Kanadını koru, şehvete kapılma. Kapılma ki meyil kanadın seni cennetlere yükseltsin!

*

Ey benim kararsız gönlüm! Doğru söyle,
sen nasıl bir cevhersin? Ateş misin, rüzgâr mı,
insan mısın, peri mi, nesin sen? Nerelisin,
nereden, ne taraftan geldin?
Geldiğin yokluk âleminde neler görmüşsün ki,
yine yokluğa gidiyorsun? Senden başka her canlı
yokluktan kaçar, sakınır. Sense, varını yoğunu
yokluğa doğru çekip götürüyorsun.
Sen, sanki bu dünya dağının üstünden aşağılara
doğru akan bir selsin. Başını taşlara, kayalara
çarparak, köpürerek, ağlayarak hızla
mekânsızlık denizine doğru koşuyorsun!
Senin, bu aşkla geldiğin yere, aslına doğru
koşuşundan, bahar mevsimi de şaşırıp kalmış,
bahçelerde... Sen nasıl bir gülsün, nasıl bir
nergissin? Senin yüzünden, hem süsen hem de selvi
sarhoş olmuşlar. Süsen yerlere serilmiş, selvi ise
ayakta duramıyor, yıkılacak gibi sallanıyor!

Her güzele güzellik gönülden gelir. O halde gönül cevherdir, âlem arazdır. Gönlün gölgesi nasıl olur da gönle maksat olur? Mala, mevkiiye âşık olan gönül, ya bu toprağa zebundur, ya kara suya!

*

Nefis zehirleriyle hastalanmış, hastalığa tutulmuşsan eline ne alır, elini nereye atar, neye sahip olursan hastalığa alet olur, onu da berbat edersin! Eline mücevher alsan, taş olur. Gönül sevgisine yapışsan savaş olur. Kimse tarafından söylenmemiş, kimse tarafından dokunulmamış bakir ve lâtif bir nükte duysan anlayınca sence zevksiz ve kötü bir hâl alır.

Ben bunu çok duydum, dinledim. Eskidi bu artık. Ey yiğit, sen, bundan başka bir şey söyle dersin. Hatta yepyeni ve söylenmemiş bir nükte duyduğunu farz et, yarın ona da doyar, ondan da nefret edersin. Sen sendeki illeti gider. İllet geçti mi, sence her eskimiş, söylenmiş söz, yeni olur.

*

Sen, hani kendine benzeyenlerin önünde iki kat olursun ya, işte onlar hakkında kötü zanda bulun. Nice dostlar, yoldaşlar edindin, bana, nerde onlar diye sorsam gittiler dersin. İyi dostun yüce göklere gitti, kötülük dostunsa yerin dibine geçti. Ara yerde sen kalakaldın, yardımsız, yardımcısız. Kervandan arta kalan ve sönmeye mahkûm ateşe döndün.

*

Çirkin, güzel nakışlara bakma da kendi aşkına, kendi dileğine bak! Hor musun, zayıf mı? Buna bakma da ey kadri yüce kişi, himmetine, gayretine bak! Ne hâlde olursan ol, boş durma, ey dudakları kurumuş susuz, dâima su araştır! O susuz, o kupkuru dudağın yok mu, o dudak, sudan haber vermede, nihayet kaynağa ulaşacağını bildirmede.

Tuz yüklü eşek çaydan geçiyordu.
Ayağı kaydı, suya yuvarlandı, tuzlar eridi.
Eşek de kalkıp yükünün hafiflediğini görünce
ayağının kaydığına, düştüğüne sevindi.
Bir başka gün,
sahibi eşeğe süngerler yükledi.
Yükünün çaya düşünce hafifleyeceğini
sanan eşek, çayı geçerken bilerek
bırakıp kendini sulara.
Ama süngerler suyu çekince
o kadar ağırlaştı ki,
eşek yerinden kalkamadı,
oracıkta ölüp gitti.

Dudak kuruluğu, suyu haber verir.

Bu eziyet, bu susuzluk, muhakkak suya ulaşacağına delâlet eder.

*

Gönlüne gelen her ferah bir sıkıntıya bağlıdır.

...

Din yolunda inanmayarak öne doğru bir adım atarsan, öbür adımın geriye gider.

*

Dertler, hastalıklar sana ölümden gelen elçilerdir. Ey, olmayacak işlerle uğraşan insan! Ölümün elçilerine yüz çevirme. Onlarla iyi geçin ki ölüme de alışasın.

*

Bolluk içinde bir ömür sürenin ölümü güç olur. Çünkü bel bağladıklarından ayrılması zordur. Bedenine tapan, nefsinin her isteğini yerine getiren canını kurtaramaz.

*

Yoksulluğa sabret. Çünkü yoksulluk içinde Allah'ın ikramı gizlenmiştir.

*

Dinleyici hem dinlemeye aç, hem araştırmacı olursa; konuşan ölü bile olsa konuşur.

*

Güzelliğinin büyüsü ile seni heyecanlandıran o güzel, senin karşında ağlamaya başlarsa ne hâle düşersin?

*

Sevgi inceliktir. Acımak insanlık vasfıdır, huyudur. Şehvet ve öfke ise hayvanlık sıfatıdır.

*

Zâlimi mazlumdan ayırt eden, zulümkâr nefsinin boynunu vurmuş kişidir.

*

Sevgilinin kulluğu sana el vermedikçe, bu padişahlık meyli nereden geldi sana?

Cennet meyvesi bedenine koştu, ulaştı.
Cehennem gibi midesi olan yatıştı,
rahatladı.

'Savaş Hileden İbarettir.'

Kardeş, keskin kılıcın üzerine atılmadasın.
Tövbe ve kulluk kalkanını almadan gitme.

*

Başkalarının bahtiyarlığına imrenme.
Çok kimseler var ki, senin hayatına gıpta ediyorlar.

*

Gönlünde olanı benden gizleme ki benim gönlümdeki de ortaya çıksın.

*

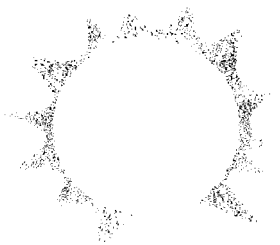
Güzeller nasıl, tozsuz, kirsiz bir ayna ararlarsa, cömertlik de zayıflarla yoksulları öyle aramaktadır. Güzellerin yüzü aynaya bakmakla süslenir ya, cömertliğin yüzü de yoksula bakmakla görünür olur.

*

Dostların yanına eli boş gitmek, değirmene buğdaysız gitmek gibidir.

*

Güneş söze gelse de köre, "Kalk, gündüz oldu,
yatıp durma!" dese, kör de "A güneş,
şahidin nerede?" diye
sorsa güneş verir yanıtını;
"Kör herif, Tanrı'dan
kendine göz iste!
Görmüyorsan,
sabah olduğundan
şüphen varsa, sus ki körlüğün
meydana çıkmasın!"

Akıl, defterleri baştan sona karalarla doldurur.

Aklın aklıysa, bütün âlemi ayla doldurur, nurlandırır.

*

Zemheri rüzgârları âlemi doldursa bile o parlayıp duran güneşe ne gam!

*

Kör gözü kendi ayıbını zerre kadar göremez.

Ama buna rağmen arar âlemin ayıbını...

*

Çıplak, elbisesinin eteğini kesecekler diye korkar, ama düşünmez ki yoktur elbisesi, eteği!

*

Din usulünü bildin ama kendi aslın, kendi mayan iyiyse dön bir de ona bak, onu bil!

*

Nefsin dâima bir illet!

Bir maksat peşinde döner, dolaşır. Dostluğu da çabucak bozar!

*

Yarın dostun senden nefret etsin istemiyorsan, akıllıyla dost ol, akla yâr...

*

Güzeldeki huylar da yerinde, çirkindeki huylar da. Tanrı'nın yazdığı harfler tam birbirine göre!

*

Ruha uygun olan her vasfı, şüphesiz ki yerli yerinde, tam uygun olarak yoktan var eden Tanrı'dır.

*

Gönül kalemi, lütuf ve kahır parmakları arasında kâh sıkıntıya düşer, kâh feraha çıkar.

Ey kalem, ululuğa lâyıksan, kimin parmakları arasındasın, bak da gör!

Öt gibi ayağın yere bağlı. Hakikate erişemez de bir yelle başını sallar durursun. Ayağın yok ki bir yerden kalkıp gidesin yahut çalışıp çabalayıp ayağını bu balçıktan kurtarasın. Nasıl kurtulabilir, ayağını bu balçıktan çıkarabilirsin? Hayatın bu balçıktan! Hayatını terk etmekse senin için pek zor bir şeydir.

Kuyumcu

Birisi, kuyumcunun birine giderek "Altın tartacağım, bana terazini versene." dedi. Kuyumcu dedi ki: "Babacığım, hadi git, bende kalbur yok!". Adam: "Alay etme benimle. Ver şu teraziyi." dedi. Kuyumcu dedi ki: "Dükkânımda süpürge yok.". Adam, "Yeter yahu, bırak alayı! Ben senden terazi istiyorum. Sağırlıktan gelme; şu tarafa, bu tarafa gidip durma, ver teraziyi!" dedi.

Kuyumcu dedi ki: "Sağır değilim, sözünü duydum, söylediğim sözleri de manasız sanma. Sözünü duydum ama sen kuvveti, kudreti kalmamış bir ihtiyarsın. Hiç şüphem yok, zayıflıktan elin titreyecek, altın tozunu yere dökeceksin, tartacağın altın da külçe değil zaten, kırık dökük bir şey! Sonra bana bir süpürge ver de toza, toprağa dökülen altınımı süpüreyim diyeceksin. Altını süpürüp bir yere toplayınca da, kalbur isterim diye tutturacaksın. Ben, işin sonunu önceden gördüm, iyisi mi hadi sen başka bir yere git!".

"Herkes Misal Getiremez!"

Sen herhangi bir şeyin sırrını nereden bilebilirsin?

Kafan kel iken saça, yüze nasıl bir misal getirebilirsin?

*

Bulutlarda gördüğün parlaklığı ay ve güneşten bil!

*

Din ehlinin, kin ehlinden ayır!

Allah'a dost olanı ara, onu bul!

*

Gözün varsa körcesine gelme, gözün yoksa eline bir sopa al. Tedbir ve ihtiyat sopan yoksa bir gözlüyü kılavuz edin, kılavuzsuz her yolun başında durma.

Körün adım atması gibi ihtiyatla adım at da ayağın kuyudan da kurtulsun, köpekten de.

Kör, bir kazaya uğramayayım diye titreye titreye, korkar ve ihtiyatlı adım atar.

Ey dumandan kaçıp ateşe düşen., lokma ararken yılana lokma olan.

*

Herkes kendi huyuna yakın olana yardım eder, el uzatır. Kötü de böylelikle iş yaptım sanır!

*

Dünyadayken sevgiliye ulaşamayan canın gözü kördür; karanlıklar içinde kalmıştır bir başına. Sen vuslata doğru yol almadıktan sonra, canını uçmuş bil.

*

Nice dualar vardır, o dualar dua edenin aleyhinedir. Ve Allah bu duaları sonsuz merhametinden dolayı kabul etmez.

*

Bahtsız eline bir gül alsa, o gül başkalarına diken olur. Bir dostun yanına gitse, sokar onu yılan olup...

*

Senin taht dediğin şey, tahtadan yapılma tuzaktır. Konduğun yeri başköşe sanmışsın ama kapıda kalakalmışsın. Sen daha kendi sakalına hükmedemiyor, ona bile hâkim olamıyorsun. Nasıl olurda iyiye, kötüye padişahlık yapmaya, hükmetmeye kalkışırsın? İstemediğin halde sakalım ağarıyor. Ey eğri ümitli, sakalından utan!

Aslı bulan, teferruattan kurtulur.

*

İnsanların çoğu insan yiyen canavarlar gibidir. Onların selamlarına pek aldırma, güvenme. Hepsinin gönülleri şeytan yatağıdır. Kendileri de insan şeytanıdır. Öylelerinin lafına bakma.

*

Kendine gel! Aldanma kötü dostun cilvelerine! Gör tuzağı ve yeryüzünde emin adımlarla yürüme!

*

Yalnızlık, kimsesizlik adam olmayanların vereceği saygıdan, sevgiden yeğdir.

*

Ay mehtap iken gecede, köpeklerin ulumasından ayın ne korkusu olur ki? Köpek vazifesini yapar, ay ışığını yayar yeryüzüne. Herkes kendi işine bakar...

*

Tanrı, "Biz kalbe bakarız, su ve topraktan olan surete değil!" diyor. Sen dersin ki bizim gönlümüz var. Öyle gönül arşın yücesindedir, aşağılıklarda değil! Kara toprakta da su olur ama o suyla abdest alamazsın ki! O da sudur, sudur ama toprakla karışık...

Sakın gönlüne "gönül" deme. Göklerden yüce olan gönül, ya Abdal'ın gönlüdür, ya Peygamber'in. Su, topraktan arındı mı saf olur, artar, her işe yarar. Su, topraktan arınınca denize kavuşur; zindandan kurtulur, denize katık olur. Bizim suyumuza, dikkat et de bak, toprakta hapsedilmiş!

Ey rahmet denizi, sen çek bizi! Fakat deniz, "Ben, seni çekip duruyorum ama sen, ben iyi tatlı bir suyum demektesin.

Senin lâfın, seni mahrum ediyor. O zannı bırak da bana gel" demektedir. Topraktaki su denize gitmek

isterse de ayağını toprak tutmuştur, toprak onu kendisine çekmektedir. Ayağını toprağın elinden kurtarırsa toprak, kupkuru bir hâle gelir, o da hür kalır, başına buyruk olur! O toprağın suyu çekip mahvetmesi nedir? Senin halis şarapla mezeye düşkünlüğün!

Böylece cihândaki her şehvet, ister mal olsun, ister mevki, ister ekmek, bunların her biri seni sarhoş eder. Bunları bulmazsan başın ağrımaya başlar, sersemleşirsin. Bu gam sersemliği, bulamadığın şeyin seni sarhoş ettiğine delâlet eder.

*

Ey zengin kişi; senin karnın tok. Bir düşün de fakirin yanlış hareketlerine gülme!

*

Hırsından dolayı kendisinden geçen âdem, yüzlerce öykü dinler de yine hırs bürümüş kulağına bir tek söz girmez!

*

Doğan, kaza "Sudan çık da şekerler akan ovaları gör!" dedi. Akıllı kaz dedi ki: "Ey sudan uzakta kalmış doğan, su bizim kalemizdir, huzurumuzdur, neşemizdir. Şeytan da doğan gibidir. Kazlar, koşun, kendinize gelin, su kalesinden dışarıya az çıkın! Doğana deyin ki: 'Haydi yürü yürü, dön geri!'. Ey aşağılık adam, başımızdan el çek. Biz senin davetinden uzağız, bu davet senin olsun. Biz senin şu nefesini içmeyiz bile a kâfir! Kale bizim olsun, şekerle şeker yurdu senin. Bize senin hediyen gerekmez, al, senin olsun!"

*

Rüzgâr perdeyi kaldırınca içerisi görünür. Tanımadığımız, bilmediğimiz bir kimse bir söz söyledi mi, öyle olur ki bazen, onun ruhunu örten perde aralanır, iç yüzü görünür.

*

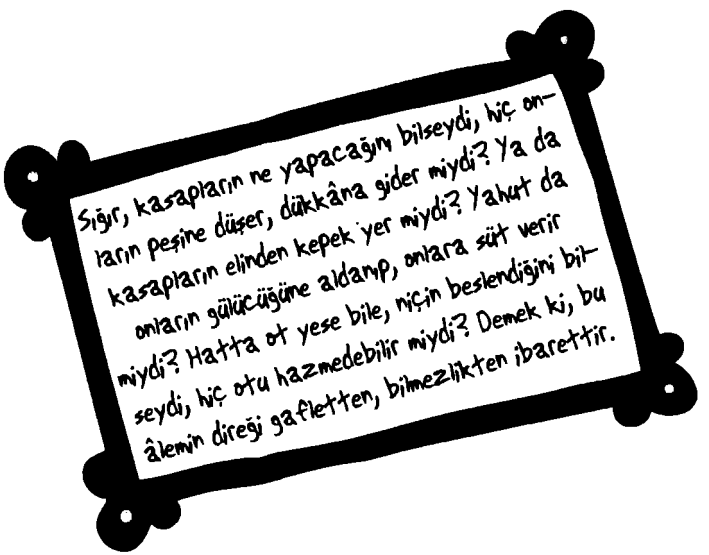
Nimet insana gaflet verir, şükürse uyandırır.

*

Tanrı yemeğinden ye, doy da, geçsin oburluk senden.

*

İptilâ, acınacak bir illettir. Ona Tanrı da acır, kul da. Ama ahmaklık öyle bir illettir ki, ahmağa da zarar verir, onunla konuşana da!

"Zuhal Yıldızı Arşınla Ölçülmez!"

Malla beden hemen eriyen karlar gibidir. Ama satılığa çıkardın mı bir alıcı vardır, Allah!

*

Koyunlar sayılara sığmayacak kadar çok olsa, kasap onlardan korkar mı hiç?

*

Varılan yerin tatlılığı, seferde çekilen zahmetlerle ölçülür. Ne kadar gurbet çeker, zahmetlere uğrarsan; o kadar lezzet alırsın şehrinden, akrabandan...

*

İnsan zenginlikte azgın olur. Rüyasında Hindistan'ı görmüş fil gibi kudurur.

*

Çok kişiler Kuran'ı anlayamadılar da azıttılar. Bazılarıysa o ipi tuttular ama ona sımsıkı sarılıp kuyunun dibine indiler. Be inatçı, yücelere çıkmak sevdasında değilsen, ipin ne suçu var!

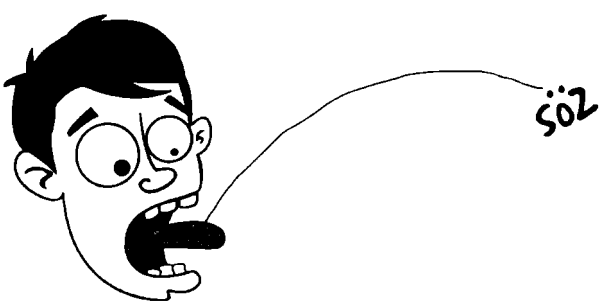
*

Av köpeği olmayan köpeğin boynunda tasma olmaz. Ham ve kaynamamış şey tatsızdır mutlaka!

*

Bir hadiste, "Gönül, ovada rüzgârlara tabi bir tüye benzer. Rüzgâr, tüyü her tarafa uçurur, bir sola, bir sağa doğru götürür durur!" denmektedir. Başka bir hadiste de denmiştir ki: "Bu gönlü ateş üstündeki kazanda kaynayan bir su bil!". Gönlün her an başka bir dileği vardır. Fakat bu dilek, kendisinden değildir, başka bir yerdendir. Şu hâlde gönlün reyine, gönlün dileğine neden emin olur da ahdeder sonunda da pişman olur, nedamete düşersin? Fakat bu da yine Tanrı'nın hükmündendir, O'nun takdiridir. Kuyuyu göçürsün de çekinmeye kudretin olmaz. Uçan kuşun tuzağı görmeyip hapse düşmesine taaccüp edilmez ki. Şaşılacak şey şudur: Hem tuzağı görür, hem mıhı görür de yine sonunda ister istemez o tuzağa düşer! Gözü açık, kulağı açık, tuzak önde. Yine de kendi kanadıyla tuzağa doğru uçar!

*

Dilden, ağızdan ansızın çıkan sözü yaydan fırlamış bir ok diye bil. O ok, bir daha geri dönmez.

Kuran'ın zahiri cana benzer. Sureti meydandadır da, canı gizli!

*

İnsanın ne kadar yakını olursa olsun yanı başındaki, hâlini, bir kıl ucu kadar göremez, anlayamaz.

*

Peri gözden gizlidir ya, aslında insan daha gizlidir bir periden.

*

Mekânsızlık âleminden yüzlerce soru gelir gönlüne, yüzlerce cevap... Bunları sen duyarsın da başkaları kulaklarını tıkar. Diyelim ki bu sessiz, sözsüz harfleri işitmiyorsun, misli sende de mevcut bunun, a sağır!

*

Akılsız kişileri türlü türlü rüzgârlar alır, gider. Çünkü onların kökleri sağlam değildir.

*

Yol aşan, bildikleri yolda menzil alan yol erleri ne zaman kulak astılar birkaç köpeğin havlamasına, hırlamasına?

*

Güneşi öven kendini över. İki gözüm de sağlıklı, aydındır demek ister. Âlemdeki güneşi yermek, iki gözüm de kör, karanlık ve çipil diye kendini yermektir.

*

Söz ve iş, içteki sırrın dışarı vurmasına sebeptir.

*

Altının mihenkte bıraktığı iz şüphesiz ki ebediyen kalmaz. Ama altının adı her daim kalıcıdır.

*

Söz tanığı eğri söylerse reddedilir. İş tanığı da eğri koşar, yürürse reddedilir. Sözde ve işte bir ayrılık olmamalı ki, bu tanıklıklar kabul görsün.

*

Şu üç şey hakkında dadağını kıpırdatma:
Gittiğin yol, paran, bir de mezhebin.
Çünkü bu üçünün de düşmanı çoktur.
Düşman bildi mi sana pusu kurar.

Damarım oynadıkça kaçıyorum. Çünkü adamın kendinden kaçması kolaydır. Başkasından kaçan, ondan kurtulunca karar eder. Hâlbuki benim düşmanım da benim, benden kaçan da. Bu hâlde işim kıyamet gününe dek kaçmaktır. Adama kendi gölgesi düşman olursa, ne Hint'te emin olur, ne Huten'de.

*

Dert ve ölüm zamanı o tarafa yönelir, feryâd ve figana düşersin. Dertten kurtulunca neden yabancıya dönüyor, hiç o tarafı aklına bile getirmiyorsun? Mihnet zamanında "Allah" demeye başlar, sıkıntın geçti mi "Nerede ona yol?" dersin. Bu hâl, şundan ileri geliyor: Tanrı'yı şüphesiz bilen, tanıyan, dâima onu anlar, ondan hiç ayrılmaz.

Fakat akıl ve şüphe hicaplarında kalan kişiye Tanrı tecellisi, kâh örtülür, kâh yenini, yakasını yırtıp görünür.

*

Su, yukarıdan aşağıya akar önce. Sonra aşağıdan yukarıya akar. Buğday, yukarıdan aşağıya inip yerin dibine gider ondan sonra yerden baş çıkarıp yükselir. Her meyvenin tohumu yerden biter de sonra yerden baş verir. Nimetlerin aslı felekten ta yere kadar umumiyetle aşağıya geldiler. Alçaldılar da temiz cana gıda oldular.

*

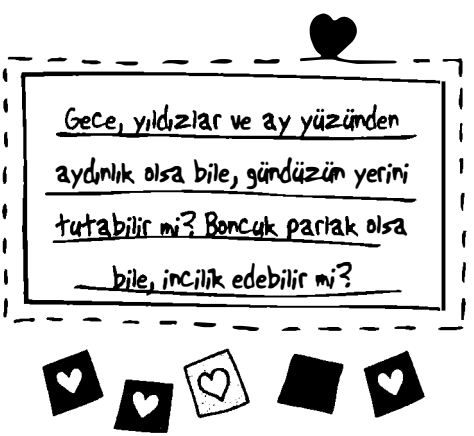
Mumu döken der ki muma, "Seni yok olmak için döktüm." Mum da cevap verir; "Ben de yokluğa kaçtım!".

*

Avcılık hırsı insanı kendinin de avlanabileceğinden gafil kılar. Erlik gösterir ama yüreksizdir.

*

Sen var olduğun gün ya ateştin, ya toprak yahut yel. Eğer sonsuza dek kalman mümkün olsaydı, hiç sana bu yücelik nasip olur muydu?

"Mahzen Boşaldı mı Kadeh Dolar."

Gözyaşı dediğin nedir ki?
Ayrılıkla miskler yağdırmak...
Her nefeste kanla erimek...

*

Yokluğa git.
Yok ol yoklukta.
Var olan şeylere bak.
Onları gör.
Çünkü ben yoklukta buldum onları.

*

Candan ayrıldım, yırttım elbisemi. Öyle hâle geldim ki, aklım, canım yabancı kesildi.

*

Su, ateşin üzerinde koyuverir kendini, gider. Çünkü ateş kıyamdadır, su ise secdede.

*

Benliklerinden kurtulanlara felek de secde eder; ay da, güneş de...

Demedim mi ki gitme oraya, seni ben tanırım ancak. Yokluk çölündeki serapta hayat çeşmesi benim. Kaçsan da benden kızgınlıkla, bin yıllık yola gitsen, bana gelirsin. Çünkü kavuşacağın yer benim.

Demedim mi sana, dünya nakşına râzı olma. Benim, senin râzı olacağın otağı nakşeden.

Sana demedim mi, ben denizim, sen balık. Kuru yere gitme, senin duru denizin benim.

Demedim mi sana kuş misâli tuzağa gitme. Benim sana uçuş kudreti veren; kolun, kanadın.

Sana demedim mi, yolunu vururlar, soğuturlar seni. Oysa ateşin de benim, harın da ben.

*

Aşka düş de adı sanı terk et.

Taşa altın adını tak, cefaya şeker de.

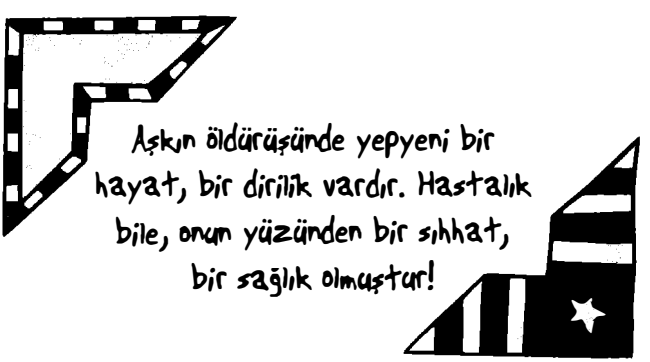
*

Beden değirmen taşı gibidir, suyu ise düşünceler. Taş der ki: "Olan biteni su bilir..."

*

Ayrılığın derdiyle gökleri ağlatan sevgili! Gönül kanlar içinde oturmuş, akılla can ağlamada.

*

O dünya mahzendir, bu dünya kadeh...

*

Yeryüzü evladını yiyen bir anadır. Böyle olmasaydı ağlardı çocuğunun ölümüne...

*

Âşıkların kanı eskimez, her an tazelenir.
Kan da taze olunca kimin kanıdır bilinir.

*

Tutalım ki dikenim, hem de kötü bir diken.
Ama nihayetinde güllerle bir aradayım.

*

Gönlü aydın bir ere kul olmak, padişaha taç olmaktan iyidir.

*

Dikkat et!
Oturmuşuz, ama gidiyoruz.
Yeni bir yere yol almışız, görmüyorsun!

*

İnsanı gözden ibarettir. Geri kalanıysa bir deri... Ama dostu gören göze "göz" derler.

*

Gözün o dünyaya takıldı mı, bu dünyanın izi bile kalmaz artık.

*

Hekimler bir an şu derdi tatsalardı, kitaplarını yırtarlardı.

*

Renklerin aslı renksizliktir, savaşların aslı ise barış.

*

Ağaç gibi neden dal dal vesvesesin, kaygısın? Gök gibi tek ol, tek olana ne olmuş ki?

*

Şunu iyi bil ki, kâinatta var olan her şey, sevgilinin tecellisinden ibarettir, onun yarattıklarıdır. Onun kudretini, yaratma gücünü göstermektedir.

Aslında, âşık bir perdedir. Var olan, diri olan ancak sevgilidir. Âşık ise bir ölüdür. Var gibi görünen bir yoktur. Bu hakikati sezemeyen, ilâhî aşka meyli, isteği olmayan kimse, kanatsız bir kuş gibidir. Vay onun hâline, yazıklar olsun ona...

Fakat gerçek aşk, ölümsüz olan aşk, Allah aşkı, rûhda olsun, gözde olsun, her an goncadan daha taze olarak durur.

*

Bizim ağlayışımızda ona varmak içindir, gülüşümüz de.

*

Can, bilgiyle akılla dosttur.
Canın Türkçeyle, Arapçayla ne işi var?

*

Ne akarsu balıklara doyar, ne balıklar akarsuya. Ne dünyanın canı bıkar âşıklardan, ne de âşık doyar dünyanın canına.

*

Kim göğe erişir de bulutu sağabilir?
Ama bulut cömertlik eder, o başka.

*

Yüzü güneşe benzemeyen, onu peçe gibi örtecek geceyi ister.

*

Bırak dünya masallarını. Bıktık usandık onlardan biz. Güzele düşen can, cennetlere sığar mı hiç?

*

İnsan bir hamur teknesi boyundadır ama gökten de üstündür, esirden de.

*

Hekimler, gurura, benliğe kapıldılar da, her şeyi kendi ellerinde sandılar. İnşaallah iyi ederiz, demediler Bu yüzden Cenâb-ı Hakk onlara, insanların acizliğini, Allah'ın izni olmadan insanların bir şey yapamadıklarını gösterdi.

*

Bu dünya da seninle hoş, o dünya da.
Bu dünyada bensiz olma, bensiz gitme o dünyaya da...

*

Ey can!
Sevgiliye doğru git!
Madem kurtuldun varlığından.
Gül bahçesine yüz tut!

*

İğne yarasına sabret de.
Nefsin iğnesinden kurtul.

*

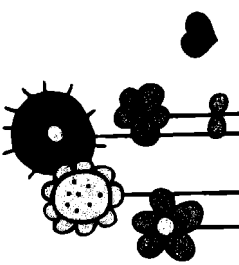
Dudak sustu mu, gönül diller elde eder.

*

Zamanlar geldi geçti.
Şimdi yeni bir zaman...
Ay o ay, ama su o su değil.
Su kaç kere aktı, değişti.
Ama ayın aksi hep aynı...

*

Dünyayı isterken de sus, bir dileğe kavuşmak isterken de.
Öylece seyre dal gitsin...

Susamış kişinin su araması gibi, su da dünyada susamışları arar.

Kılavuz

Hava soğuktu. Kar yağıyor, dondurucu bir tipi ortalığı kasıp kavuruyordu.

Adamın biri yürürken bir köleye rastladı. Üzerinde yırtık bir giysi vardı sadece, dişleri birbirine çarpıyordu soğuktan.

Adam, "Niçin efendine sana daha kalın bir şeyler almasını söylemiyorsun?" dedi.

Köle, "Niye söyleyeyim ki, görmüyor mu hâlimi? Beni benden daha iyi bilen birinden ne isteyebilirim?" dedi.

Bu söz üzerine kendinden geçti. "Bir kılavuz göründü. Gerçeğe ulaşmak isteyenler, yolu bir köleden öğrensin!" dedi.

Mektubât'tan Bir Mektup

(Pervâne'ye Bir Tavsiye Mektubu)

Emirler padişahı, Allah dininin yardımcısı, iki devlet sahibi, iki kutlulukla kutlanmış, tutunulacak kulp, dayanılacak en yüce direk olan, Müslümanlığın feryâdına erişen, Müslümanlara imdat eden kutlu uluğ dindar Pervane Bey'in hayırları, güzel işleri, itâat edenlerin yolunu kesen usanç ve yorgunluk âfetlerinden korunsun, gözetilsin. Allah yüceliğini daimî etsin.

Yeniden yeniye, devamlı çoğalan, birbiri ardınca selâmlar ederiz. Görüşmek arzumuz son hâddindedir. Bu, sözü doğru duacı, mektuplarla, yazılarla kutlu huzurunuza zahmet vermemeyi son derecede istemekte, ama ihtiyaç sahipleri -zamanın, yılların sonuna dek dâimî olsun- o âbıhayattan, o kutluluklar Kevser'inden başka bir yerde bir kaynak göremediklerinden, bulamadıklarından, size başvuruyorlar.

Tatlı suyun başı kalabalık olur. Zaman tarlası, bulutların amânındadır.

Yoksulların gönüllerini de kırmamak gerek. Cenâb-ı Hak: "Yetimi horlama; isteyeni boş çevirme." buyur-

muştur. Duvar, çiviye "Ne diye beni deliyor, incitiyorsun?" dedi. Çivi de ona, "Beni çakana bak." diye cevap verdi. Elimde olmadan, birbiri üstüne zahmetler veriyorum ama bu, birçok ısrarlar yüzünden oluyor; bağışlayacağınızı, güzel huylarınızdan umarım. Böylece de, ululandıkça ululansın, Hak, sizin ve dostlarınızın, kullarınızın dualarını, geciktirmeden kabul, hâcetlerinizi revâ etsin. "Nasıl borç verirsen, sana da öylece verirler."

Mektubumuzu getiren özü doğru oğlumuz Hamideddin, Allah ona muvaffakiyet versin, himmetinizin kutluluğuyla temiz kişilerin elbisesine büründü; davayı, gençliğe uymayı terk etti; bedeninin zâhirini şehvetlerden arıttı ki bu, onun elindeydi zaten; bâtınını da Hak o âleme yöneltsin, gönlünü değiştirsin.

Selam ona, Peygamber buyurur ki: "Bu, benim elimde olan adalet, elimde olmayandan da bağışla beni." Allah rahmet etsin, atası Nusratüddin'e ait olan hankâh, mahlûldür. Sûfî, kendi hırkasına bürünmeye daha lâyıktır. Padişahça huylarınızdan beklediğimiz şudur ki: Padişahlık edin, ihsanda bulunun da o bucağı Şeyh Hamideddin'e verdirin. Böylece de onun bilgisinin, kulluğunun çoğalmasına, hem de Allah'tan uzaklaşarak, istemeyerek değil; Allah'a yaklaşarak, dileyerek çoğalmasına sebep olun; siz de karşılığında sevaplar elde edin.

Şu da bilinsin ki, onların, bu duacıda birçok hizmet hakları vardır. Pek minnettar olurum, bu işi, şu duacı hakkında yaptınız sayarım; öyle bilirim; hele, Allah'a hamdolsun, mektubun hitabından, mektubu açmadan anlar, kitabın fihristinden, kitabı sonuna dek okur, o ihsanı yeniden lûtfedersiniz.

Hamdolsun bu ilâhi anlayış yüzünden Allah'a; Allah'ım, sen çoğalt, eksiltme. Allah buyurmuştur ki: "Biz, şükredenlere arttıracağız."

Bu yandan şeyhler padişahı, zamanın Cüneyd'i, kalplerin emini, gerçeklerin, ruhların kendisine uydukları Hak ve Din Hüsâm'ı da -Allah bereketini dâimi etsin- selâmlar, dualar eder.

Aşk ister bu yandan olsun, ister o yandan,
sonunda o yana kılavuzdur bize.
Aşkı anlatmak, bildirmek için ne dersem diyeyim,
asıl aşka geldim mi, o sözlerden utanır kalırım.
Aşk dilin anlatışını aydınlatır, ama dile düşmeyen,
söze gelmeyen aşk daha da aydındır.

Mecâlis-i Seb'a'dan

(Birinci Meclis'ten)

Hamd, âlemi âletsiz, vasıtasız yaratan, yapan, gönle gelen her şeyi, söylenen her sözü, uğranan her hâli bilen, oluruna bağlanacak ve hâlden hâle girilecek her türlü sıfatın, zatına yol bulmasından münezzeh olan Allah'a mahsustur.

Bir padişahtır ki hiçbir kimsenin, onun hükmüne, onun buyruğuna karşı durmaya gücü yoktur. İlâhlığını apaçık delillerle bildirmiştir; akıl gözü, doğru - düzen bakar, yerli yerinde görürse, birliğine şehâdet eder.

O, halkı helâk uçurumundan, azap tehlikesinden kurtarmak için Muhammed(a.s.)'ı her yana yayılan sancakla, kınından sıyrılmış kılıçla göndermiş, peygamberliğinin güneşini dolunaylar gibi parlak bir toplulukla kuşatıp doğdurmuştur; kalbine de, nur gibi parıl parıl parlayan ve kalplere şifâ olan bir kitap indirmiştir.

Allah'ın rahmeti ona ve soyuna olsun. Bilhassa günahlardan çekinen Ebû Bekri's-Sıddîk'a, doğruyla aslı olmıyanı ayırt eden temiz Ömer'e, iki nur sahibi

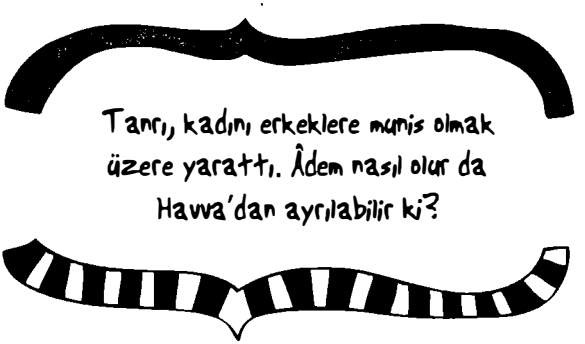
arınmış Osman'a, Hakk'ın rızasını kazanmış, ahdine vefa eden Ali'ye, diğer muhâcirlere ve ensâra olsun; çok çok esenlikler onlara. Allah ona rahmet etsin, esenlik versin; Mustafa(a.s.)'ın hadîslerinden bir hadîsle vaaza başlayalım.

Peygamberlerin en güzel, en açık ve yerinde söz söyleyeninden gelen en doğru hadîsler arasında rivâyet edilen hadîste buyurmuştur ki: "Ümmetimin değerden düşmesi, bozgunluğa düştüğü, bozulduğu zaman olur; ancak ümmetimin bozgunluğa düştüğü zaman benim sünnetime sarılan değerden düşmez, bozulmaz; hem de ona yüz bin şehidin sevabı verilir." Allah'ın elçisi doğru söylemiştir.

Ümmetimin değerden düşmesi, bozgunluğa düştüğü zamandadır? Yani, benden sonra hiçbir peygamber gelmeyecektir; hiçbir peygamberin ümmeti de benim ümmetimden üstün olmayacaktır; nitekim ümmetim, İsa ve Musa ümmetinden üstündür. Dinimin önceki dinlerin hükümlerini kaldırdığı gibi benim dinimin hükümlerini kaldıracak, bozacak, değerden düşürecek bir din de yoktur. "Ey Allah'ın elçisi!" dediler; "O halde ümmetin ne yüzden değerden düşer?" Buyurdu ki: "Ümmetim bozulmaya başladı mı, bozgunculuğa girişti mi, giyindikleri, iki dünyada da parıl parıl parlayan 'Tanrıdan çekinme elbisesi daha da hayırlıdır' elbisesini, suç dumanı bürür; giyinmiş oldukları gökyüzünün o atlas elbisesini, Muhammed(a.s.)'e mensup o değerli ipek kumaşı yıpratırlar; islere paslara bularlar, değerden düşürürler."

Sünnetim şudur: Dostlarım, yollarını yitirdiler de, yanlış yola saptılar, suç dikenliğine ayak bastılar da ayakları o dikenlikte yaralandı mı, inat edip, ısrar edip o dikenliğe gitmemeleri gerek; çünkü inat kötü şeydir. Ayaklarının tikenden yaralandığını gördüler mi, yanlış

yola saptıklarını bilmelerini, dikenliğe düştüklerini anlamaları, önlerine, artlarına bakıp yoldaki belirtileri görmeleri gerekir. Çünkü ben, bu feryâda erişilmez, iz belirmez yolda, yolcular o belirtileri arayıp bulsunlar, akılları şaşıp başları dönmesin, avcıların karda avın ayak izlerini aradıkları, o izleri izleyip koştukları gibi bu sapıklık, bu azgınlık karında benim, adı sünnet olan ve doğru yol gösteren, önceki ve sonraki ayak izlerimi arasınlar, bulup birbirlerine söylesinler diye havaya belirtiler koymuşum, bu çölde ırmaklar akıtmışım, birbiri üstüne taşlar yığmışım. Benim ayak izlerime uyarlar da suç dikenliğinden yuları çevirirlerse makbûl olan gül bahçesine dalarlar; ebedî zevk ve sefaya dalan, sonsuz padişahlık süren güzellerle, şehitlerle atbaşı beraber yürürler, bir kadehten içerler, onlarla dost olurlar.

(Üçüncü Meclis'ten)

Münâcât: Ey Allah, ey Padişah! Şu anda, bu solukta esenlikler armağanlarını, rahmetler bağışlarını, şerîat sahibi peygamberlerin ulusu, gökyüzünün, yeryüzünün ışığı, Allah elçisi Muhammed (a.s.)'ın tertemiz ruhuna ulaştır.

Beden çöplüğüne, ten gübürlüğüne ibâdet yumurtaları koymuşuz, sen onları şehvet kedisinin pençesinin zararından koru. Gönüllerimizdeki ay yüzlü ibâdet güzellerinin, kehribarın çekişine karşı güçleri yoktur; ey efendiler efendisi, sen bize güç kuvvet bağışla da dayansınlar, çekilip gitmesinler. Acı hırs arkıyla çoraklaşan bedenimizi dayanıp savaşma başarısıyla tertemiz bir hâle getir.

Gönüllerimiz, hayallerin, vesveselerin ayakları altında kalmış, çiğnenip dümdüz olmuş, katılaşmış; başarı yağmurlarıyla, ibâdetler Hızır'ıyla beze de kızarmış, kızgın bir hâle gelmiş tabiât sacımızı, taş yüreklilerin delmesinden koru. Ölüm çağında, can kuşumuzun, beden kafesinden çıkacağı zaman, ona yemyeşil kutluluk ağacının dallarını göster de onları dilesin, istesin; o dilekle, o istekle bir hoşça kanat çırpsın, ürkmeden, sevinçle kafesten uçup gitsin.

Bir Tutam Kıssa...

Bir gün Mevlânâ yürürken bir çığlık duydu. Cellâtlar, bir Rum gencini idam sehpasına götürüyorlardı.

Mevlânâ, olanları izleyen birine gencin kim olduğunu sordu. "Bu şehirde zâlim bir adam vardı, onu öldürmüş. Kısas cezası verilmiş, asmaya götürüyorlar." dedi adam.

Mevlânâ, idam sehpasına götürülen gence koştu, cüppesini onun omuzlarına bıraktı.

Durumu zamanın padişahına anlattılar. "Mademki Mevlânâ şefaat etti, yapacak bir şey yok." dedi Sultan.

Mevlânâ, ölümden kurtulan gence adını sordu. "Seriyanüs" dedi genç.

Sonra da Mevlânâ'nın ellerine kapanarak Müslüman oldu. Artık Alâeddin Serivanus dendi adına.

*

Bedreddîn Tirmizî isminde bir simyacı Mevlâna'nın ismini duyarak Konya'ya ziyaretine geldi.

Önce oğlu Sultan Veled'e uğrayarak, yapacağı altınlardan her gün bir dirhem Mevlâna'nın talebelerine vereceğini vâd eyledi. Bu haberi Mevlâna'ya ulaştırdılar, fakat o hiç cevap vermedi.

Birkaç gün sonra Bedreddîn'in çalıştığı yere gitti. Bedreddîn simya ilmiyle uğraşarak altın yapmaya çalışıyordu. Mevlâna'nın geldiğini görünce, ayağa kalkarak hürmette bulundu.

Mevlânâ, oradaki demirden, bakırdan ve diğer madenlerden yapılmış eşyaları teker teker alıp Bedreddîn'e vermeye başladı. Bedreddîn, her eline gelen eşyanın en yüksek ayarda som altından yapılmış olduğunu hayretle gördü.

Mevlânâ, Bedreddîn'in şaşkın bir hâlde kendisine baktığını görünce; "Ey Bedreddîn! Sen simya ile uğraşmayı bırak. Çünkü sen âhirete gidince, simya dünyada kalacaktır. Sen öyle bir simya ile uğraş ki, seninle beraber âhirete gitsin. İşte o da din ilmidir. Bu, kalbden mâsivâyı, Allahü teâlâdan başka her şeyin sevgisini çıkarıp, Allahü teâlânın beğendiği şeyleri kalbe doldurmakla olur." dedi.

*

Ben geceyim, sen ise aysın.
Seninle aydınlanırım!
Sen, gecenin canısın.
Geceyi unutma,
Onu gönlünden çıkarma!

Ünlü şair Sâdi, Mevlânâ'yı ziyarete gelmişti. Bir süre sohbet ettiler. Ayrılırken, Gülistan isimli eserinin bir nüshasını Mevlânâ Hazretlerine bıraktı, okumasını rica etti.

İkinci gelişinde sordu: "Nasıl buldunuz efendim?" Mevlânâ, "Tuzsuz!" diye cevap verdi.

Sâdi müteessir oldu bu cevaba, başını önüne eğdi. Mevlânâ gülümseyerek devam etti: "Helva gibi tatlı!"

*

Bir toplantı esnasında Mevlânâ, "Müzik cennet kapılarının gıcırtılarıdır." demişti. Orada bulunanlardan biri, "Kapı gıcırtıları hoşuma gitmiyor." dedi.

Bunun üzerine Mevlânâ şu cevabı verdi: "Hoşuna gitmez, çünkü ben kapıların açılmasını, sen kapanmasını işitiyorsun."

*

Mevlânâ hastaydı. Vefatına yakın bir dönemde zamanın sûfilerinden biri onun ziyaretine geldi.

Mevlânâ, önündeki kaba ellerini sokup yüzünü yıkamaktaydı.

Sûfî, kendisine şifâlar dileyince, ona şu cevabı verdi: "Şifâ sizin olsun bundan sonra. Sevenle sevilenin arasında zardan bir gömlek kaldı. Nurun nura kavuşmasını arzulamaz mısınız?"

*

Mevlânâ vefatından az bir süre önce talebelerini topladı ve onlara şunları söyledi:

"Vefatımdan sonra perişan, huzursuz oluruz sanmayın. Ne hâlde olursanız olun, benimle olun. Beni hatırlayın. Allahü Teâlânın izniyle size kendimi gösterir, maddî ve manevî yardımlarda bulunurum. Karada ve denizde, Allahü Teâlânın izniyle imdadınıza yetişirim. Sözlerimi iyi dinleyin. Bunları işitenler, işitmeyenlere söylesinler. Gizli ve aşikâr Allahü Teâlâdan korkun.

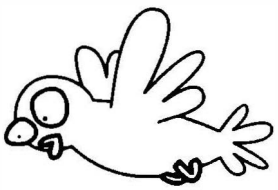
Günahlardan sakının. Az yiyip, az uyuyup, az konuşun. Çok oruç tutun. Zamanlarınızı namaz kılarak değerlendirin. Şehveti terk edin. Sefihlerle, cahillerle mücadele etmeyin, onlarla oturup kalkmayın. Onları kendinize muhatap etmeyin, hep iyi insanlarla beraber olun. Ya hayır konuşun ya da susun. İnsanların sıkıntılarına sabredin. Biliniz ki, insanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olandır."

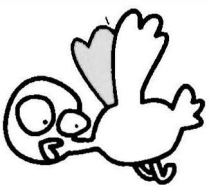
*

Mevlânâ'nın cenaze töreni "birlik olma" günüydü âdeta, kutluydu. Bütün dinlerin mensupları bir araya toplanmışlardı.

Tören esnasında bir papaz şöyle seslendi: "Mevlânâ, ekmeğe benzer. Ekmekten kaçan aç var mıdır?"

Ayrıntılar...

Madem güzelliklere, güzel şeylere
bakmaktan hoşlanıyorsun,
öyleyse neden gözünü açıp da
bakmıyorsun? Ay ışığının güzelliği,
gözleri açıp bakmaya değmez mi?

Mevlânâ'nın Dilinden Bir Dua:

Ya Rabbi! Bizim hâlimize bakarak muamele etme. Kendi ikrâm ve ihsanına göre bize muamele eyle.

Ya Rabbi! Kerem ve lütfunla hidâyet ettiğin kalbi tekrar dalâlete, sapıklığa meylettirme. Belâları bizden sarf eyle, çevir ve değiştir.

Ey affı çok olan, günahları örten Rabbim! O günahlar dolayısı ile bizden intikam alma. Bize azâb etme.

Ya Rabbi! Biz nefis ile şeytana köpek gibi tâbi olduksa da sen, azap aslanını bize saldırtma.

Ey Hayy, ebedî diri olan Rabbim! Talep ve dua üzerine nasıl olur da kerem etmezsin. Sen kerem sahibisin.

Ey mahlûkatın, yaratıkların canlıların ihtiyacını gideren Rabbim! Sen varken hiç bir kimseyi hatırlamak ve ondan bir şey ummak lâyık değildir.

Ya Rabbi! Ruhumda bir ilim katresi var. İlâhî onu hevâ rüzgârıyla ten toprağından muhafaza eyle.

Ey ihsanı çok olan Rabbim! Cefa içinde geçip giden ömre merhamet et.

Ey affetmeyi seven Rabbim! Bizi affeyle. İsyan derdimize çare eyle.

Ey yardım isteyenlerin yardımcısı! Bizi hidayete çıkar.

Ya Rabbi! Dua ve yakarışlarımızda sana lâyık olmayan sözleri bilmeyerek söyleyip hatalarda bulunmuş isek, o kelimeleri sen ıslah et ve duamızı kabul buyur. Çünkü sözlerin hâkimi ve sultanı ancak sensin.

Ey âlemin yaratıcısı! Kasvetli, kararmış, katılaşmış âdeta taş gibi olmuş olan kalbimizi mum gibi yumuşat, feryâdımızı, ahu vahımızı, hoş eyle ki rahmetini celbetsin, çeksin.

Bizi köle gibi kullanan bu serkeş nefisten bizi satın al. O nefis bıçağı kemiğe dayandı.

Ya Rabbi! Sana ne arz edeyim. Çünkü sen gizli ve açık her şeyi bilirsin.

Âmin. Âmin. Âmin

Mesnevî'nin Diğer Dillerdeki Tercüme Ve Şerhlerinden Bazıları

Mesnevî'ye başta Farsça olmak üzere Arapça, Fransızca, İngilizce ve Almanca tercüme ve şerhler yazılmış ve hâlâ da yazılmaktadır. Geniş kapsamlı çalışmaların yanı sıra pek çok dilde

1- Kemâleddin Hüseyin Harezmî (ö.1436), Künûzu'l-Hakâyık, I-II c., Mesnevî'nin tamamının Farsça şerhi.

2- Surûrî (ö.1561-62), Şerh-i Mesnevî, I-IV c., Mesnevî'nin tamamının Farsça şerhi.

3- Molla Fenârî (ö.1431), Mesnevî'nin mukaddimesini Arapça şerhi.

4- Yusuf Ahmed el-Mevlevî(ö.1650), Menhecü'l-Kavî li-tullâbi'l-Mesnevî, I-VI c., Arap Mevlevîleri için yazılan bu şerh de Arapça'dır.

5- J.D.Wallenbourg, Mesnevî'yi Fransızca'ya tercüme etmiş, 1799 yılında yayınlamak üzere iken İstanbul Beyoğlu'ndaki yangında eserinin büyük bir bölümünü kaybetmiş, daha sonra yayımlayamamıştır.

6- E.H.Whinfield, Mesnevî'nin VI cildinden seçtiği 2500 beyti 1887 yılında İngilizce'ye çevirmiştir.

7- S.James Redhouse, 1881 yılında Mesnevî'nin I.cildini manzum olarak İngilizce'ye tercüme etmiş.

8- R.A.Nicholson (ö.1945), Mesnevî'nin tamamını İngilizce'ye tercüme ve şerh ederek orijinal metniyle birlikte sekiz cilt halinde yayınlamış. (1925-1940, Cambridge Univercity Press)

9- George Rosen, Mesnevî'nin üçte birini Almanca'ya tercüme etmiş ve 1849 yılında yayınlamış.

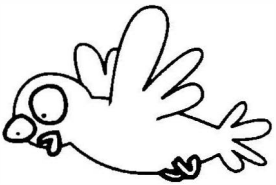
10- Eva de Vitray Meyerovitch et Djamchid Mortazavi, Mesnevî'nin tamamını Fransızca'ya tercüme etmişler. (Djalâl-od-Dîn Rûmî, Mathnawî, La Quéte de l'Absolu, 1990,1705 s.)

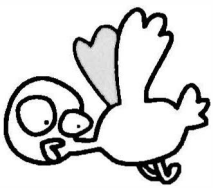

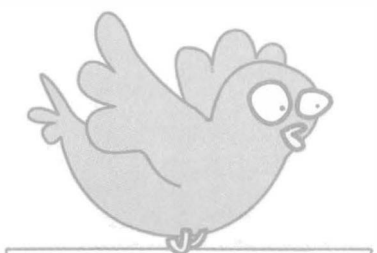

Hırsından, kızgınlığından, aslan postuna bürünme. Aslan kükrer de seni sınarsa ve o zaman üstünde aslan postu varsa, hakikatte köpeklerin huyuna sahip olduğun anlaşılır!

Mini Sözlük

Mezara türbe yapmak, üstüne kubbe kurmak mânâ
sahipleri için değildir. Bir bak da gör,
diriyken atlaslara bürünen kişinin aklını o ipekler,
şallar hiç fazlalaştırır, onu haklı kılar mı?

abdal. dünya ile ilgisini kesen bir tür ermiş.
abıhayat. hayat suyu, bengisu.
âbid. ibadet eden.
âciz. güçsüz, eli ermez, gücü yetmez olan.
âdâb. edepler, her konuda haddini bilip sınırı aşmama.
Âdem. ilk insan, ilk peygamber.
adem. yokluk, olmama.
âdetullah. Allahın âdeti, her işi belli bir biçimde yapması.
âdil. adalet eden, adaletle iş gören, hakkı haklı olana veren, zulmetmeyen, aşırılıktan kaçınan, dengeli davranan.
afiyet. esenlik, hastalıklardan uzaklık.
agah. haberli, uyanık, gaflette olmayan.
ahenk. uyum, düzen, uygunluk, bir bütünü oluşturan parçaların birbirine güzelce uyması.
âhir. "her şeyden sonra da var olan, varlıkların sonrasına da hâkim olan" mânasında ilahî isim.
âhiret. bundan sonraki dünya, ölümden sonra gidilen âlem.

Ahmed. çok hamd eden, övülmeye en lâyık olan, çok sevilen ve beğenilen. Peygamberimizin isimlerinden biri.
ahsenitakvim. yerli yerinde yaratılmanın en güzeli, ilahî isimleri en iyi gösterebilme, insanın yaratılışındaki harikalık.
Ahyed. Peygamberimizin Tevrat'taki ismi.
akaid. akideler, inanılan gerçekler.
akıl. zihnin anlama, kavrama ve düşünme yetisi.
aklıselim. iyiyi kötüyü birbirinden ayırarak insana gerçeği bulduran akıl, sağduyu.
âlem. dünya, cihan, evren, yaratılanların oluşturdukları genel varlık.
Alevîlik. Hazreti Ali'ye mensup olan, Hazreti Ali'nin, dolayısıyla Peygamberimizin soyundan gelenlere sevgi duymayı en iyi yol kabul eden kimselerin anlayışı.
aleyhisselâm. selâm onun üzerine olsun.
Allah. bütün varlıkları yaratan zatın has ismi, her şeyin gerçek mabudu.
amel. iş, bir amacı olan eylem. bir kimsenin dinin buyruklarını yerine getirmek için yapıp ettikleri.
Arafat. hacda arife günü vakfeye durulan dağın ismi.
araz. belirti, kendinden olmayıp sonradan meydana gelen özellik.
ârif. tanıyan, bilen, irfan sahibi.
arşıazam. büyük arş, ilâhî kudret ve saltanatın belirip görünme yeri.
a.s. aleyhisselam kelimesinin kısaltılmışı
ashabıkehf. mağara arkadaşları, zamanın zalim hükümdarının zulmünden kaçarak bir mağaraya sığınan ve orada 309 yıl kaldıktan sonra uyanan gençler.
ashabısuffa. Peygamberimizin mescidinin yanındaki sofada yaşayan ve ömürlerini dine adayan sahabeler.
asrısaadet. mutluluk asrı, Peygamberimizin yaşadığı zaman.

aşk. şiddetli sevgi, candan sevme, tutkunluk.
aşkı mecazi. geçici şeylere karşı duyulan ve nefsin arzularına dayanan şiddetli sevgi.
attar. güzel kokular satılan dükkan, güzel koku satan adam.
ayet. alâmet, bellik, simge gibi manalara gelir. hem Kuran'daki her bir cümleye, hem de kâinatta Allah'ı bildiren ve tanıtan her bir esere denir.
Azrâil. can almakla görevli melek, ruhları almakla görevli meleklerin başı.
baki. kalıcı, kalımlı. "varlığının sonu olmayan" manasında ilahî isim.
basiret. kalbin gözü, kalbiyle hissedip anlama, kuvvetli sezgi.
bekabillah. "Allah'ta var olma" manasında tasavvufta manevi ilerlemeni bir merhalesi.
belâgat. muhatabın durumuna uygun ve güzel söz söyleme, bunu öğreten ilim.
bereket. bolluk, çokluk, feyiz, uğur.
berzah. kabir âlemi, dünya ile âhiret arasındaki geçiş âlemi.
bezmielest. Allahın, "ben sizin rabbiniz değil miyim?" diye sorduğu, ruhların da "evet," diye cevap verdikleri olgu.
bidât. dinde olmayıp da dine sonradan giren uygulama.
Bismillah. Allahın adıyla.
bismillahirrahmanirrahîm. rahman ve rahim olan Allah'ın ismiyle.
cân. hayat, ruh.
cânân. canın sevgilisi, canlar.
Cebrâil. peygamberlere bilgi iletmekle görevli büyük melek.
celâl. büyüklük, ilahî isimlerin türlerde ve tümellerde görünüp belirmesi.

cellecelalühü. onun celâli "yüce ve aziz oldu" manasında söylenir.
cemal. bireydeki güzellik, kelam ilmine göre ilahî isimlerin bireylerde görünüp belirmesi, lütuf, nimet, şefkat, af gibi manaların kaynağı olan genel sıfat.
cilve. görünme, belirme, yansıma, ilahî isimlerin varlık aynalarında görünüp belirmesi.
cüz. bölüm, parça.
cüzî. pek az, tikel, birey.
çile. çile, eziyet, sıkıntı, nefsi ıslah için bir yere kapanıp kırk gün ibadet etme.
deccal. kıyametten önce ortaya çıkarak izindekilerle birlikte dini yıkmaya çalışan azgın kişi.
derviş. yaşayışını tarikatının edeplerine uyduran kalender kimse.
din. peygamberin bildirdiği biçimde kulluk görevlerini belirleyen ilâhî yol, bu yolu tanımlayan kanunların tümü, millet, şeriat.
dua. Allah'a yalvarma, yakarış, isteme, dileme.
edebiyat. güzel ve etkili yazma ya da konuşma sanatı, bu sanatı inceleyen bilim dalı.
ehadiyet. Allah'ın her bir eserindeki birlik yansıması, her bir şeyde ekser isimlerinin görünüp belirmesi, her varlıkla bire bir ilgilenmesi.
felsefe. varlık, hayat, güzellik, ahlak ve ilahiyat gibi konulardaki düzenli düşünceler, bu düşünceleri derleyip toplayan bilim.
fenâfillâh. Allah'ta fani olma, tamamen Allah'a yönelmek.
fenâfirresûl. Peygamberde fani olmak.
fenâfişşeyh. şeyhinde fani olma.
ferdiyet. birlik, teklik, eşsiz ve benzersiz olma, evliyalıkta bir makam.
feyiz. sözlük anlamı "akma" demektir. bolluk, bereket,

manevi gıda, ilim, nur gibi güzel şeylerin ruha, kalbe akmasına "feyiz" denir.

gafil. habersiz, uyanık olmayan, kul olduğunu hatırlamadan yaşayan.

gaflet. olup biteni sezmeme, kul olduğunu unutma, başına gelecekleri önceden düşünmeme.

gafur. "mağfiret eden, günahları bağışlayan" manasında ilahî isim.

gayb. gizli, görünmeyen, dış duyularla gözlemlenemeyen.

gayret. kötü hallerin gitmesini yerine iyiliklerin gelmesini isteme, bunun için gösterilen çaba, kıskanma hissi, zarar vereni reddetme duygusu.

gıybet. orada bulunmayan biri hakkında hoşuna gitmeyecek şeyler söyleyip ileri geri konuşma.

gurur. boş ve geçici şeylere güvenerek aldanma, böbürlenme.

habîbullah. Allahın sevgili kulu, Peygamber Efendimiz.

hakîkat. öz, asıl, gerçek.

hakîm. "her fiilinde hikmet ve gayeler gözeten" manasında ilahî isim.

hakk. "en büyük gerçek olan ve hakikatleri yaratan" manasında ilahî isim.

halîlullah. "Allahın dostu" manasında İbrahim aleyhisselâmın namı.

hamiyet. din ve millet gibi değerleri koruma ve bunlara hizmet etme duygusu.

hankâh. büyük tekke, ibadet ve zikir için toplanılan yer.

hayret. şaşma, görülmedik bir olay ya da durum karşısında şaşıp kalma.

hayy. "ezelden beri gerçek hayat sahibi olan" manasında ilahî isim.

hikmet. gaye, felsefe, sır, faydalı söz, bilim, akıl kuvve-

tinin uygun mertebesi, söz eylem uygunluğu. aklın vasat mertebesi ki hakkı hak bilir uyar batılı batıl bilir sakınır.
himmet. kayırma, koruma ve yardım etme arzusu, bu uğurda harcanan emek.
ibâdet. kulluk, Allahın emirlerini yerine getirme ve yasaklarından kaçınma.
ihlâs. her işi Allah için yapmak, ibadeti yalnız emredildiği için yapmak.
ihsan. her ne yaparsa onu güzel yapma, güzel davranma, güzelce verme.
ikram. önemseyip yüksek yer verme, saygın bir konuma getirme, değer verip ağırlama.
ilim. bilme, bir şeyin zihne yansıyan ve hafızada saklanan sureti.
iman. inanma, dinin temellerini kabul edip onaylama, iradenin kullanılmasından sonra kalbe ekilen nur.
insan. tüm varlıkların temel niteliklerini tohum halinde içinde taşıyan, omzuna benlik duygusu gibi büyük bir emanet yüklenen, kainatın varlık gayesini bulmakla görevlendirilen, Allah'ı tanıyıp kulluk etmesi için bu dünyaya gönderilen, ebedî saadeti kazanmak ya da kaybetmek üzere sınanan, ilahî davetin en önemli muhatabı olan akıllı, şuurlu, iradeli canlı.
irfan. bilme, tanıma, zihni olgunluk, marifet sahibi olma.
îsar. kendisi muhtaç olduğu hâlde başkasına verme ahlâkı.
İslâm. teslim olma, tam bir güvenle bir daha geri almamak üzere kendini verme, ilahî dinin adı.
İsrafil. sur borusunu üflemekle görevli büyük bir melek.
kabıkavseyn. Peygamberimizin miraçta ulaştığı son nokta, yaratılanların son sınırı.
kalender. yoksul, olup bitene aldırmayan, her şeyi hoş gören adam.
Kalûbelâ. Allahın "ben sizin rabbiniz değil miyim?" diye sorması ve ruhların "evet" demeleri olayı.

kanaat. çalışmasının sonunda eline geçene razı olma, kısmetini kabullenme.

kelâm. "konuşan" manasında ilâhî sıfatlardan biri. anlamlı söz. konusu iman esaslarının akılla ispatı olan bir ilim.

kelime. bir anlam ifade eden şey, söz. Dilbilimcilerin "kelime"yi söz ile sınırlandırmaları onlara özgü bir terimdir. aslında biri kal, diğeri hâl olmak üzere iki dil vardır. kal dilinin kelimeleri sözler, hâl dilinin kelimeleri durumlardır.

keramet. Allahın izniyle velilerin gösterdikleri harikalar, ilahî ikram.

keşif. açma, gözlerden gizli olanı ortaya çıkarıp bilinir hale getirme.

Kevser. bolluk, bereket, büyük hayır, cennette bir havuz.

Kur'an. "okunan" mânasında ilâhî kitabımızın adı.

küll. bütün.

küllî. tümel, genel, kapsamlı.

levhimahfûz. olmuş ve olacaklarla ilgili bütün bilgilerin yazılı bulunduğu kader levhası.

lütuf. güzelce ve yumuşacık davranma, tatlı söz ve şirin hallerle gönlü hoş etme.

mâbûd. "kendisine ibadet edilen" manasında ilahî isim.

maddiyyun. maddeciler, maneviyata inanmayan imansız felsefeciler.

mahiyet. öznitelik, maddi ya da manevi bir şeyin özü, kendisi, iç yüzü.

makâmımahmûd. Peygamberimize verilen yüksek makam, en büyük şefaat makamı.

mantık. düşünen insana kurallarıyla yol gösteren bilim.

marifet. tefekkürle elde edilen bilgi, bilim, tanıma, hüner.

marifetullah. Allah'ı tanıma, konusu Allah'ı tanımak olan en yüce ilmin adı.

mâşâallah. "Allahın dilediği gibi" demektir ve "Allah korusun!" manasında dua olarak söylenir.
mazlum. zulüm görmüş, kendisine haksızlık edilmiş, hakkı çiğnenmiş kişi, sessiz kimse.
meal. bir sözün kısaca anlamı, ayetlerin anlam ihtimallerinden biri.
mecaz. sözün kendi manasından başka bir manada kullanılması.
meclis. oturma yeri, bir mesele için bir araya gelmiş insan topluluğu.
meczûb. cezbeli, kendini kaptırmış, başkasının etkisiyle davranan.
mehdî. hidayete eren ve hidayete vesile olan, âhirzamanda eserleri ve talebeleriyle imana hizmet ederek yeryüzünü nurlandıran büyük ve nuranî âlim.
Melâmîlik. kendini kınamayı esas alan bir tarikat.
melek. yalnız emredileni yapan nurdan yaratılmış masum varlık.
merhamet. ihtiyacı olanlara kalben acıma ile birlikte acımanın gerekleri olan koruma, esirgeme, yardım etmeyi de içine alan geniş bir kavram.
mescid. secde yeri, küçük cami.
mesel. atasözü, küçük hikâye.
Mesih. "silen, bozan" manasında islâm düşmanı deccalın bir adı. Olumlu manada İsa aleyhisselâm için söylenen bir tabir.
meslek. kişinin kendi yapısına uygun bulup yürüdüğü manevi yol, aklen, kalben, amelen yürünen yol.
mesnevî. bir şiir türü. Hazreti Mevlânâ'nın ünlü kitabı.
Mevlâ. sahip, efendi, Allah.
Mevlânâ. efendimiz.
Mevlevî. Mevlevîlik tarikatından olan kimse.
Mevlevîlik. Hazreti Mevlânâ'ya dayandırılan tarikat.
mezheb. mezhep, gidilen yol, dinin esaslarında aynı ayrıntılarında farklı görüşler.

mihenk. deneme taşı, altının ayarını anlamaya mahsus taş, iyiyi kötüyü ayıran.

millet. aynı dinden olanların yolu, dini ya da hem dini hem de dili bir olan topluluk.

miraç. Peygamberimizin semavata çıkıp gizli âlemleri görme mucizesi.

Muhammed. Peygamberimiz aleyhissalâtü vesselâmın "methedilen" manasındaki ismi.

muhsin. "ihsan eden, güzel davranan" manasında ilâhî isim. Yaptığı hayırlı işi en güzel yapan, mesela Allah'ı görür gibi ibadet eden.

musibet. insana isabet eden ya da insanın başına gelen acı verici olay.

Mustafa. Peygamberimizin "arınmış, seçilmiş" manasında bir ismi.

mutasavvıf. tasavvuf adamı, ibadet, zikir ve riyazetle olgun insan olmaya çalışan kimse.

müceddid. yenileyici, hadiste her asırda geleceği müjdelenen zat, iman hakikatlerini zamanın anlayışına uygun biçimde anlatmakla görevlendirilen nurlu âlim.

müctehid. ayet ve hadislerden hüküm çıkaran büyük âlim.

müfessir. ayetleri tefsir eden, açıklayan, yorumlayan, yorumcu.

müfti. müftü, fetva veren, bir konu hakkında dinin hükmünü bildiren.

mümin. "kalplerde iman nurunu ışıklandıran ve kullarına emniyet veren" manasında ilahî isim.

münafık. iki yüzlü, görünüşte Müslüman gerçekte kâfir olan vicdansız kimse.

Müslim. İslâm olan, teslim olmuş kişi.

Müslüman. Müslimler, İslâm olanlar, İslâm dinini kabul edenler.

namaz. salat, bütün ibadet türlerini bünyesinde taşıyan en önemli ibadet.

naz. sevgiyi tazelemek için yapılan oyun, kendini ağıra satma, şımarıklık.
nedamet. pişmanlık.
nefis. can, kendi, öz, zat, özellikle maddî arzuların kaynağı olup sınır tanımayan bir duygu.
nefsiemmâre. sürekli kötüyü emreden terbiyesiz nefis.
nefsilevvame. günah işledikten sonra kendini kınayan nefis.
nefsimarziye. kendisinden razı olunan nefis.
nefsimutmainne. kötü sıfatlardan arınıp helal olanla yetinmeyi öğrenen nefis.
nevruz. bahar başlangıcı olup bitkilerin bayramı sayılan özel gün.
nimet. iyilik kastıyla verilen şeyin verilene ulaşması, bu ulaşma sonucu sahip olunan şeyler. Nimet kelimesi konuşan varlıklar, özellikle insanlar için kullanılır. mesela, "atıma nimet verdim" denmez.
nur. "sonsuz nur sahibi olup bütün nurları yaratan" manasında ilahî isim. ışık, aydınlık, parlaklık, iman, İslâm, Kuran, Peygamberimiz.
nükte. dikkat edilince anlaşılabilen ince mana, anlaşılınca hoşa giden ince manalı söz.
peygamber. resul, nebi, ilâhî hakikatleri insanlara bildirmek ve onlara örnek olmak üzere Allah tarafından tayin edilen, vahiy yoluyla sahip olduğu ilmini yaşayıp neşreden mübarek zatların umumî ismi.
put. heykel, büst, tapınmak ya da saygı gösterisi yapmak üzere yapılıp dikilen şey.
Rab. "varlıkları eksik bir hâlden mükemmel bir hâle doğru götürürken bütün ihtiyaçlarını veren ve onları her nevi tehlikelerden koruyan" manasında ilahî isim.
rahip. dünyadan el etek çeken Hıristiyan din adamı.
rahibe. kadın rahip.
rahîm. "acıyan, esirgeyen yarattıklarına hususi merha-

meti olan, güneşin her saydam şeyde yansıması gibi ehadiyet sırrıyla her ferde özel olarak merhametini yönelten" manasında ilahî isim.

rahman. sonsuz merhametiyle acıyıp esirgeyen, vahidiyet sırrıyla bütün varlıklara genel anlamda merhametini yönelten, güneşin her tarafı aydınlatması gibi merhametiyle bütün yaratıkları kuşatan.

Resulullah. Allahın resulü, Peygamberimiz.

riyazet. nefsi ıslah için az gıda ile yaşama.

ruh. can, his, öz.

rumî. bir nevi takvim, Rumelili. Eskiden Anadolu'ya da Rum ülkesi denirdi.

sabır. acılara dayanma, zorluklara katlanma, nefsini gemleme, olumlu eylemlerde kendine söz dinletip işin sonunu getirme, acele etmeyip sonunu bekleme.

salavat. Peygamberimiz için edilen dualar.

sâlih. dindar, uygun, iyi hâlli, emredileni yapan yasaklanandan kaçan kişi.

sefih. kıt akıllı, düşüncesiz, zevke düşkün, ahireti verip dünyayı alan budala.

sehlimümteni. yazılması veya söylenmesi kolay görünen, ama denendiğinde zor olduğu anlaşılan.

selam. rahatlık, emniyet, barış, iyilik. "bütün eksikliklerden uzak ve her kötülükten selamet veren" manasında ilahî isim.

selâmet. kurtuluş, emniyet, rahatsızlık veren hallerden uzaklık.

selâset. akıcılık.

sema. semah, güzel ses ile coşup ayakta bir kısım figürlerle dönerek yapılan bedenî zikir.

serseri. başıboş, işsiz güçsüz, söz dinlemez, düzene uymaz.

seyriâfâkî. insanın kendi dışındaki varlıklara bakarak düşünmesi.

seyrienfüsî. insanın kendisine bakıp inceleyerek düşünmesi.
seyr ü sülûk. manen yükselmek için bir yola girip yürüme.
sıddîkiyet. sıddîklik, manen pek yüksek bir makam.
sıdk. doğruluk, doğru söz, samimilik, bağlılık.
simya. eski kimya.
sofestâî. olumlu veya olumsuz hiçbir hükme varmayan kuşkucu filozof.
sofî. tarikat adamı, tasavvuf ehli.
sofizm. safsatacılık, hakikati tanımayan ve bulma ümidi olmadığı için aramak zahmetine de girmeyen, günlerini laf oyunlarıyla, zevk veren şiir ve müzikle geçiren şüpheci filozofların felsefesi.
sultan. padişah, saltanat süren, her şeyi eli altında bulunduran. "saltanatıyla kâinatı idare eden" manasında ilâhî isim.
sûr. İsrafil aleyhisselamın borusu, kıyamet ve ölümden sonra dirilme borusu.
sübhanallah. "Allah eksikliklerden uzaktır" manasında bir tabir.
süfyan. âhirzamanda gelen ve önderlik ederek kendisi gibi münafıklarla dini yıkmaya çalışan dehşetli bir dinsiz, İslâm deccalı.
sünnet. Peygamberimizin sözleri ve hâlleri.
Sünnî. Peygamberimizin izinde giden, sünnete uyan.
şatahat. manevi sarhoşluk hâlindeyken söylenen dengesiz sözler.
şefkat. kaygı ile karışık merhametten ileri gelen acıyıp esirgeme, acıyarak sevme, üstüne titreyerek beklentisiz sevme.
şerh. açma, yarma, açıklama, bir kitap metninde yazarın ne demek istediğini cümle cümle anlatma.
şeriat. din, ilâhî kanunlar, Allah'ın emirleri ve yasakları, manevî ve semavî kanunların toplamı.

şeyh. pir, tarikat önderi, ihtiyar.
şeytan. insanı azdırmaya çalışan görünmez yaratık.
şirk. Allah'ın yanı sıra başka tanrı da kabul etme.
şükür. şükr, nimete karşı memnunluk gösterme.
şüphe. bir şeyin olup olmadığı hakkında kalpte meydana gelen tereddüt, tatmin olmama durumu.
tabiat. yaradılıştan gelen temel özellik, yaradılış, huy, ilâhî kanunlar, canlı ve cansızların tümü.
tabiiyyun. Allahın kanunu ve sanatı olan tabiatı ilâh sananlar.
tağut. azgın, sapkın, imansız, ilâh gibi saygı gören, heykellerine bile saygı duyulan, sapan ve saptıran.
tarik. yol.
tarikat. yollar, iman hakikatlerine ulaşmanın yolları.
tasavvuf. kalbi kirlerden arındırma ve nurlarla parlatma yolu, olgun insan olma çabası, tarikat.
tebliğ. ulaştırma, bildirme. iman hakikatlerini insanlara güzel bir dil ve üslupla anlatma.
tekke. zikir yeri, tarikat evi, sofilerin usullerini uygulamak için toplandıkları yer.
temsil. misal verme, soyut manayı iyice anlatabilmek için somut örnek sunma.
terbiye. eğitim, faydalı olanı verme ve zararlı olandan koruma faaliyeti.
tesbih. "sübhanallah" ve benzeri sözlerle Allahın her türlü eksiklikten uzak olduğunu dile getirme.
teslimiyet. teslim olma, kendini bir daha geri almamak üzere tamamen verme, tam bir güven.
teslis. İsevilikten uzaklaşan Hıristiyanların üç ilâh inancı.
teşekkür. yapılan iyilikten memnun kalındığını bildirmek için söylenen şükür ifadesi.
tevazu. alçakgönüllülük, kendini zorlamaksızın gerçek düzeyinin altında görünme.
tevbe. tövbe, günahı için af dileyip bir daha işlememeye niyetlenme.

tevekkül. vekil etme, gerekeni yaptıktan sonra neticeyi Allah'a bırakma.
tevil. sözü çevirme, ayrı mana verme, hadisin veya ayetin birçok manalarından bir mümkün ve muhtemel manası.
ubudiyet. ibadet, kulluk etme.
uhuvvet. kardeşlik.
ukbâ. öbür dünya.
ulema. âlimler.
ulûhiyet. ilâhlık, kısaca "ibadet edilmeye lâyık olan yegâne ilah bütün varlıkları yaratan Allah'tır" diye ifade edilebilen hakikat.
ümmet. bir peygambere muhatap olan topluluk.
ünsiyet. alışma, dostluk.
üslûb. anlatım biçimi, sözün kalıbı ve sureti.
vâcibülvücud. varlığı olmazsa olmaz kesinlikte zaruri olan Allah.
vahdetişuhûd. görüşte birlik, yalnız Allahın zatını düşünüp gerisini unutan anlayış.
vahdetivücûd. varlıkta birlik, "yalnız Allah var gerisi hayal" diyen anlayış.
vahdetülmevcud. "bütün varlıklar birdir" diyen anlayış.
vâhidiyet. birlik, teklik, "bütün varlıklar birinindir ve birine bakar ve birinin icadıdır" demektir.
vahiy. Allah tarafından peygambere bildirilen kesin bilgi.
vecd. ilâhî aşka dalarak kendinden geçme.
vecize. söylenen zengin manalı kısa söz.
vedûd. "kullarını seven ve sevilmeye en layık olan" manasında ilahî isim.
velâyet. velilik, ermişlik, kalbini temizlemeye ve nurlandırmaya çalışanların yolu.
velîyyullah. Allah'ın veli kulu.
vesselâm. "ve selam! işte bu kadar! artık bitti!" manasında sözün sonunda söylenen bir tabir.

vesvese. kuruntu, gereksiz kaygı.
veyl. vay hâline, yazık!
vicdan. insanın iyiyi kötüden ayırma hissi.
vird. bir tertip içerisinde devamlı okunan ayet, dua, zikir ve benzeri şeyler.
visâl. kavuşma.
vücûd. vücut, varlık, gövde.
yakîn. kesin biliş.
zâhir. "varlığı her şeyde apaçık görünen, bütün varlıkların dış yüzünü yaratan ve dışına da hükmeden" manasında ilâhî isim.
zâhiriyyun. görünüşe göre hüküm verenler, Kuran'ın sadece dış anlamını kabul edenler, yorumlamaya karşı çıkanlar.
zâviye. sofilerin zikir ve ibadet için toplandıkları yere tekke, bunların küçük ve ancak yolcu dervişlerin barınmalarına mahsus olanına zaviye denir.
zikir. anma, Allah'ı daima hatırlama.
zikirhâne. zikir evi.
zikr. zikir, anma.
zikricehrî. açıktan yani sesli zikir.
zikrihafî. gizli yani sessiz zikir.
zulüm. haksızlık, eziyet, işkence.
zümrüdüanka. ismi var cismi yok bir kuş olup simurg adıyla da anılır.

Senin güzel hayalin,
her zaman gözümün önünde dolaşıyor.
Böylece, uyanık olduğum halde,
yine de hoş bir rüya görüyorum!

Kaynaklarım

- Gölpınarlı, A. , Mevlana hayatı, sanatı, yapıtlarından seçmeler, Varlık Yayınları, İstanbul, 2001
- Mevlana, Mesnevî, MEB Yayınları, çev. Veled İzbudak, İstanbul, 2001
- Önder, M. , Mevlana hayatı- eserleri, Tercüman.
- Schimmel, A. , Ben Rüzgârım, Sen Ateş, çev. S. Özkan, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999
- Yalsızuçanlar, S. , Mevlana'dan Hikâyeler, Timaş Yayınları, İstanbul, 2005
- İslam Ansiklopedisi, Milliyet, 1991
- Tarikatlar Ansiklopedisi, Milliyet, 1991
- Yedi İklim Dergisi - Mevlana Özel sayısı
- Küçük Lügat, Ömer Sevinçgül

Yemeden doyun.
Kulaksız duyun.
Harfsiz konuşup susun.
Söz bitti artık.

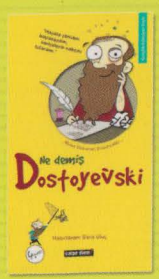
Mevlana... İsmi kıtaları aşan bir derya...
Bu deryadan bir katre tadabilmek için..

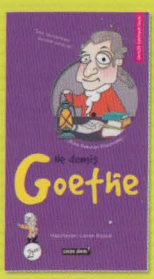
Mevlana'yı okumak gerek her zamankinden daha çok...

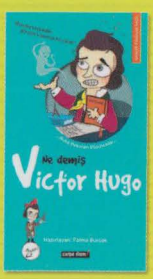
Sizi coşkulandırıp göklerde bir sefere çıkaracak, diğer âlemler üzerine düşünürken kapılarınıza anahtar olacak bir kitap bu.

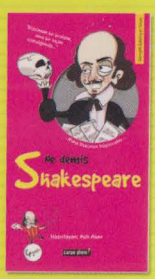
Mevlana'dan ruhunuza dokunacak cümleler, eserlerinden çarpıcı bölümler, yaşam öyküsü ve hayatından ilginç kareler... Neresinden bakarsanız bakın farklı bir kitap, neresinden bakarsanız bakın okunmaya değer...

Ne demiş Mevlana, "Dün dünle beraber gitti cancağızım. Şimdi yeni şeyler söylemek lazım..."

KİTAP
SKB 0005104 VVK

ISBN 975-6107-11-1
9 779756 107110

www.carpediemkitap.com